

آموزش ابتدایی

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی، اطلاع‌رسانی

برای آموزگاران دبستان، دانشجویان تربیت معلم و کارشناسان آموزشی

دوره‌ی سیزدهم، مهر ماه ۱۳۸۸، شماره‌ی پیاپی ۱۰۲، بها: ۳۰۰۰ ریال، شمارگان: ۴۳۰۰۰ نسخه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی

مدیرمسئول: محمد ناصری

سردبیر: مرتضی مجدفر

شورای برنامه‌ریزی:

شکوه تقدیسیان

یدالله رهبری‌نژاد

لیلا سلیقه‌دار

مدیر داخلی: اصغر ندیری

ویراستار: کبری محمودی

طراح گرافیک: مهدی کریم خانی

عکس روی جلد: اعظم لاریجانی

یادداشت سردبیر: ۲

گفت‌وگو: ۴

خاطرات خواندنی: ۷

آموزش: ۸

۱۲

ایستگاه: ۱۶

۱۸

۱۹

۲۰

۲۱

۲۲

۲۲

۲۲

۲۴

۲۶

۲۸

۳۰

تجربه‌های سبز

این ۱۳ نخس نیست! / مرتضی مجدفر

به نام و نشان فکر نکنیم! (گفت‌وگو با محمد مقدس) / اصغر ندیری

باز هم بگو عشق! / هرمز علی‌زاده

لافوتن در کلاس درس / مرتضی مجدفر

نوآوری در یادگیری با تکالیف درسی خلاق (۱ کتاب در ۸ شماره)

عظمت انسان، امروز دعایت کردم و ... / تهمنه مهربانی و دیگران

اندکی درباره‌ی "تجربه‌های سبز"

کتابخانه‌ی پارچه‌ای / ذکری شاکری اصل

حجم پنجره، مساحت گنجشک / اصغر ندیری

آموزشگاه جدول ضرب با ۳۶ عملیات / رامین مرادی

رودخانه‌ی محور اعداد / عفت صحرایی

از گنجایش تا اصلاح الگوی مصرف / اعظم عامری

ستاره‌ی نور / صدیقه یغمائی

ابرو باد و مه و خورشید و فلک (تجربه‌های آموزگاران در توسعه سواد خواندن)

بازی با کلمه‌ها / نرجس مرتضوی

۷۰ راه برای آموزش اثربخش در ۳ هفته‌ی اول سال تحصیلی / مهتاب خسروشاهی

مهارت برای زندگی یا زندگی برای کسب مهارت؟ / دکتر لیلا سلیقه‌دار

آرامگاه پیشینیان، نمایه‌ای از میراث کشورمان / حمید دهقان

رشد برای همه‌ی دانش‌آموزان / شکوه تقدیسیان

بلوغ در ده سالگی با ۴ فعالیت ویژه

رنکین کمان، صداقت و ... / سیمین یونسی‌زاده و دیگران

منابعی برای به روزآوری دانش، توانش و بینش آموزگاران / فاطمه قائمی

بازی با رایانه و موش بازیگوش (یک طرح درس ساده) / سها دادمند

پاسخ به نامه‌ها و نوشته‌های خوانندگان / شورای برنامه‌ریزی و کارشناسی مجله

برگزیدگان دوره‌ی دوازدهم مسابقه‌ی تصویر و تفسیر

مهارت‌های زندگی ۳۳

میراث ما: ۳۶

بامجله‌های دانش‌آموزی رشد: ۳۸

اخبار: ۴۰

لبخندهای کلاسی: ۴۱

کتابخانه‌ی مدرسه: ۴۲

تعلیم و تربیت: ۴۴

با همراهان: ۴۶

۴۸

● نشانی دفترمجله:

تهران، صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۳۳۳۱

● تلفن: ۸۸۸۳۹۱۷۸ - ۰۲۱

● ۸۸۸۳۱۱۶۱ (داخلی ۳۷۵)

● چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

● تلفن پیام‌گیر نشریات رشد:

۸۸۸۳۹۲۳۲ - ۸۸۳۰۱۴۸۲ - ۰۲۱

● کد مدیر مسئول: ۱۰۲

● کد دفتر مجله: ۱۰۹

● کد امور مشترکین: ۱۱۴

www.roshdmag.ir

E-mail: ebtedayi@roshdmag.ir

● نشانی امور مشترکین:

تهران، صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۳۳۳۱

تلفن: ۷۷۳۳۶۵۶ - ۷۷۳۳۵۱۱۰ - ۰۲۱

قابل‌توجه نویسندگان و مترجمان محترم

● مقاله‌هایی را که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با آموزش ابتدایی مرتبط باشد و قبلاً در جای دیگری چاپ نشده باشد. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، در یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود (مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار ورد - Word - و بر روی سی‌دی یا فلاپی و یا از طریق پست الکترونیکی مجله نیز ارسال شوند). ● نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قرار دادن جدول‌ها، نمودارها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان رشد آموزش ابتدایی نیست. بنابراین، مسئولیت پاسخ‌گویی به پرسش‌های خوانندگان با خود نویسنده یا مترجم است. ● مجله از عودت مطالبی که برای چاپ مناسب تشخیص داده نمی‌شود، معذور است.

این ۱۳ نحس نیست!

مرتضی مجدفر

تعجب نکنید، تیتراژ یادداشت سردبیر اولین شماری مجله در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ را اشتباه ننویسید. بی‌ربط هم نیست. امسال رشد آموزش ابتدایی وارد سیزدهمین سال انتشار خود می‌شود و این، اولین یادداشت سردبیر در سلسله یادداشت‌های سال سیزدهم است.

نحسی سیزده را از کودکی شنیده و بروز و ظهور آن را در پدیده‌های دور و برم دیده بودم. از همان سال‌های کودکی، وقتی سیزده نوروز را به خاطر نحوست، در منزل نمی‌ماندیم و به کوه و دشت می‌رفتیم، با جلوه‌ای از دیدگاه‌های فرهنگ مردمی روبه‌رو می‌شدم. بعدها وقتی بزرگ‌تر شدم، شنیدم که حتی ساختمان صدوچند طبقه‌ای سازمان ملل در نیویورک، طبقه‌ی سیزدهم ندارد و حتی در طبقه‌ی چهاردهم، برخی که به نحوست سیزده اعتقاد دارند، اقامت نمی‌کنند و معتقدند درست است که این‌جا طبقه‌ی چهاردهم نامیده شده، ولی در هر صورت طبقه‌ی سیزده است. حتی چند سال پیش‌تر، دوستی گفت این‌بار که هواپیما سوار شدم، دقیق‌تر نگاه کن. متوجه می‌شوی که ردیف ۱۳ ندارد. راست می‌گفت، البته نه در هواپیماهای همه‌ی کشورها و همه‌ی خطوط هواپیمایی، ولی باز اکثریت با خرافاتی‌ها بود. با این همه، من نه تنها به این قبیل تفکرات موهوم اعتقادی ندارم، بلکه بر این باورم که دستاوردهای سال سیزدهم مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، از همه‌ی سال‌های پیشین، با برکت‌تر و اثرگذارتر خواهد بود. به همین سبب، معتقدم این ۱۳، اصلاً نحس نیست و برای این‌که بر این باور پای بگذارم، با اجازه‌ی شما خوانندگان محترم، ۱۳ نکته درباره‌ی مجله را در آغاز سیزدهمین سال انتشار مجله با شما در میان می‌گذارم.

۱. برنامه‌ی مجله در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ به غیر از مواردی که در طول دوره‌ی انتشار، به تدریج با آن‌ها آشنا خواهید شد، مشابهت فراوانی با برنامه‌ی دوره‌ی دوازدهم دارد. برای آشنایی با ریز برنامه‌های مجله می‌توانید به یادداشت سردبیر مهرماه سال ۸۷ مراجعه کنید. بدیهی است، بخش‌های جدیدی تحت عنوان‌های دیگری مانند: مهارت‌های زندگی برای آموزگاران، ساعتی با مجله‌های دانش‌آموزی رشد، با آموزگاران بزرگ، مسابقه‌های جدید و... را به تدریج در مجله خواهید دید.

۲. امسال مسابقه‌ی تصویر و تفسیر نخواهیم داشت و به جای آن در صفحه‌ی ۲ مجله، مسابقه‌ای برگزار خواهیم کرد به نام «تلنگری برای تفکر». محتوای این مسابقه از ۱۶ صفحه‌ی میانی مجله، یعنی بخش تجربه‌های سبز استخراج خواهد شد و مخاطبانی که در این مسابقه شرکت می‌کنند، باید به برخی پرسش‌ها در زمینه‌ی تجربه‌ها جواب دهند و فعالیت‌های خاص را به انجام برسانند.

۳. حال که نکته‌ی ۲ را گفتیم، بهتر است به نکته‌ی دیگری هم اشاره کنیم. اسامی برگزیدگان مسابقه‌ی تصویر و تفسیر

سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ مشخص شده است. علاقه‌مندان می‌توانند به صفحه‌ی ۴۸ همین شماره مراجعه کنند.

۴. البته یک نکته‌ی دیگر هم از نکته‌ی ۲ تداعی می‌شود و آن این که امسال هم در نظر گرفته‌ایم بخش تجربه‌های سبز مجله (صفحات ۱۷ تا ۳۲) را در بست اختصاص بدهیم به انتشار تجربه‌های ناب و قابل استفاده‌ی شما. برای آگاهی از ویژگی تجربه‌هایی که برایمان ارسال می‌کنید، صفحه‌ی ۱۸ همین شماره را بخوانید.

۵. از مقالات و تجربه‌های مرتبط با اصلاح الگوی مصرف، ارزشیابی توصیفی، آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی و شیوه‌های درونی ساختن نماز و سایر جنبه‌های تربیت دینی در میان دانش‌آموزان، استقبال می‌کنیم.

۶. از مقالات و تجربه‌های آموزگاران مدرسه‌های روستایی، چند پایه و عشایری به‌طور ویژه استقبال می‌کنیم و برنامه‌هایی را در نظر گرفته‌ایم که خودمان به میان این آموزگاران برویم. البته از همین‌جا از مدیران این قبیل مدرسه‌ها و نیز خود آموزگاران (چنان‌چه شخصاً مدیر آموزگار باشند) دعوت می‌کنیم، در شناساندن معلمان فعال و خوش فکر به ما، تلاش کنند. بی‌شک معلمان راهنما (راهنمایان تعلیماتی)، مسئولان آموزش و پرورش در رده‌های گوناگون شهری و روستایی و نیز مدیران ادارات و سازمان‌های آموزش و پرورش می‌توانند به انجای گوناگون، این آموزگاران خوش فکر را به ما معرفی کنند.

۷. هر چند تعداد آثاری که به دستمان می‌رسد، آن قدر زیاد است که برخی مواقع واقعاً در مطالعه و پاسخ‌گویی به همه‌ی آن‌ها در می‌مانیم، با وجود این، تعامل خوانندگان و استقبال آن‌ها از مجله‌ی خودشان را گرمی می‌داریم. ولی برای این که آثارتان در نوبت چاپ قرار گیرد، به نو، کاربردی بودن، غیر تکراری بودن و برداشته نشدن مستقیم آن‌ها از کتاب، سایت، مجله و... توجه کنید.

۸. وقتی قصد می‌کنید مطلبی را به دفتر مجله ارسال کنید، آن را چندین و چندبار بخوانید و از خود چند پرسش مهم بپرسید: آیا با چاپ این نوشته در مجله، ممکن است کسی بگوید همین کارها را من هم در کلاس انجام می‌دهم و اصلاً تازگی ندارد؟ آیا این نوشته از لحاظ ادبی - ویرایشی مشکل ندارد؟ آیا جاذبه‌هایی در نوشته وجود دارد که خواننده را تا آخر به همراه بکشد؟ پس سعی کنید از لحاظ تنوع شیوه‌های نگارشی و ژورنالیستی، کیفیت آثارتان را بالا ببرید تا ما هم بتوانیم عین کارتان را بدون کوچک‌ترین تغییری به چاپ برسانیم.

۹. کوتاه بنویسید. نمی‌گوییم در چند صفحه یا چند سطر. شماره‌های گوناگون مجله را از نظر بگذرانید، کوتاه یا بلند بودن مطلبتان دستتان می‌آید. بعضی وقت‌ها برای یک مطلب خوب، چهار صفحه‌ی مجله هم کم است و برای مطلبی دیگر یک چهارم صفحه اضافه. هم چنین، گزارش‌های اقدام‌پژوهی خودتان را حتماً پس از خلاصه شدن، به نشانی ما ارسال کنید.

۱۰. هر آن‌چه را به دفتر مجله ارسال کنید، اعم از مقاله، جزوه، تحقیق، عکس، سی‌دی و... برگشت نمی‌دهیم. اول این که با توجه به کثرت نامه‌های دریافتی، امکان‌پذیر نیست و دیگر این که عودت نوشته‌ها در مطبوعات رسم نیست. لطفاً به نحو مقتضی، نسخه‌ای نزد خودتان نگه دارید.

۱۱. در مورد صفحات و ستون‌های مجله هم با ما سخن بگویید. باور کنید اگر ایرادهایمان را هم بگویید، ناراحت نمی‌شویم. در مورد چگونگی استفاده از مقالات و نوشته‌های مجله در کار تعلیم و تربیت و نیز زندگی خودتان هم برایمان حرف بزنید. به آخر دوره هم که نزدیک می‌شویم، یعنی از شماره‌ی اسفند به بعد، بخش‌ها یا ستون‌هایی را که احساس می‌کنید می‌توان در مجله راه انداخت، برایمان شرح دهید.

۱۲. همه‌ی شما می‌توانید خبرنگار و عضو شورای برنامه‌ریزی مجله در محل زندگی و کار خود باشید. در تهیه‌ی اخبار و مطالب، در نظر داشته باشید که مخاطبان مجله‌ی ما آموزگار هستند و مطالب تهیه شده، باید در وهله‌ی اول به زندگی کاری آن‌ها مربوط باشد.

۱۳. یکی از آموزگاران می‌گفت، من بعد از مطالعه‌ی مجله، آن را به یکی از دوستان خود هدیه می‌دهم تا او هم مطالعه کند و به دیگری بدهد. از سخن این همکارمان بسیار خوش حال شدیم. چون ما فکر می‌کردیم حدود ۴۳ هزار نسخه از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی را تقریباً حدود ۴۳ هزار آموزگار می‌خوانند و خیلی ناراحت بودیم از این که چرا حدود ۳۰۰ هزار آموزگار دیگر از مجله‌ی ما محروم هستند. امیدواریم روزی برسد که همه‌ی مدیران مدرسه‌ها و ادارات آموزش و پرورش به این باور برسند که همه‌ی آموزگاران باید به مواد خواندنی مورد نیاز خود دسترسی بیابند و در این میان، رشد آموزش ابتدایی را هم فراموش نکنند.

درست است قول و قراری که در ابتدای این یادداشت با هم گذاشتیم، دست‌وپالمان را برای ادامه‌ی نکته‌ها به عددی فراتر از ۱۳ می‌بندد، ولی واقعیت این است که بیش از این مقدار هم در حوصله‌ی این یادداشت نیست و مجال دیگری را می‌طلبد. امیدواریم یمن ۱۳ که به نوعی نشانگر پا گذاشتن مجله در دوره‌ی نوجوانی است، برای همه‌ی ما خوش باشد و بتوانیم با کمک شما، مجله‌ای قابل قبول برایتان تدارک ببینیم.

به نام و نشان فکر نکنیم!

گفت‌وگو با استاد محمد مقدس
از نویسندگان کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی
در دهه‌ی نخست انقلاب اسلامی

اصغر ندیری
عکس‌ها: اعظم لاریجانی

مدرسه‌های داراب و تهران، در مراکز تربیت معلم و نیز سال‌ها در واحد آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جنوب، کار آموزشی انجام داده است. البته سال‌ها پیش از این و اندکی پس از آن‌که در سال ۱۳۴۸ در رشته‌ی علوم تربیتی از دانشگاه تهران کارشناسی ارشد بگیرد، در اداره‌ی کل امتحانات آن‌وقت‌ها شاغل بوده و مسئولیت بخش تست‌های سنجش پیشرفت تحصیلی این اداره را برعهده داشته است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی آمد و سال‌ها در گروه هماهنگی آموزش ابتدایی این دفتر منشأ خدمات شد.

□ **آقای مقدس! انقلاب که شد، به دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی آمدید که بعدها به دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی تغییر نام یافت. در آن سال‌های آغاز انقلاب، در این دفتر چه می‌کردید؟**

○ در سال‌های نخست پیروزی انقلاب اسلامی، کتاب‌های درسی را با شرایط روز و نیازهای جامعه‌ی متحول‌شده‌ی آن سال‌ها محک می‌زدیم و تغییرات موردنیاز را، اعم از حذف برخی مطالب، عکس‌ها، طرح‌ها و... و نیز اضافه کردن برخی مطالب، اعمال می‌کردیم. البته همان زمان، برنامه‌ریزی کتاب‌های

اشاره

بهره بردن از تجربه‌ها و نظرات پیشکسوتان آموزش و پرورش برای آگاهی از کارهای گذشتگان و ارتقای وضعیت موجود، از جمله فعالیت‌هایی است که در مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی به آن توجه ویژه می‌شود.

در این شماره، پای صحبت استاد محمد مقدس نشستیم. وی متولد سال ۱۳۱۰ شهر داراب استان فارس و از جمله معلمانی است که مستقیم و غیرمستقیم در آموزش بسیاری از آموزگاران این مرز و بوم نقش داشته است. مقدس پس از طی دوره‌های ابتدایی و متوسطه، تحصیل را تا دانش‌سرای مقدماتی و عالی و تربیت معلم ادامه داده و در ۱۸ سالگی، یعنی سال ۱۳۲۸ معلم شده و تاکنون نیز معلم مانده است. او علاوه بر

یادی از حداد عادل

وقتی آقای حداد عادل رییس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی بودند، به آموزش ابتدایی توجه خاصی داشتند. ایشان می‌گفتند: من اگر می‌توانستم، تمام این سازمان را به آموزش ابتدایی اختصاص می‌دادم.

کمبود امکانات انگشت می‌گذارند.

○ غالباً تغییر دادن دید معلمان سخت است. پذیرش سخت صورت می‌پذیرد و مطالب جدید را به سختی می‌پذیرند. در واقع، در مقابل یادگیری، به‌ویژه در آموزگاران که اندکی سنشان بالا رفته است، نوعی مقاومت دیده می‌شود.

□ می‌دانیم که فرض محال، محال نیست. فرض کنید همی آموزگاران دوره‌ی ابتدایی سراسر کشور را در محلی جمع کرده‌ایم و از شما خواسته‌ایم برای آن‌ها سخن‌رانی کنید. مهم‌ترین نکاتی که به آن‌ها می‌گویید، چیست؟

○ به‌نظر من فقط باید روی یک نکته تأکید کرد و آن این‌که به کارشان اعتقاد و علاقه داشته باشند. اگر علاقه‌مند باشند، دانش‌آموزان هم به آن‌ها و درسی که می‌دهند، علاقه‌مند خواهند شد.

□ یک طرح در شرف اجرا و سؤالی از شما. همان‌طور که می‌دانید، اجرای طرح ارزش‌یابی توصیفی، از مهرماه امسال کشوری می‌شود. با توجه به تجربه‌های سال‌های دور و نزدیک شما، آیا به اجرای این طرح امیدوارید؟

○ چه این طرح و چه طرح‌های دیگر، تنها در صورتی موفق می‌شوند که ابتدا معلم‌ها را آماده کرده باشیم. اگر این کار صورت گرفته باشد، موفق خواهیم شد. البته نگاهی به تجربه‌های دیگر کشورها و تجربه‌ی خودمان در دهه‌های سی و چهل و سابقه‌ی تلخی که از اجرای آن طرح داشته‌ایم نیز می‌تواند مفید باشد. به نظرم، با آماده کردن معلمان، سخت‌ترین و نشدنی‌ترین کارها و طرح‌ها را هم می‌توان اجرا کرد.

□ سخن پایانی؟ برای مخاطبان مجله چه پیامی دارید؟

○ معلمی شغل پرتکاپویی است. از معلم‌ها می‌خواهم همیشه برای تغییرات آماده باشند.

درسی ریاضی دوره‌ی ابتدایی هم آغاز شد که من هم عضو گروه برنامه‌ریز بودم. کار ما در آن گروه، طوری بود که هنوز هم کتاب‌های ریاضی، به همان صورت اولیه و با تغییرات جزئی تدریس می‌شود.

□ اتفاقاً به نکته‌ی مهمی اشاره کردید. آیا فکر نمی‌کنید لازم است در این مجموعه کتاب‌ها هم، مانند سایر کتاب‌ها، از جمله علوم، بخوانیم - بنویسیم و هدیه‌های آسمان، تغییراتی به‌وجود آید؟

○ فکر می‌کنم باید هدف از تغییر بررسی و بیان شود. اگر کتاب حاضر می‌تواند نیاز ما را برطرف کند، بنابراین نیازی به تغییر نیست. در تغییر کتاب‌های ریاضی آن زمان، قریب به ده نفر استاد در رشته‌های گوناگون با ما همکاری داشتند. از جمله فردی با ما همکاری می‌کرد که رشته‌ی تحصیلی‌اش منحصربه‌فرد و آموزش ریاضی بود. به عبارت دیگر، به روش‌های تدریس ریاضیات احاطه‌ی کامل داشت. ولی باید پذیرفت، تغییر اجتناب‌ناپذیر است و جبر زمان، تغییر روش‌های آموزش ریاضی و خیلی چیزهای دیگر باعث می‌شود، زنگ تغییر برای این کتاب‌ها هم نواخته شود.

□ چه‌قدر آموزش ضمن خدمت را مهم می‌دانید؟ به‌نظر می‌رسد هرچه آموزگارها، دوره‌های آموزشی گسترده‌تری را می‌گذرانند، به کار خود مسلط‌تر می‌شوند.

○ کاملاً آموزش ضمن خدمت مهم است. البته معلمان ابتدایی، آموزش‌پذیری بیش‌تر و بهتری دارند، ولی من در طول سال‌ها کار دریافته‌ام، معلم‌هایی که کاملاً به زیر و بم کتاب‌های درسی واقف باشند، زیاد نیستند. کلاس‌های ضمن خدمت، باید بر پرورش مهارت‌ها و البته اندکی نیز دانش مبتنی باشد. معلم‌ها باید با مراحل آموزشی هر درس آشنا باشند و روش‌های اختصاصی تدریس هر رشته‌ی درسی را مطالعه کنند. گاه می‌بینیم، با اندک تغییر در متن سؤال‌ها، دانش‌آموزان دیگر نمی‌توانند به آن‌ها پاسخ دهند. پس باید سطح تحصیل و آموزش معلمان بالا برود و از همه مهم‌تر روی علاقه‌مندی آن‌ها کار شود.

□ بنابراین مشکل در مهارت آموزگاران است، نه دانش آن‌ها؟

○ بله. درست است که ما معلم دانشمند هم می‌خواهیم، ولی مهارت مهم‌تر از دانش است.

□ به نظر شما بزرگ‌ترین مشکل حرفه‌ای آموزگاران چیست؟ (تأکید می‌کنم که نمی‌خواهم از بزرگ‌ترین مشکل حرفه‌ی آموزگاری حرف بزنیم که لاجرم خیلی‌ها روی مسائل مالی و

نام و نشان

وقتی از آقای مقدس درباره‌ی تألیفاتشان پرسیدیم، گفت: «در کتاب‌های درسی فارسی، علوم و ریاضی و دوره‌ی ابتدایی، جزو کارشناسان و مؤلفان بودم. اما مهم این است که آن وقت‌ها کسی به درج نام و نشان اهمیت نمی‌داد و فقط به درج عنوان «کارشناسان تألیف» بسنده می‌شد. البته در حال حاضر دارم روی کتاب خاطرات کاری خود کار می‌کنم.

مقدس از زبان یک دوست و همکار

حسن طاهری که سال‌ها در گروه ابتدایی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی فعالیت کرده است و مطالب خواندنی و اثرگذار او را بارها در رشد آموزش ابتدایی خوانده‌اید، درباره‌ی مقدس می‌گوید: «بیست سال است که او را می‌شناسم. سال‌ها در گروه ابتدایی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی همراهش بودم. او از دل مراکز تربیت معلم بیرون آمده بود و سال‌ها در مقام

مدرس روش تدریس درس‌های قرآن، دینی، اجتماعی، فارسی، ریاضی و علوم تجربی، در مراکز تربیت معلم و دانشگاه‌ها فعال بوده است. از کثرت موضوعات تعجب نکنید. او توانایی آن را داشت که این کثرت موضوعات را در «وحدت آموزش» یکجا ببیند و به همین دلیل، عنوان زیبای «کارشناس آموزش ابتدایی»، لایق او بود. کاری که از همه ساخته نیست و برای همین، او «مقدس» است.»

هنوز هم آن کتاب‌ها با وجود نیازی که برای تغییر آن‌ها احساس می‌شود، در مدارس تدریس می‌شود. ایشان به‌عنوان مدرس روش تدریس ریاضیات جدید در دانشگاه تهران، کلاس‌های آموزشی سرگروه‌های تهران و استان‌ها را اداره می‌کرد.

در سال‌های دفاع مقدس، دفتر تکنولوژی آموزشی وقت، اقدام به ضبط برنامه‌های آموزشی برای درس‌های فارسی، علوم، ریاضی، دینی و اجتماعی کرد تا در صورت لزوم، این نوارها جای‌گزین تدریس معلم در کلاس باشد. تعدادی از معلمان

برگزیده‌ی مناطق تهران، روش‌های صحیح تدریس را زیر نظر کارشناسان آموزش ابتدایی، از جمله آقای مقدس ضبط می‌کردند تا در اختیار مدارس و دیگر معلمان قرار دهند.

در سال ۱۳۷۰، شرکت صنایع آموزشی، اقدام ارزشمندی برای آموختن روش‌های طراحی سؤال به شیوه‌ی علمی و بر مبنای هدف‌های رفتاری صورت داد. گروهی از معلمان برگزیده و بعضی سرگروه‌های آموزشی تهران، زیر نظر دکتر حسن پاشا شریفی و کارشناسی آقایان محمد مقدس و محبت‌الله همتی، برای اولین بار نمونه سؤال‌هایی در درس‌های فارسی، علوم و ریاضی طرح کردند که از اعتبار و روایی و منطق علمی برخوردار بود و به معلمان یاد می‌داد که روش علمی طراحی سؤال چگونه است. آن مجموعه کتاب‌ها به‌عنوان «کتاب‌های سبز صنایع آموزشی»، مورد استفاده‌ی اکثر معلمان علاقه‌مند در سراسر کشور قرار گرفت و هنوز هم از اعتبار علمی لازم برخوردار است و قابلیت استناد و استفاده را دارد.

تا آن‌جا که به خاطر دارم، از سال ۵۸ به بعد، ایشان مرجعی بود که نه تنها من به‌عنوان شاگردی کم‌تجربه، بلکه تعدادی از مدرسان آن زمان هم هدایت‌های ایشان، آموزش ابتدایی را به سوی شیوه‌های علمی و جدید یاددهی - یادگیری رهنمون کردند و آموزش دادند و من افتخار شاگردی ایشان را در تمامی این سال‌ها، حتی در دانشگاه نیز داشتم. جا دارد جامعه‌ی آموزشی قدردان تلاش‌های ایشان برای همیشه باشد؛ چرا که استادی مؤمن، متعهد، عالم، دلسوز و نیکوسرشت بوده و هستند و خاطرات خوبی برای شاگردانشان بر جای نهاده‌اند.

شکوه تقدیس‌یان

عضو شورای برنامه‌ریزی مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی

استادی مؤمن، عالمی نیکوسرشت

در سال‌های اول پیروزی انقلاب اسلامی، در متون کتاب‌های درسی و روش‌های تدریس، چالشی وجود داشت و مرجعی نبود که کاملاً جواب‌گوی نیازهای معلمان باشد. اصلاح و تغییر در بعضی متون کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی ضروری بود. در آن زمان، تنها کسی که در مقام کارشناس دوره‌ی ابتدایی در این زمینه فعال و پاسخ‌گو بود، آقای محمد مقدس بود.

وی در تغییر و جابه‌جایی بعضی متون کتاب‌های درسی و تألیف کتاب‌های ریاضی در سال ۱۳۵۸، با گروهی از زبده‌ترین ریاضی‌دانان کشورمان همکاری داشت. تغییر کتاب‌های ریاضی، زمینه‌ی تغییر روش‌های تدریس ریاضی را مهیا کرد. به‌طوری که

عشق! باز هم بگو

هرمز علی زاده
آموزگار دبستان شهید شیرودی
آبدانان ایلام

به روستا که رسیدم، خبری از رفت و آمد مردم، سروصدای تراکتورها و سایر احشام نبود. صدای پارس چند سگ در مسیر راهم، مرا بیش تر دچار شک و تردید کرد. با خودم گفتم، بهتر است قبل از مدرسه، ابتدا سری به خانه‌ی برادرم بزنم که در همین روستا است. به در منزل ایشان که رسیدم، در زدم. بعد از چند لحظه، عیال برادرم از داخل حیاط خانه صدا زد کیست؟ فوراً گفتم: منم فلانی. با لهجه‌ی لری گفت: «برآرم نمیره، نصفه شوکار خیره؟» کمی جا خوردم و پس از مکث کوتاهی گفتم: البته که خیر است. حالا شما در را باز کنید.

در که باز شد، وارد منزل شدم. با ورود من، انگار تمام اهل خانه از خواب بیدار شدند. از من سؤال کردند، این موقع شب کجا بودی؟ گفتم چه طور؟ گفتند چرا ساعت یک شب آمده‌ای؟! گفتم: خانه بودم که به سرم زد به خانه‌ی شما بیایم و فردا از این جا به مدرسه بروم. اما واقعیت چیز دیگری بود. گویا عشق و علاقه به معلمی، گذر طبیعی زمان و روند عادی خواب این جانب را به هم زده بود. مدتی که گذشت، جای مناسبی برای خوابیدن من تدارک دیدند. این بار به امید این که به مدرسه نزدیک تر شده‌ام، با خیال راحت تری خوابیدم و روز بعد صبح ساعت هفت و نیم صبح، خودم را به مدرسه رساندم. از آن تاریخ تاکنون، به صورت عادی و بسان دانش آموزی که به مقررات مدرسه پای بند باشد، چیزی وجودم را نیش می زند که زودتر خودم را به مدرسه و کلاس درس برسانم تا قبل از آمدن دانش آموزان، تخته‌ی کلاس را با دست خودم پاک کنم.

مهرماه ۶۴ دومین سال خدمت و اولین سال آموزگاری‌ام بود. با دریافت ابلاغ آموزگاری، راهی روستای پشت قلعه در چهار کیلومتری محل سکونت‌م شدم. به مدرسه که رسیدم، خودم را به مدیر مدرسه، **فرحبخش مرادی**، بچه‌ی نورآباد فارس، (یادش به خیر) معرفی کردم. حال و هوای روستا و محیط آن برایم چندان تازگی نداشت، زیرا بنده خود قبلاً ساکن روستایی در یک کیلومتری همین روستا بودم. ولی علاقه به معلمی و دیدن چهره‌های مهربان و دوست‌داشتنی بچه‌ها، به حدی هیجان زده‌ام کرده بود که حالتی رویایی و احساسی، افکارم را در محیطی غیر از محیط طبیعی روستا سیر می داد. ظهر که مدرسه تعطیل شد، با خداحافظی از مدیر و سایر همکاران آموزگار، مدرسه را ترک کردم. دوست داشتم هرچه زودتر شب برسد، بروم و صبح شود تا دوباره به مدرسه برگردم. بالاخره شب شد. شبی صاف و مهتابی بود. از سر شب، مدتی با چند کتاب درسی کلنجار رفتم. بعد هم تصمیم گرفتم زودتر بخوابم، چون فکر می کردم که در خواب، زمان زودتر از بیداری پیش می رود. کاش می دانستم چه ساعتی خوابیده بودم! در زندگی به ساعت مچی عادت نکرده بودم و هنوز هم نکرده‌ام. قدر مسلم آن که ساعت دیواری را هم مهم و ضروری نمی دانستم.

از خواب که برخاستم، دست و صورتم را شستم و صبحانه‌ی مختصری خوردم. لباس هایم را که پوشیدم، با مقداری شلنگ آب که به سفارش مدیر برای استفاده‌ی مدرسه خریده بودم، به راه افتادم؛ بدون این که گوشه‌ی چشمی به قبرستان تاریک سر راهم داشته باشم. جوی های آب و شالیزارهای برنج که عبور از آن‌ها چندان آسان هم به نظر نمی رسید، نظرم را به خود جلب نکرد و مانع عبور و گرفتن سرعتم نشد. به راهم ادامه دادم.

لا فونتن در کلاس درس

بازی‌ها و فعالیت‌هایی خلاقیت‌محور بر مبنای تمثیل‌ها و افسانه‌های «لا فونتن» برای توسعه‌ی سواد خواندن در میان دانش‌آموزان دبستانی

مرتضی مجدفر

سرآغاز

اگر خواننده‌ی مستمر دوره‌ی دوازدهم مجله در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ بوده باشید، به‌طور قطع سلسله مطالب «ازوپ در کلاس درس» را خوانده‌اید. در این مجموعه کارها، بر مبنای تمثیل‌ها و افسانه‌های ازوپ، بازی‌ها و فعالیت‌هایی خلاقیت‌محور برای دانش‌آموزان کلاس‌های چهارم و پنجم ابتدایی فراهم شده بود. هدف از تدوین مجموعه‌ی یاد شده توسعه‌ی سواد خواندن بین دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی و تقویت مطالعه‌ی کتاب‌های غیردرسی از طریق آشنا ساختن فراگیرندگان با نمونه‌های برجسته‌ی فولکلور، فرهنگ و ادبیات تمامی ملل جهان بود. «تمثیل‌های ازوپ»، از آثاری بود که وزارت آموزش و پرورش جمهوری آذربایجان در قالب سلسله کتاب‌های «۱۰۰ مجموعه داستان دوست‌داشتنی»، برای استفاده‌ی دانشجویان رشته‌ی برنامه‌ریزی درسی ملی، تدوین و به چاپ سپرده است. ما این مجموعه را به‌عنوان الگو در نظر گرفتیم و با تغییراتی، سلسله مطالب «ازوپ در کلاس درس» را تقدیم خوانندگان کردیم. شیوه‌ی کار به این صورت بود که نوشته‌ها (شامل متن افسانه و پرسش‌های چندگزینه‌ای) پس از ترجمه، براساس برنامه‌های درسی دوره‌ی ابتدایی (به‌ویژه کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی) و راهکارهایی که بر مبنای طرح پرلز برای توسعه‌ی سواد خواندن در میان کودکان ایرانی توصیه شده است، بازآفرینی و از نو تألیف شدند. سپس بر مبنای ویژگی‌های فرهنگی دانش‌آموزان ایرانی، در پایان هر داستان و برای درک عمیق محتوای مطالعه‌شده و به یادسپاری

اثربخش آن‌ها، فعالیت‌ها، تکالیف و پرسش‌هایی طرح شدند که عموماً واگرا و فعالیت‌هایی خلاقانه هستند.

هم‌چنین، دو فعالیت تکمیلی دیگر در قالب «نقشه‌ی داستان» و «کلمه‌ها و ترکیبات تازه» به مجموعه اضافه شد که مانند پرسش‌های واگرا، در متن اصلی نبود. در این دو فعالیت، از خوانندگان داستان (دانش‌آموزان) انتظار می‌رود، پس از مطالعه‌ی داستان، اتفاقات، رویدادها و حوادث آن را دسته‌بندی کنند و به پرسش‌هایی درباره‌ی قهرمانان داستان، مکان‌ها، خط سیر زمانی و ابزارها و وسایل موجود در داستان پاسخ گویند. هم‌چنین، آنان باید پیوستگی بین رویدادها و حوادث داستان را بازنمایی کنند؛ کلماتی را که برای نخستین‌بار در متن با آن‌ها روبه‌رو شده‌اند، مشخص سازند و معنای آن‌ها را با کلمات دیگری که می‌شناسند، نشان دهند. این گونه است که آن‌ها موفق خواهند شد، نقشه‌ی مفهومی یادگیری داستان را برای خود ترسیم کنند. این روش، به شکل اثربخش به توسعه‌ی سواد خواندن در دانش‌آموزان یاری می‌رساند.

سال قبل در هفت قسمت، «ازوپ» را به کلاس درس آوردیم. امسال در نظر داریم متن تمثیل‌ها و افسانه‌های لا فونتن را «آموزشی» کنیم. شیوه‌ی کار، دقیقاً همان‌طور است که سال قبل در مورد «ازوپ» اعمال شد. با این تفاوت که مقدمه‌ی شماره‌ی ۱ دوره‌ی دوازدهم (مهرماه ۱۳۸۷) را که به شرح مبنای کار اختصاص داشت، مجدداً تکرار نمی‌کنیم و از خوانندگان علاقه‌مند درخواست می‌کنیم، برای آشنایی بیش‌تر با کار، حتماً مطالب صفحات ۸ تا ۱۱ رشد آموزش ابتدایی مهر ۱۳۸۷ را مطالعه کنند. هم‌چنین، از خوانندگان محترمی که با تماس‌ها و نامه‌های خود، خواهان ادامه‌ی انتشار این سلسله مطالب شده‌اند، سپاس‌گزاریم. امسال سؤالات را قدری کامل‌تر ارائه خواهیم کرد. لطفاً قصه را برای بچه‌ها بخوانید و با آن‌ها درباره‌ی پرسش‌ها و تمرین‌ها گفت‌وگو کنید. ما هم خوش‌حال می‌شویم که از بازتاب نظرات شما در این زمینه آگاه شویم.

در این شماره، به غیر از آشنایی کوتاهی با لا فونتن، تنها یک تمثیل و تمرین‌های مربوط به آن را آورده‌ایم.

لافونتن کیست؟

نویسنده‌ی فرانسوی ژان دو لافونتن^۱ در ادبیات جهان با تمثیل‌های بی‌مانند خود مشهور شده است. او در سال ۱۶۶۱ میلادی، در روستای شاتوتیری در ۶۴ کیلومتری پاریس، در خانواده‌ای مرفه به دنیا آمد. در پاریس، در رشته‌ی حقوق به تحصیلات عالی پرداخت، ولی خانواده‌اش دوست داشت او به کسوت کشیشی درآید. از این رو، لافونتن به کلیسا رفت. البته ماندنش در آن جا هم دیری نپایید. در تحصیل نیز نتوانست موفق شود. بنابراین مجبور شد مانند پدرش به کشاورزی و آبیاری بپردازد. او مرتب تغییر شغل می‌داد و زندگی‌اش روند یکنواختی نداشت.

در سال ۱۶۷۳، توسط یک خانم فرانسوی به نشست گروهی از اهل علم، فیلسوفان و نویسندگان راه یافت و به توصیه‌های آن‌ها، اولین داستان‌های تمثیلی خود را نوشت. او مفاهیم موضوعات آثار خود را از منابع کهن شرقی الهام می‌گرفت. در آثار او، تأثیر داستان‌های کلیله و دمنه به خوبی مشهود است.

لافونتن می‌کوشد در آثار خود چپستی و چرایی زشتی‌ها را به تصویر بکشد و از این میان، به دنبال آن است که مخاطبان آثار وی، زیبایی‌ها را درک کنند. او عقیده داشت، ادبیات و هنر باید در خدمت اخلاق قرار گیرد و نوشته‌ی ادبی بدون نتیجه‌گیری اخلاقی را فاقد ارزش می‌دانست.

یکی از دلایل مطرح شدن لافونتن در زمان خود و ثبت نام او در تاریخ ادبیات، سبک جدید او در انتقال مسائل اخلاقی بود. این نویسنده برخلاف پیشینیان خود، آموزش اخلاق، آداب و ارزش‌ها از طریق خطابه‌نویسی و تألیف رساله را کنار گذاشت و از نخستین کسانی بود که کاربرد آموزشی ادبیات سرگرم‌کننده را امتحان کرد. لافونتن اخلاقیات را در نمایش‌نامه‌ها و حکایت‌های جذاب خود گنجانده و در نوشته‌هایش از طنز بهره برد. طنز و کمدی، پیش از او، در فرانسه (و نیز اروپا)، بیش‌تر به نمایش‌ها و نوشته‌های غیراخلاقی مربوط بود و کاربرد ادبیات طنز، برای نمایش‌های اخلاق‌مدار چندان کاربرد نداشت.

لافونتن به غیر از تمثیل‌های فراوانی که از خود به یادگار گذاشته، رمان، نمایش‌نامه و شعر هم نوشته است. آثار لافونتن به بسیاری از زبان‌های دنیا ترجمه شده است و بسیاری از نویسندگان نیز کوشیده‌اند از این کتاب‌ها در قالب کتاب‌های کودک و نوجوان استفاده کنند.

آثار او به زبان فارسی نیز ترجمه شده‌اند. از مهم‌ترین ترجمه‌هایی که از لافونتن در دسترس است، می‌توان سه اثر را نام برد:

- قصه‌های لافونتن، ترجمه‌ی نیر سعیدی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، سال انتشار ۱۳۴۲.
- داستان‌های لافونتن، ترجمه‌ی احمد نفیسی، انتشارات تهران، سال انتشار ۱۳۷۲ (تجدیدچاپ ۱۳۸۵).
- افسانه‌های لافونتن، ترجمه‌ی عبدالله توکل، نشر مرکز، سال انتشار ۱۳۸۰.

در تاریخ ادبیات، به غیر از لافونتن فرانسوی، چند لافونتن معروف دیگر هم داریم که مهم‌ترین آن‌ها، آگوست هاینریش لافونتن، رمان‌نویس ادبیات عامه‌پسند قرن هجدهم آلمان (۱۷۵۸ تا ۱۸۳۱م) است که در کشور خود محبوبیت فراوانی دارد.

لافونتن فرانسوی، در سال ۱۶۹۵ میلادی در پاریس فوت کرد و در همان شهر نیز به خاک سپرده شد.

اسبی که از آهو انتقام گرفت

در زمان‌های قدیم، انسان‌ها هنوز اسب‌ها را اهلی نکرده بودند. از این‌رو اسب‌ها آزادانه در کوهسارها، جنگل‌ها و چمنزارها زندگی می‌کردند. انسان‌ها هم تنها به زور بازوی خود تکیه داشتند و بیش‌تر غذاهای خود را از درختان و گیاهان به‌دست می‌آوردند. آن‌ها نمی‌دانستند که می‌شود سوار بر اسب شد، بر دهانش افسار زد، بر پشتش زین گذاشت و او را به ارابه بست.

روزی از روزها، میانه‌ی آهو و اسب شکرآب شد. آهو، اسب را عصبانی کرد و او را دشمن خود ساخت. اسب برای انتقام از آهو، ساعت‌ها در بیشه‌زار دنبالش کرد، ولی نتوانست او را بگیرد. اسب چون که دید در دویدن، حتی نمی‌تواند به گرد پای آهو برسد، دست به دامان آدمیزاد شد. او از انسان درخواست کمک کرد:

– چه می‌شود اگر کمکم کنی تا بتوانم از آهو انتقام بگیرم؟
و آدمیزاد راضی شد، ولی گفت: «برای این کار باید بر دهانت افسار بزنی و سوارت شوم.»

اسب پذیرفت. آدمیزاد بلافاصله از ریسمانی که در اختیارش بود، بر دهان اسب افسار زد. در چشم برهم زدن سوارش شد و با سرعت به سوی آهو حرکت کرد. آدمیزاد، تا آن‌جا که در توان داشت، آهو را دنبال کرد و در نهایت، در حالی که میان صخره‌های به هم پیوسته گرفتار شده بود، او را کشت.

کار به این‌جا که ختم شد، اسب به‌طور ویژه از آدمیزاد تشکر

کرد و گفت: «خیلی ممنون که انتقام مرا از آهو گرفتی. اکنون باید به بیشه‌زار بروم و سرِ کار و زندگی‌ام برگردم. آهو هم که نیست، خدا را شکر.»

آدمیزاد مخالفت کرد و گفت: «هیچ هم این‌طور نیست. نمی‌توانم تو را رها کنم. تازه فهمیده‌ام با تو چه‌ها که نمی‌توانم بکنم. تو می‌توانی در هر کاری کمک کار من باشی. تازه، خانه‌ی من از بیشه‌زار ناامن و بدون سقف راحت‌تر است و تا دلت بخواهد برایت علف فراهم می‌کنم. با من بمان و مطمئن باش که به خوبی از تو نگهداری می‌کنم.»

اسب تا بخواهد سبک سنگین کند، کار از کار گذشت و آخری تمیز، پر از جو و کاه، برایش آماده شد. او با خود فکر می‌کرد این راحتی و این همه خوردنی، در صورتی که آزادی نداشته باشد، چه ارزشی دارد؟ اسب دیر فهمیده بود چه خطای بزرگی مرتکب شده است و افسوس می‌خورد که چرا دنبال انتقام گرفتن از آهو بوده است.

اکنون او محکوم بود با افساری در دهان، زینی بر پشت و همیشه حاضر به یراق، نزد آدمیزاد زندگی کند. این‌گونه بود که اسب، نه تنها خودش، بلکه تمام نسل‌های بعدی‌اش را برده‌ی آدمیزاد کرد.

سه پرسش

۱. چه چیزی سبب شد آدمیزاد، اسب را اهلی کند؟

(الف) درخواست اسب.

(ب) درخواست آهو.

(ج) همکاری با اسب در انتقام گرفتن از آهو.

۲. به چه دلیل، اسب می‌خواست از آهو انتقام بگیرد؟

(الف) آهو او را عصبانی کرده بود.

(ب) آهو انسان را عصبانی کرده بود.

(ج) آهو نمی‌خواست با اسب در یک بیشه‌زار زندگی کند.

۳. آدمیزاد که آهو را دنبال کرده بود، بالاخره او را کجا از پا

درآورد؟

(الف) میان صخره‌ها.

(ب) در رودخانه.

(پ) در اعماق جنگل.

فکر کنید، پاسخ دهید.

۱. چرا اسب نتوانست به خوبی فکر کند؟ به نظر شما مهم ترین مانع تفکر صحیح اسب چه بود؟
۲. اگر شما به جای اسب بودید، چگونه عمل می کردید؟
۳. اگر شما به جای آدمیزاد بودید، چه کارهایی را مانند او انجام می دادید و از انجام چه کارهایی سر باز می زدید؟
۴. در این جا، مهم ترین ویژگی اسب انتقام جویی است. آیا اسب می توانست به چیزی غیر از انتقام گیری از آهو فکر کند؟ نتیجه ی کینه توزی او چه شد؟
۵. در داستانی که خواندید، به علت اختلاف اسب و آهو هیچ اشاره ای نشده است. به نظر شما چه چیزهایی می توانست عامل اختلاف اسب و آهو باشد؟ آیا اسب نمی توانست به غیر از انتقام گیری، به شیوه ی دیگری مسئله ی خود را حل کند؟
۶. در داستان، از دو واژه ی «انسان» و «آدمیزاد» استفاده شده است. به نظر شما چرا انسان و چرا آدمیزاد؟ فکر می کنید این دو با هم فرق دارند؟
۷. در متن، از اصطلاح «شکر آب شدن میانه ی آهو و اسب» صحبت شده است. آیا می دانید معنی این اصطلاح چیست؟ درباره ی ریشه ی آن تحقیق کنید.
۸. آیا می توانید نمونه ای از آزادی های خودتان را نام ببرید؟ مثالی از زندگی روزمره ی خود بیاورید که در آن به نوعی شبیه

اسب داستان، آزادی های خود را به خطر انداخته اید.

۹. با شنیدن کلمه ی «آزادی»، پنج واژه ای که به ذهنتان می رسد، چیست؟ این واژه ها را روی کاغذ بنویسید و با آن ها جمله ای زیبا بسازید.

۱۰. انشای کوتاهی بنویسید و در آن گفت و گوی یک اسب آزاد را با اسبی اسیر به تصویر بکشید (انتخاب محل زندگی اسب های آزاد و اسیر با خود شماست. مثلاً می توانید از اسب های مزرعه، اسب های سیرک یا اسب های میدان نقش جهان اصفهان در مقام اسب های آزاد یا اسیر یاد کنید).

۱۱. به نظر شما این داستان چه قدر با ضرب المثل «خودم کردم که لعنت بر خودم بادا» هم خوانی دارد؟ آیا ضرب المثل های مشابه دیگری در این زمینه سراغ دارید؟ (در این زمینه از پدر بزرگ و مادر بزرگ خود و نیز کتاب های معتبری که حاوی ضرب المثل های ایرانی است، کمک بگیرید).

۱۲. داستان را از جایی که اسب از انسان درخواست کمک می کند، با این فرض که آدمیزاد به اسب جواب منفی می دهد، بازنویسی کنید (اگر حوصله داشتید، داستان را به شکل های گوناگون به پایان برسانید).

زیر نویس

1. Jean de Lafontain

کلمه ها و ترکیباتی که برای نخستین بار در این داستان با آن ها آشنا شدی

کلمه (و یا ترکیب)	معانی آن

در مورد معنای هر کلمه، لااقل یکی از فعالیت های زیر را انجام بده.

- با دوستان خود گفت و گو کن.
- با پدر و مادر بحث کن.
- درستی آن را با آموزگار کنترل کن.
- با مراجعه به لغت نامه، فرهنگ نامه و یا دایرةالمعارف، اطلاعات بیشتری به دست آور.

شخصیت های اصلی و فرعی داستان

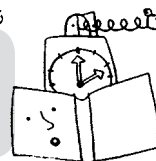
حوادث و رویدادها

مکان

زمان

هدیه‌ای برای خوانندگان رشد آموزش ابتدایی؛

۱ کتاب در ۸ شماره

نوآوری در یادگیری با تکالیف درسی خلاق

راهنمایی برای آموزگاران، پدران و مادران

براساس نوشته‌ای از: نانسی پائولو
ترجمه‌ی: زری آقاجانی
مطالعه‌ی تطبیقی و آماده‌سازی: رشد آموزش ابتدایی

سرآغاز

است. تصاویر کتاب نیز کار خانم مارگریت اسکات^۳ است. شماره‌ی ISBN کتاب ۲-۰۴۹۴۳۶-۱۶-۰ است که پس از تألیف اولیه در فوریه‌ی ۱۹۹۸، در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۷ مجدداً ویرایش شده است. ما نیز همین متن را در اختیار داشته‌ایم. محتوایی از این کتاب که آن را برای خوانندگان رشد آموزش ابتدایی برگزیده‌ایم، قدری با متن اصلی آن متفاوت است. در واقع، ما تلفیقی از ترجمه، پژوهش و تألیف را مدنظر داشته‌ایم. شیوه‌ی کار بدین صورت بود که ابتدا متن کتاب با دقت تمام از زبان انگلیسی ترجمه شد. زحمت اصلی ترجمه به عهده‌ی خانم زری آقاجانی بود. سپس براساس متن ترجمه شده، مطالعات تطبیقی ویژه‌ی توسط مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی صورت

مجموعه‌ای که پیش رو دارید، از سلسله کتاب‌های «هدایت دانش‌آموزان به سوی موفقیت» انتخاب شده است. این مجموعه به نشانی اینترنتی <http://www.Learnstudy skills.com> قابل دسترسی است و نوشته‌ی تحقیقی «با تکالیف درسی به دانش‌آموزان خود کمک کنید» که در این کتاب، محتوای تغییر یافته‌ی آن را با عنوان «نوآوری در یادگیری با تکالیف درسی خلاق» برای خوانندگان ایرانی ارائه کرده‌ایم، از سوی واحد آموزش «اداره‌ی تحقیقات آموزشی و توسعه‌ی ایالات متحده‌ی آمریکا» با نشانی عمومی <http://www.ed.gov/pubs/Helpingstudents/...> در اینترنت قرار داده شده است.

نانسی پائولو^۱ نویسنده‌ی کتاب و لیندا داربی^۲ ویراستار آن

پذیرفت و مطابق با ویژگی‌های نظام آموزشی ایران، واقعیت‌ها و مثال‌هایی برای موارد ذکر شده در متن خارجی فراهم آمد و نکاتی که با روش‌های آموزشی رایج در ایران منافات داشتند، کنار گذاشته شدند. آن‌گاه براساس متن اصلی و تجربه‌های جمع‌آوری شده، کتاب جدیدی برای خوانندگان ایرانی تألیف شد. از این‌روست که بر پیشانی مطلب، از عبارت «ترجمه، مطالعه‌ی تطبیقی و آماده‌سازی» استفاده کرده‌ایم. هم‌چنین سعی ما بر این بود از ارائه‌ی مطالب مشابهی که در کتاب‌های معتبر ترجمه و تألیف شده به زبان فارسی درباره‌ی «تکلیف» وجود دارند، خودداری کنیم.

با تغییراتی که در نظام ارزش‌یابی از آموخته‌های دانش‌آموزان

در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی پدید آمده و اهمیتی که آیین‌نامه‌ی امتحانات جدید برای «تکلیف درسی و فعالیت‌های خارج از کلاس فراگیرندگان» قائل شده است، به‌نظر می‌رسد مطالب مندرج در این کتاب، می‌تواند راهنمای مناسبی برای پدران، مادران و معلمان باشد و تکالیف ارائه شده توسط معلمان برای فراگیرندگان، نه از سر مکلف ساختن اجباری آن‌ها، بلکه در ایجاد لذت و عشق و علاقه به یادگیری در میان دانش‌آموزان مؤثر باشد.

اگر بخواهیم، کودکان و نوجوانان ایرانی نیز می‌توانند «مشق» بدون «اشک» را تجربه کنند. به‌طور قطع از رهگذر انجام

تکالیف پویا و خلاق، و کنار سایر برنامه‌هایی که برای تربیت آن‌ها به‌کار می‌گیریم، توانمندی آن‌ها در رویارویی با جهان در حال تغییر، افزایش خواهد یافت و شهروندانی فهیم فراوری ما خواهند بود.

مطالب اصلی این کتاب را در هشت شماره از رشد آموزش ابتدایی، به شما خوانندگان گرامی ارائه خواهیم کرد و امیدواریم این هدیه‌ی ما را بپذیرید.

پیش‌گفتار

تکالیف درسی بسیار متنوع هستند و می‌توان آن‌ها را به گونه‌ای متفاوت برای دانش‌آموزان طرح کرد. برخی

از معلمان، تکالیف درسی را به گونه‌ای طرح می‌کنند که یادگیری فراگیرندگان را با لذت توأم می‌سازد. ولی بعضی دیگر، تکالیف درسی را نوعی فعالیت عادی می‌پندارند که با انجام آن‌ها، دانش‌آموزان روی مسائل مهم و نکات اصلی درس، تمرین و تمرکز بیش‌تری می‌کنند و هدف از این کار آن است که در آن درس، تسلط بهتری پیدا کنند. متأسفانه انواع اغلب تکالیف درسی که از کوچک‌ترین خلاقیتی بی‌بهره‌اند، فقط «مشغله‌ای» هستند که معلمان برای دانش‌آموزان خود می‌تراشند و هدف آموزشی خاصی در آن‌ها نهفته نشده است. دانش‌آموزان با انجام این تکالیف دلسرد می‌شوند و لذت و ارزش یادگیری را احساس نمی‌کنند. حتی به این نتیجه می‌رسند که معلمانشان نیز به آن‌ها اهمیت نمی‌دهند و آن‌طور که باید، درکشان نمی‌کنند. همین امر، موجب وارد شدن لطمه به مراحل تعلیم و تربیتی آنان می‌شود.

بنابر دلایلی، از دیرباز از تکالیف درسی به‌عنوان نقطه‌ی اتکایی در آموزش و پرورش کشورهای جهان از جمله آمریکا نام برده شده است.^۴ یکی از آن دلایل این است که با انجام تکالیف درسی، زمان یادگیری افزایش می‌یابد و کودکانی که وقت بیش‌تری را به انجام تکالیف اختصاص می‌دهند، به‌طور متوسط در مدرسه نیز شاگردان بهتری هستند.

کارول^۵، از روان‌شناسان پیرو بلوم^۶،

در بحث یادگیری کامل، استعداد را چنین تعریف می‌کند: «استعداد، مدت زمانی است که برای یادگیری کامل موضوعی لازم است.» وی استعداد را با طول زمان متناسب می‌داند و می‌گوید، اگر بتوانیم شرایطی فراهم آوریم که زمان آموزش برای افرادی که ظاهراً کم‌استعداد هستند و در واقع زمان بیش‌تری را برای یادگیری می‌طلبند، افزایش یابد، حتی امکان این‌که آنان هم به یادگیری کامل دست یابند، وجود خواهد داشت. عده‌ای معتقدند، برای رساندن دانش‌آموزان به مرز یادگیری کامل، می‌توان از تکالیف درسی نیز استفاده کرد. ولی با متفاوت بودن دانش‌آموزان از لحاظ ویژگی‌های فردی که نمی‌توان برای همه‌ی آن‌ها تکلیف یکسان و همگنی را

ارائه کرد و نیز سایر مشکلات، چه باید کرد؟ معلمان چگونه می‌توانند بر مشکلات ناشی از تکالیف درسی و اضطرابی که از طریق انجام تکالیف به شاگردان منتقل می‌شود، غلبه کنند؟

نظراتی که در این کتاب ارائه می‌شوند، بر مبنای تحقیقات معتبر آموزشی داخلی و خارجی تدوین شده‌اند و اطلاعات ارائه شده از بهترین و مجرب‌ترین معلمان نیز، به شکلی کارشناسی شده در کتاب درج شده است. در حین مطالعه‌ی این کتاب، به برخی عقاید آشنای قدیمی نیز برخورد خواهید خورد. اما ممکن است به نکات و موارد خلاقانه‌ی جدیدی نیز دست یابید که برای روش تدریس معلمان مناسب باشد و به کار شما پدران و مادران نیز بیاید.

دانش‌آموزان، معلمان، والدین و معلمان خصوصی، همگی نقش حیاتی و مهمی را در مراحل انجام تکالیف درسی برعهده دارند. بیایید با پر محتوا و غنی ساختن و هرچه مفیدتر کردن تکالیف درسی برای دانش‌آموزان و ایجاد شرایط مناسب برای پرورش خلاقیت فراگیرندگان، در رشد بهینه‌ی نسل آینده‌ی خود بکوشیم.

۱. تکالیف درسی، دردسری بزرگ برای معلمان

معلمان، همواره از مشکل بودن تکالیف درسی در همه‌ی ابعاد آن سخن گفته‌اند. خانم **نانسی پائولو**، در متن اصلی «با تکالیف درسی به دانش‌آموزان خود کمک کنید»، نمونه‌هایی را از دیدگاه‌های چند معلم و چالش‌های گروه‌های معلمی، ذکر کرده است. ما هم در حین مطالعات تطبیقی، به چنین مواردی برخوردیم. چند مورد از این نظرات را می‌آوریم:

* خانم **الینور دیزنبوروک**^۷، آموزگار کلاس ششم ابتدایی در درس‌های اجتماعی و قرائت در ایالت ویرجینیا می‌گوید: «مشق شب، از بزرگ‌ترین مشکلات و دردسرهایی است که بعد از دو دهه تدریس، هنوز با آن روبه‌رو هستم.»

* خانم **مینو طاهری**، آموزگار کلاس اول ابتدایی در یکی از مناطق شمالی تهران که کلاس‌های پر جنب و جوشی دارد، در این باره می‌گوید: «چون کودکان باهم متفاوت‌اند و ویژگی‌های فردی هر یک و استعداد و علاقه‌ای که به یک درس و یا هنر خاص دارند، گوناگون است، سخت‌ترین زمان تدریس من هنگامی است که می‌خواهم برای این کودکان تکالیف تعیین کنم. به راستی من چگونه باید عمل کنم؟»

* برای بسیاری از معلمان، ارائه‌ی تکالیف درسی، منشأ اضطراب و نگرانی‌های فراوانی است. در سال ۱۹۹۸ در کلرادو آمریکا، در جلسه‌ی بحث و گفت‌وگوی معلمان و کارگاه‌های آموزشی که به همین منظور تشکیل شده بود، شرکت‌کنندگان درباره‌ی این سخن گفتند که چه‌طور می‌توان راه‌حل‌هایی پیدا کرد تا کیفیت تکالیف درسی را بهبود بخشید. آنان هم‌چنین به دنبال راهی بودند تا با تکالیف درسی، علاوه بر کمک به دانش‌آموزان در یادگیری مطالب، چنان آن را سرگرم سازند که دیگر مجالی برای بازی‌های رایانه‌ای مخرب و فعالیت‌های ناسالم دیگر باقی نماند.

* در نیمه‌ی دوم سال ۱۳۷۸، در مناطق داخلی شهر تهران و برخی شهرستان‌ها، درباره‌ی چگونگی ارائه‌ی تکالیف خلاق نشست‌هایی ترتیب داده شد و تعدادی از معلمان دوره‌های ابتدایی و راهنمایی، نمونه‌هایی از تکالیف درسی متنوع و خلاقانه‌ی خود را که با تکالیف عادی و تکراری فرق داشتند، برای حضاران ارائه دادند. این تکالیف در پایان سال ۱۳۷۸، در جلساتی که «جشنواره‌ی تکالیف» نامیده شدند، به نمایش درآمدند. از آن زمان تاکنون، جامعه‌ی آموزشی کشور ما منتظر انتشار این تجربیات مستندسازی شده است و به‌طور قطع معلمان می‌توانند با در اختیار داشتن این نمونه‌ها، خود به طراحی تجربه‌هایی جدیدتر در زمینه‌ی تکالیف درسی خلاق اقدام کنند.

اخیر، کلاسی نیست که برخی از مباحث آن به گفت‌وگو درباره‌ی تکالیف درسی و چگونگی متنوع ساختن آن‌ها منجر نشود. معلمان، به شکل گسترده‌ای خواهان فراگیری روش‌های جدید ارائه‌ی تکالیف درسی خلاق هستند و خود نیز تجربه‌های خوبی در این زمینه دارند.»

* دکتر داوود خالقی، استاد تربیت معلم که سال‌های گذشته هدایت ده‌ها کارگاه آموزشی و جلسه‌ی آموزشی معلمان را برعهده داشته، بر این باور است که تغییر در محتوای تکالیف درسی سستی آغاز شده است و در صورتی که در ارائه‌ی آموزش‌های نوین به معلمان قصور نکنیم، به زودی شاهد تنوع در تکالیف درسی و گسترش خلاقیت‌های معلمان در این زمینه خواهیم بود.

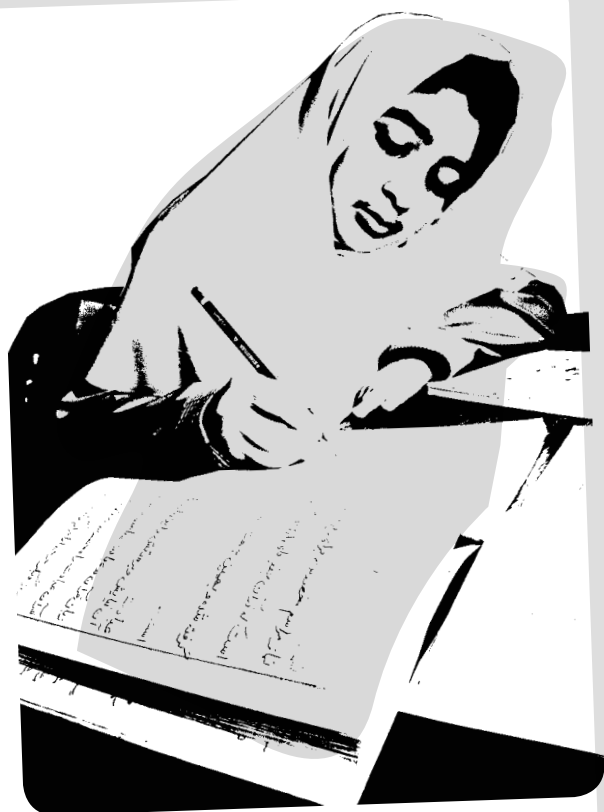
یکی از مشکلات تکالیف درسی که امروزه تقریباً همه‌ی معلمان با آن روبه‌رو هستند، طرح تکالیف پرمحتوا، غنی و مناسب و متنوع است. زمانی موفقیت دانش‌آموز به‌طور رضایت‌بخش افزایش می‌یابد که معلمان به شکلی منظم تکلیف درسی طرح کنند و دانش‌آموزان نیز مسئولانه این تکالیف را انجام دهند. هر قدر تعداد دانش‌آموزانی که به کلاس بالاتر می‌روند، افزایش یابد، از نظر علمی نیز سود بیش‌تری نصیب جامعه خواهد شد. به‌طور قطع نقش تکالیف درسی خوب در تربیت مناسب این دانش‌آموزان به‌عنوان شهروندانی مسئولیت‌پذیر و فهیم، غیرقابل انکار است. تکالیف درسی خلاق، به بهبود عادات‌های خوب و دقت دانش‌آموزان کمک می‌کند. هم‌چنین در گسترش اعتماد به نفس فراگیرندگان و مسئولیت‌پذیری آن‌ها نقش دارد و مهم‌تر این‌که عشق به آموختن را در آنان تقویت می‌کند.

زیرنویس

1. Nancy Paulu
2. Linda. B. Darby
3. Margaret scott

۴. آمریکا همواره از جمله کشورهایی است که «ادبیات تکالیف درسی و مشق شب» به نوعی با پژوهش‌های تربیتی انجام شده در این کشور، ارتباط داشته است. دکتر نادرقلی قورچیان، پژوهشگر ایرانی، در تحقیق برجسته‌ای که درباره‌ی «تکلیف شب» انجام داده، در بخش «سیمای جهانی تکلیف شب»، قسمت عمده‌ای را به طرح دیدگاه‌ها و تحقیقات اندیشمندان آمریکایی اختصاص داده است.

5. Karoll
6. Blom
7. Eleanor Dasenbrook

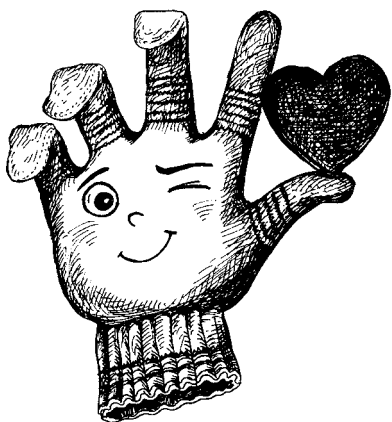
* در جلساتی که در دهه‌ی قبل در چند ایالت و شهر آمریکا برگزار می‌شدند، تکالیف درسی موضوع اصلی گفت‌وگوی معلمان بود. در جلسه‌ی معلمان در تگزاس، شرکت‌کنندگان به مشکلاتی مانند حمایت نشدن از طرف پدران و مادران در انجام تکالیف درسی اشاره کردند. در تالار دبیرستانی در کالیفرنیا، دو معلم درباره‌ی این‌که چگونه می‌توان در دانش‌آموزان انگیزه ایجاد کرد و آنان را به انجام و تکمیل تکالیف درسی تحریک کرد، گفت‌وگو کردند.

در نیویورک، در دفتر معلمان، یکی از آموزگاران نقل کرد که سگ دانش‌آموز کلاس چهارمی‌اش، تکلیف درسی ریاضی او را پاره - پاره کرده و جویده است و این، مورد بسیار حادی بود. چرا که پیش از این، تنها در مورد پاره شدن تکالیف درسی توسط برادران و خواهران کم‌سن‌وسال‌تر دانش‌آموزان در برخی موارد، توسط پدران و مادران عصبانی و خشمگین، گزارش‌هایی دریافت شده بود.

* دکتر غلامرضا حسین‌نژاد، استاد ایرانی و متخصص فناوری آموزشی که در آموزش بسیاری از معلمان در گوشه و کنار کشور نقش داشته است، مهم‌ترین پرسش معلمان، به‌ویژه شاغلان دوره‌های ابتدایی و راهنمایی در چند سال گذشته را، «تکلیف درسی» می‌داند. او می‌گوید: «در سال‌های

عظمت انسان

اگر محدودیتی وجود نداشت که انسان بر آن غلبه کند، قطعاً زندگی بشر باشکوه‌ترین و دل‌پذیرترین جنبه‌ی خود را از دست می‌داد. اگر دره‌های تاریک وجود نداشتند تا از آن‌ها عبور کنیم، نیمی از زیبایی فراز کوه‌ها، قابل درک نبود. هلن کلر

ایثار

داشتم جیب‌های پالتوی دختر شش ساله‌ام را خالی می‌کردم تا پالتو را به لباس‌شویی بدهم که یک لنگه دستکش قدیمی را در آن پیدا کردم. دخترم مدت‌ها قبل یک لنگه‌ی آن دستکش را گم کرده بود و من برایش یک جفت دستکش جدید تهیه کرده بودم. هنگامی که از او درباره‌ی لنگه دستکش سؤال کردم، از خجالت سرخ شد و گفت: «من هر روز آن را با خودم می‌برم مدرسه. شاید یک نفر باشد که یک لنگه دستکشش را گم کرده باشد و سردش بشود. من می‌توانم این را بدهم به او تا گرم بشود!»

نویسنده: ناشناس

ترجمه: مهشید باستانی پورمقدم

امروز دعایت کردم...

امروز دعایت کردم
و می‌دانم که خداوند دعایم را مستجاب کرد
پاسخ خدا را در دلم احساس کردم
هرچند صدایی نشنیدم
من از او ثروت و شهرت نخواستم
می‌دانم که تو این‌ها را نمی‌خواهی
از او خواستم گنج‌هایی بفرستد
بسیار پایدار و ماندنی!
از او خواستم پیوسته در کنار تو باشد
در آغاز هر روز جدید.
از او خواستم به تو سلامتی و برکت عطا کند
و دوستانی که در راه زندگی همراهی‌ات کنند
از او برایت سعادت خواستم
در همه‌ی چیزهای بزرگ و کوچک.
ولی این‌ها همه به خاطر عشق عظیم خودش بود
که توانستم برایت دعا کنم.

تهمینه مهربانی

ثابت کن

روزی مرد میان‌سالی که کنار ساحل ایستاده بود، زندگی خود را به خطر انداخت تا نوجوانی را که در آب افتاده بود و دست و پا می‌زد، نجات بدهد. نوجوان هنگامی که حالش جا آمد و مطمئن شد که زنده خواهد ماند، نفس عمیقی کشید و گفت: «دستتون درد نکنه که زندگی منو نجات دادین.»
مرد نگاهی به چشم‌های پسرک انداخت و گفت: «قابلی نداره جوون! فقط توی زندگی ثابت کن که زندگیت ارزش نجات یافتن داشت یا نه؟!»

به انتخاب و ترجمه‌ی: مینو طاهری

تجربه های سبز

پرونده

آموزش ابتدایی

دوره ی ۱۲
شماره ی ۱
مهر ۸۸

۱۷

رشد آموزش ابتدایی

اندکی درباره‌ی «تجربه‌های سبز»

اگر سال گذشته خواننده‌ی مجله‌ی رشد ابتدایی بوده‌اید، حتماً در هر هشت شماره، صفحات ۱۷ تا ۳۲ مجله را که با نام «تجربه‌های سبز» و در قالب مجموعه‌ای که «پرونده» نام گرفته و از لحاظ صفحه‌آرایی، از شکل و شمایل متفاوت با کل مجله برخوردار بود، دیده و خوانده‌اید. درست است که تجربه‌های سبز، عنوان پرونده‌ای بود که سال گذشته در هر شماره آن را تقدیم شما خوانندگان کردیم، ولی پیش از آن هم، سال‌های سال، «تجربه‌های سبز» بخشی از مجله بود که بلافاصله بعد از سرمقاله یا یادداشت سردبیر، و بلاوقفه در همه‌ی شماره‌ها به چاپ می‌رسید. در تجربه‌های سبز آن سال‌ها، با آموزگاران که در ابعاد گوناگون فعالیت‌های آموزشی و پرورشی مرتبط با دوره‌ی ابتدایی، موفقیت‌هایی قابل توجه و قابل ارائه به دیگران کسب می‌کردند و تجربه‌هایشان مفید تلقی می‌شد، گفت‌وگو می‌کردیم و دیدگاه‌هایشان را برای استفاده‌ی سایر مخاطبان در مجله به چاپ می‌رساندیم. البته پرونده هم، بخش مجزایی از مجله بود که از مهرماه سال ۱۳۸۴ تا اردیبهشت ۱۳۸۷ در ۲۵ شماره (با ۲۳ موضوع)، مسائل مورد نیاز آموزگاران در موضوعات عمومی یا اختصاصی دوره‌ی ابتدایی را در صفحاتی مستقل مورد توجه قرار می‌داد. سال قبل پرونده و تجربه‌های سبز را با هم در آمیختیم و قرار شد همه‌ی پرونده‌های یک دوره را به درج تجربه‌های سبز معلمان اختصاص دهیم و با بهره‌گیری از تمامی قالب‌های مطبوعاتی

و نوشتاری، میزبان طرح‌ها، تجربه‌ها و ابتکارات معلمان نوآور از سراسر کشور باشیم. سال گذشته در ۸ پرونده‌ی ۱۶ صفحه‌ای و مجموعاً در ۱۲۸ صفحه، تجربه و نوشته‌ی حدود ۱۶۰ آموزگار و فرهنگی از سراسر کشور در این صفحات به چاپ رسید. استقبال بسیار خوب بود و علاوه بر آن که مطالب و تجربه‌های فراوانی از همکاران دریافت می‌کردیم، عده‌ای نیز به ادامه‌ی انتشار این صفحات در قالب تجربه‌های سبز تأکید می‌کردند. از این رو، امسال هم در دوره‌ی سیزدهم (از مهر ۸۸ تا اردیبهشت ۸۹) در هشت شماره، هشت پرونده با موضوع تجربه‌های سبز خواهیم داشت و می‌کشیم، تجربه‌های سبز هر شماره، وحدت موضوعی داشته باشند. در این ارتباط، ذکر چند نکته ضروری به نظر می‌رسد:

۱. از آموزگاران محترم درخواست می‌کنیم، طرح‌ها، ابتکارات و تجربه‌های خود را در اسرع وقت به دفتر مجله ارسال کنند. کوتاه‌نویسی، تأکید اصلی ما در دریافت تجربه‌های مکتوب است. مروری بر مطالب چاپ شده‌ی سال قبل، به شما نشان خواهد داد چگونه بنویسید تا مطالبتان در زمره‌ی آثار برگزیده و قابل چاپ قرار گیرد.

۲. از مدیران آموزش و پرورش استان‌ها، شهرستان‌ها، مناطق و نیز مدیران مدرسه‌ها درخواست می‌کنیم آموزگاران خلاق و نوآوری را که می‌شناسند، به هر نحو ممکن با دفتر مجله مرتبط سازند.

۳. ما ادعا نمی‌کنیم تمام تجربه‌هایی که در این ۱۶ صفحه چاپ می‌شود، نو، دست‌اول و خلاقانه است. ممکن است گاهی در این صفحات کارهایی چاپ شود که از دید شما تکراری به نظر برسد و حتی جمله‌ی معروفی را بیان کنید که آموزگاران معمولاً در این قبیل مواقع بیان می‌کنند: «این‌ها که کاری ندارد! من هم انجام می‌دهم...» ولی واقعیت این است که در جمع حدوداً ۴۰۰ هزار نفری آموزگاران دوره‌ی ابتدایی، همواره عده‌ای در روزها و ماه‌های آغاز فعالیت خود هستند. آن‌ها باید از آموزگاران با تجربه، الگو بگیرند. برای کسی که هنوز تجربه‌ای نیندوخته است، این طرح‌های تکراری، در بسیاری مواقع می‌تواند آموزنده و اثرگذار باشد. از بزرگ‌ترها و با تجربه‌ها می‌خواهیم، در این قبیل موارد ما را به بزرگی خودشان ببخشند.

۴. در هنگام ارسال آثار خود، حتماً نشانی پستی کامل (همراه با

کتابخانه‌ی پارچه‌ای

ذکری شاکری اصل

آموزگار دبستان شهید کلاهدوز، منطقه‌ی ۱۵ تهران در مدرسه‌ی ما، برای ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و عادت دادن دانش‌آموزان به مطالعه‌ی کتاب و مجله، در حیاط مدرسه، پنج کتابخانه‌ی پارچه‌ای، هر پایه یک کتابخانه، مهیا شده است. کتابخانه‌ها را با دوختن پارچه و مشما به هم، ساخته‌ایم. هر کتابخانه، تعدادی فایل مشمایی دارد که کتاب‌ها یا مجله‌ها به راحتی داخل آن قرار می‌گیرند؛ طوری که به طور کامل در معرض دید همه قرار دارد. بالای هر کتابخانه هم نام پایه ذکر شده است. دانش‌آموزان در زنگ‌های تفریح به راحتی به کتابخانه‌ی خود دسترسی دارند.

در کتابخانه‌های پایه‌های اول، دوم و سوم، کتاب‌های داستان و علمی مناسب با سن آن‌ها را قرار می‌دهیم و در کتابخانه‌های چهارم و پنجم، علاوه بر این قبیل کتاب‌ها، مجلاتی مانند **کیهان بچه‌ها**، **سروش کودکان** و **دوست** را که بچه‌ها معمولاً به راحتی مجلات رشد به آن‌ها دسترسی ندارند، قرار می‌دهیم. البته پس از مدتی که احساس می‌کنیم تمام کتاب‌های داخل فایل‌های مشمایی خوانده شده است، آن‌ها را عوض می‌کنیم.

برای علاقه‌مند ساختن بچه‌ها به مطالعه، فعالیت‌های انگیزشی متعددی در ارتباط با کتابخانه‌های پارچه‌ای مدرسه طراحی شده است که به مرور آن‌ها را اجرا می‌کنیم.

درج کد پستی)، شماره‌ی تلفن منزل یا مدرسه و یا شماره‌ی تلفن همراهمان را قید کنید.

۵. آثار ارسالی شما، در صورت تأیید، در صفحات پرونده و در قالب تجربه‌های سبز به چاپ خواهد رسید. نام و نام خانوادگی کسانی که آثارشان به هر دلیل چاپ تأیید نشود، در بخش «با همراهمان» مجله درج خواهد شد.

۶. در نظر داشته باشید که هر یک از شماره‌های مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، لااقل سه ماه قبل از تاریخ درج شده‌ی روی جلد، مراحل آماده‌سازی را طی می‌کند. لذا اگر آثارتان وابسته به زمان است، لااقل باید سه ماه قبل از تاریخ تقویمی مربوطه، به دفتر مجله رسیده باشد. مثلاً اگر در ارتباط با جشن‌های پیروزی انقلاب اسلامی طرحی دارید، نوشته‌ی شما حداکثر باید تا اواسط آبان‌ماه به نشانی مجله ارسال شده باشد.

۷. در مورد اختصاص امتیاز به نوشته‌های شما، دفتر مجله هیچ نقشی ندارد. ما فقط منتشر کننده‌ی آثارتان هستیم. برای دریافت امتیاز و استفاده از آن در سامانه‌ی ارتقای اداری، به ادارات آموزش و پرورش محل کارتان مراجعه کنید.

امیدواریم پرونده‌های تجربه‌های سبز رشد آموزش ابتدایی، به مثابه پلی ارتباطی، در تبادل تجربه‌های آموزگاران سراسر کشور اثرگذار باشد.

سردبیر

پرونده

آموزش ابتدایی
شماره‌ی ۱
دوره‌ی ۱۲
مهر ۸۸

۱۹

اصغر ندیری

پروند
آشورین پدالی
دوره ۱۲
شماره ۱
۲۰
مهر

کتاب درس حساب می تواند برای همیشه پر باشد از اشاره ها و کلمه های زیبا و شکل های به یادماندنی؛ پر از درخت، ستاره و گل و ماهی و سیب و گنجشک.

همین چند نام و واژه است که در اولین گام ها از شمارش، نیروی خیال و جان بخشی، مثال هایی می سازد که ذهن فعال و پذیرای کودک پایه ی اول را درگیر یادگیری می کند و از او پدیده ای می سازد که عدد و ارتباطات آن را بشناسد، آن را مبنای واحدها کند و مفهوم ریاضیات را بفهمد. آن گاه بیفزاید یا کم کند و جمع و تفریق را درک کند و علامت اختصاصی هریک را چون تابلوی راهنما، در طبقه ای اختصاصی از مخزن آموخته ها قرار دهد.

به راستی، اگر مساحت گنجشک و ارتفاع جیک جیک او در محیط بسته ی شهر و روستا نبود، یا اگر طول و عرض سحرآمیز سیب هنگام پاسخ به دعوت فرود و جاذبه ی زمین نبود و اگر شکست آب در مقابل ماریچک های ماهی قرمز، دیدگان را جلا نمی داد، آیا این نقطه ی کوچک به نام «انسان»، می توانست معادلی از کوچک ترین مجذور آن بسازد! یا این نقطه ی تهی می توانست با تکلم وحده، مباحث انتزاعی داشته داشته یک و دو تا بی نهایت را روی تخته ی سیاه بی جان، به چشمان از حدقه بیرون زده و مبهوت کودک شش هفت ساله بیاموزد!

آموزش جدول ضرب با ۳۶ عملیات

رامین مرادی

مدیر آموزگار دبستان باباکمال دینور، کرمانشاه

در این روش، دانش‌آموزان به جای یادگیری ۹۰ عملیات، می‌توانند با ۳۶ عملیات جدول ضرب را بیاموزند. در آموزش به این روش، ضرب‌های یک و صفر حذف شده است. در چند دقیقه، همان‌طور که در کتاب ریاضی نیز آمده است، می‌توان این عملیات را آموزش داد. در این روش، تکراری‌ها را هم حذف می‌کنیم، چرا که جابه‌جا شدن اعداد در ضرب، تأثیری در حاصل ندارد.

دانش‌آموز هنگامی که به جای یک جدول ۸۱ عملیاتی، جدولی ۳۶ عملیاتی را مشاهده کند، رغبتش برای یادگیری بیش‌تر خواهد شد. این روش برای دانش‌آموزانی در هر سطحی از هوش، مؤثرتر است.

هر ستون را می‌توان در یک جلسه آموزش داد، اما اجرای روش به‌عهده‌ی آموزگار است.

	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
×۲	۲	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸
	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	
×۳	۹	۱۲	۱۵	۱۸	۲۱	۲۴	۲۷	
	۴	۵	۶	۷	۸	۹		
×۴	۱۶	۲۰	۲۴	۲۸	۳۲	۳۶		
	۵	۶	۷	۸	۹			
×۵	۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵			
	۶	۷	۸	۹				
×۶	۳۶	۴۲	۴۸	۵۴				
	۷	۸	۹					
×۷	۴۹	۵۶	۶۳					
	۸	۹						
×۸	۶۴	۷۲						
	۹							
×۹	۸۱							

آموزگار در امر آموزش، به ابزارهای طبیعی نیاز وافر دارد. یک چهاردیواری دوستدار طبیعت، می‌تواند بسیار زودتر کودک را در مسیر یادگیری یاری رساند.

اگر روزی حجم پنجره‌ی کلاس، دیگر به روی قطر درختان و عطر سبزه‌زارها باز نشود، اگر روزی هندسه‌ی پرنده‌ای، زاویه‌ای از سایه بر سر فرزند ما نگشاید، چه اتفاقی خواهد افتاد؟ با کدام الگو می‌توان کودک را با درس زندگی و با طبیعت و با سازه‌های آن آشنا کرد؟ در این زمانه‌ی خشونت‌آلود جهان، چگونه می‌توان حامیانی منطقی، حساب‌دان و با توان مثبت برای «مادر طبیعت» تربیت کرد؟ امروز در این کره‌ی خاک‌آلود، هر درختی که از محور زندگی کسر می‌شود، هر دفتری که رود و کوه را در دل خود خط می‌زند و هر پنجره‌ای که نسیم کوهسار را از ریه‌ی خود پس می‌زند، در ازای این ستم، زیاله را به‌عنوان هنر مدرن جانشین آن می‌کند. به‌حتم، در این باغ نمی‌توان از صمیم قلب، ماهی و یا گنجشکی را در صفحات درسی راه داد و راه دوست داشتن آن‌ها را یاد داد.

پس کودک نیز با این نگاره‌ها و نشانه‌ها بیگانه می‌شود و اصولاً پس می‌زند و اگر پرنده‌ی مهاجر مجروحی را ببیند، نخواهد توانست بال زخمی را مرهم نهد و پیوندی باشد بر شاخ شکسته‌ی گل همیشه‌بهار. ترسم تیغ بردارد و بهترین شیوه‌ی درمان را در به خواب ابدی فرستادن بباید. چرا بیگانه است؟ زیرا می‌بیند نفس‌های درخت حرمت ندارد. حریم رود رعایت نمی‌شود و متانت کوه زیر پاهای کوهنوردنما لگدمال می‌شود.

پرنده‌های مکانیکی، لاک‌پشت‌های نینجا و گربه‌های انیمیشن هم‌بازی و وسیله‌های آموزشی او شده‌اند.

کودک امروز پرنده‌ها را میان زیاله‌ها می‌شمرد تا جمع و تقسیم یاد بگیرد. این کودک وقتی به خواب می‌رود، گوسفندهایش در مرتع نیستند تا به خوابش آیند. صدای آن‌ها را از لوح‌های فشرده و نرم‌افزارهای رایانه‌ای می‌شنود. امروز کودک ما در گورستان خودروهای اوراقی، به یاد اتومبیل بهمان کارخانه‌ی قدیمی و فلان هنرپیشه، اشک می‌ریزد.

بی‌گمان ما امروز در شهر آموزش حساب، هم به ادبیات، هم به منطق و هم به طبیعت نیاز داریم.

پرونده

آموزش ابتدایی
شماره ۱
دوره ۱۲
مهر ۸۸

رودخانه‌ی محور اعداد

تجربه‌ای ساده در تلفیق هنر و آموزش ریاضی

زنگ ریاضی، معلم با شیوه‌ی قصه‌گویی و کمک از عروسک مورد علاقه‌ی بچه‌ها، تدریس را شروع می‌کند.

آموزش جمع: بچه‌ها، نازنین در خانه‌ی شماره‌ی ۵ زندگی می‌کرد. روزی او تنها بود و تصمیم گرفت به مهمانی برود. اما فقط می‌توانست به خانه‌های جلوتر از خودش برود. او سه خانه به جلو می‌رود. حالا شما بگویید به خانه‌ی شماره‌ی چند می‌رسد؟

خود بچه‌ها مفهوم جمع را چند بار با شیوه‌ی قصه‌گویی اجرا می‌کنند و با یک کش محور را نشان می‌دهند ($5+3=8$). معلم فقط یک قانون را تذکر می‌دهد و آن هم این‌که همیشه از خانه‌ی صفر حرکت را شروع می‌کنیم.

آموزش تفریق: نازنین کوچولو رفته بود مهمانی به خانه‌ی دوستش که خانه‌ی شماره‌ی ۹ بود. بعد از چند ساعت تصمیم گرفت به خانه‌ی خودش برگردد که عقب‌تر بود. بنابراین ۳ خانه به عقب برگشت تا به خانه‌ی خودش رسید. خانه‌ی او شماره‌ی

عفت صحرایی

آموزگار دبستان فاطمیه، ششتمد سبزوار

یکی از مفاهیم ریاضی پایه‌ی دوم ابتدایی «محور اعداد» و مفهوم جمع و تفریق است. برای تدریس بهتر، ابتدا در زنگ هنر، همراه بچه‌ها یک محور اعداد به شیوه‌ی ابتکاری می‌سازیم و سپس به شیوه‌ی قصه‌گویی، مفهوم جمع و تفریق را با یک عروسک دست‌ساز آموزش می‌دهیم. در این شیوه، ابتدا دانش‌آموزان با وسایل موجود در کارگاه، خانه‌هایی با فاصله‌های مناسب و مساوی، در کنار یک رودخانه‌ی زیبا طراحی و زیر هر خانه را از شماره‌ی صفر تا ... شماره‌گذاری می‌کنند. خانه‌ها را می‌توان با حبوبات، ماکارونی، کاموا، نخ، پنبه، پوست گردو، قوطی کبریت، پارچه، چوب کبریت و هر ماده‌ی دیگری ساخت.

پرونده

آموزش ابتدایی
دوره‌ی ۱۲
شماره‌ی ۱
مهر ۸۸

اعظم عامری

آموزگار دبستان راه دانش، شاهرود

از گنجایش تا اصلاح الگوی مصرف

پس از این‌که درس گنجایش را از کتاب ریاضی سال پنجم تدریس کردم، با توجه به فعالیت کتاب، از بچه‌ها خواستم عصر موقع گرفتن وضو، یک ظرف زیر شیر قرار دهند و مقدار آب مصرف شده را بر حسب لیتر یا سانتی‌متر مکعب اندازه بگیرند و به کلاس گزارش دهند. روز بعد، وقتی گزارش‌های بچه‌ها ارائه شد، مقدار آب مصرفی از ۷۰۰ سانتی‌متر مکعب تا ۲ لیتر نوسان داشت. بنابراین، یک لیوان به هر کدام دادم. از آن‌ها خواستم با یک لیوان آب وضو بگیرند. بیشتر بچه‌ها گفتند نمی‌شود و از من خواستند اگر می‌شود، خودم این کار را انجام دهم. بعد از

چند بود؟ $6=3-9$

به بچه‌ها یادآوری می‌شود، در تفریق از خانه‌ای که مهمان هستیم، به عقب برمی‌گردیم و باز اول از صفر حرکت می‌کنیم. ولی در جمع، اول به خانه‌ی نازنین می‌رویم و بعد چند خانه جلوتر به مهمانی می‌رویم. با این شیوه، ریاضی را با هنر تلفیق و تجربه‌ای بسیار موفق کسب کردم.

لازم به یادآوری است، از ابتدای سال تحصیلی با قراردادن یک کمد مخصوص در گوشه‌ای از کلاس، یک کارگاه هنری کوچک تشکیل می‌دهم و بچه‌ها اشیاء، مواد و وسایل دورریختنی مازاد و طبیعی خودشان را در آنجا قرار می‌دهند.

این اقدام، ضمن جلوگیری از اتلاف وقت و پول بچه‌ها، موجب تحریک خلاقیت و ابتکار عمل آنان نیز می‌شود. محور اعداد ابتکاری را هم با وسایل همین کمد ساختیم.^۱

زیرنویس

۱. توضیح کارشناسی دفتر مجله: در این روش حتماً باید از خط مستقیم استفاده شود. در ضمن آنجا که گفته می‌شود نازنین فقط می‌تواند به خانه‌های جلوتر برود، باید هنگام قصه‌گویی این موضوع با دلایل منطقی توضیح داده شود.

پرونده

آموزش ابتدایی
شماره ۱
دوره ۱۲
مهر ۸۸

۲۳

این‌که مختصری در مورد اسراف و مضرات آن توضیح دادم، خودم این کار را انجام دادم. بعد همه‌ی دانش‌آموزان داوطلب شدند تا آن‌ها هم این کار را تکرار کنند. چند نفر را به جلوی تخته آوردم تا با یک لیوان آب وضو بگیرند و این کار صورت گرفت.

با این فعالیت، هم صرفه‌جویی را آموزش دادم و هم اشکالات وضوی بچه‌ها برطرف شد. در نهایت هم از آن‌ها خواستم گنجایش لیوان و بطری یک لیتری را مقایسه کنند و بعد از مشورت با هم، نتیجه‌ی کار را بگویند. نتایجی که بچه‌ها گزارش کردند، شامل این موارد بود:

- اگر بخواهیم، می‌توانیم مصرف آب را بیشتر از آنچه فکر می‌کنیم، پایین بیاوریم.

- از امروز ما قول می‌دهیم که با یک لیوان آب وضو بگیریم.

- اگر ما روزانه حتی یک لیتر آب اسراف کنیم، در سال مقدار زیادی آب هدر داده‌ایم.

- در پایان درس، بچه‌ها گفتند: «خانم، امروز خیلی خوب به

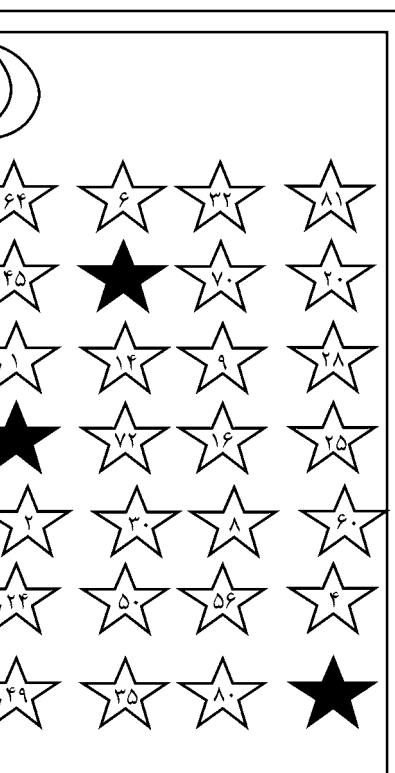
معنی اصلاح الگوی مصرف پی بردیم.»

ستاره‌ی

بازی‌هایی برای تمرین بیشتر و

آموزگار

۱۰×۹	۷×۲	۱×۴
۱۰×۲	۸×۴	۳×۹
۷×۱۰	۲×۹	۱×۵

اشاره

تجربه‌ای که می‌خوانید، از دو جهت حائز اهمیت است. نخست آن‌که توسط آموزگاری با ۲۶ سال تجربه به اجرا درآمده و دوم این‌که این تجربه از طریق معلم راهنمای روستایی مدرسه‌های شهرستان آق‌قلا، آقای عبدالرحیم جرجانی به دستمان رسیده است. بارها از طریق مجله اعلام کرده‌ایم، معلمان راهنمای محترم، در بازدیدهای خود، در صورت مواجهه با آموزگاران فعال و خوش ذوق، حتماً رشد آموزش ابتدایی را در جریان قرار دهند. از این معلم راهنمای روستایی که تجربه‌ی این آموزگار را به دفتر مجله ارسال کرده‌اند، سپاسگزاریم.

مقوا را به دیوار کلاس نصب کردم. دانش‌آموزان با دیدن این ستاره‌ها و ماه، مدام می‌پرسیدند: «خانم معلم، می‌خواهی چه کار کنی؟»

بعد از ایجاد انگیزه، به دانش‌آموزان گفتم: «می‌خواهم بازی و ریاضی انجام دهیم تا جدول ضرب را خوب یاد بگیریم.»

از آن‌جا که بچه‌ها بازی را خیلی دوست دارند، بسیار خوشحال شدند. گفتم: «اسم این بازی ستاره‌ی نور است، اگر گفتید چرا؟»

یکی گفت: «حتماً می‌خواهید به ما ستاره بدهید!»

دیگری گفت: «چون ستاره‌ها در شب نور دارند.»

گفتم: «همه‌ی شما درست گفتید، آفرین!»

و توضیح دادم: «این ستاره‌ها می‌خواهند ما را از تاریکی نجات دهند. وقتی

هدف از ایجاد این طرح، ایجاد رغبت در آموختن جدول ضرب، بیش‌تر شدن دامنه‌ی یادگیری و واداشتن دانش‌آموزان به تفکر و سرعت عمل در ضرب است. نحوه‌ی اجرا این‌گونه است:

جدول ضرب را طبق کتاب تدریس کردم. بعد از تمرین بسیار، متوجه شدم که تعدادی از دانش‌آموزان، برای پاسخ‌گویی به ضرب، مثل جمع می‌شمارند، در پاسخ‌گویی کردند و وقت زیادی تلف می‌کنند.

این موضوع فکر مرا مشغول کرد که چه تدبیری بیندیشم تا دانش‌آموزان بتوانند خوب و سریع جدول ضرب را پاسخ دهند. تصمیم گرفتم جدول ضرب را با بازی به آن‌ها یاد بدهم. با مدیر مدرسه صحبت کردم. ایشان مقوای بزرگی برایم تهیه کردند. روی مقوا، ستاره‌هایی کشیدم و درون آن‌ها جواب‌های ضرب را نوشتم. بالای آن، تصویر ماه زیبایی را کشیدم و

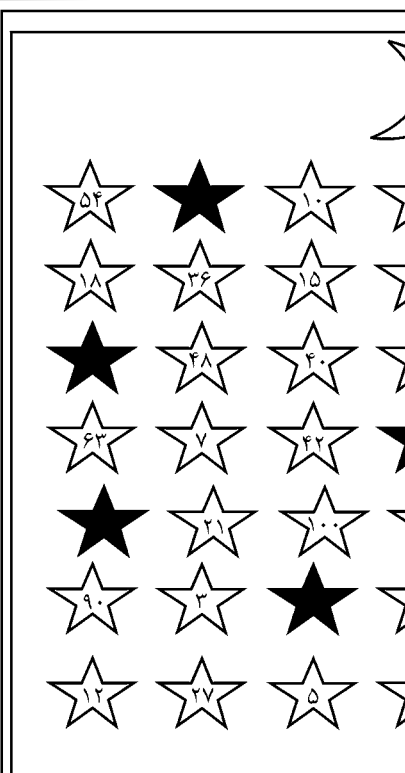
پرونده
آموزش ابتدایی
دوره‌ی ۱۲
شماره‌ی ۱
مهر ۸۸
۲۴

یجاد سرعت عمل در جدول ضرب

صدیقه یغمائی

ار دبستان شهید طویجان ایزدی، شور حیات آق قلا

۸×۳	۷×۹	۴×۵
۶×۵	۷×۸	۳×۴
۲×۳	۹×۹	۶×۸

نمی توانیم چیزی را بخوانیم و یاد بگیریم، یا نمی توانیم جواب دهیم، مثل آدم های گنگ هستیم. این ستاره ها به ما کمک می کنند تا چیزی را یاد بگیریم. یعنی نور دانش را به ما می دهند و وقتی به همه ی سؤال ها جواب بدهیم، پرنور تر می شویم. آن وقت مثل ماه می شویم که بسیار زیبا و دوست داشتنی است و همیشه راه برایمان روشن است. پس متوجه شدید که هدف از ستاره های نور چیست؟»

همه گفتند: «بله، یعنی همان نور دانش است.»

بعد به دانش آموزان گفتم، در خانه کارت های کوچکی تهیه کنید و روی هر کدام یک ضرب از ۱×۱ تا ۱۰×۱۰ را بنویسید و با خود بیاورید. فردای آن روز با کارت هایی که دانش آموزان آورده بودند، ۱۰۰ کارت درست کردیم تا باهم بازی کنیم. کارت های هر دانش آموز را داخل یک کیسه ی پلاستیکی جداگانه ریختم و کیسه را به دست آن ها دادم. به طور تصادفی یکی از کیسه ها را از دانش آموزی گرفتم. دانش آموزان را به ترتیب پای تابلوی ستاره های نور خواستم و پس از به هم زدن کارت های درون کیسه، به دانش آموزی که پای تخته بود، پنج کارت (که به طور تصادفی از کیسه خارج کرده بودم) دادم. از او خواستم کارت خود را بخواند و اگر سریع جواب را پیدا کند و کارت را روی

جوابش بگذارد تا کارت مال او شود و اگر نتوانست کارت را کنار بگذارد.

آن روز بیش تر دانش آموزان به ضرب ها جواب دادند و کسانی که کارت های بیش تری گرفتند، ماه شدند و توسط معلم و دانش آموزان با شعر «ماه شدی ماه شدی - به به چه زیبا شدی - روشنگر راه شدی - زرنگ و دانا شدی» تشویق شدند. به این ترتیب، کلاس پر از شور و نشاط شد و بچه ها علاقه ی خود را نسبت به یادگیری بیش تر جدول ضرب ابراز کردند. هر روز بر میزان یادگیری بچه ها افزوده می شد و سرعت عمل آن ها در پاسخ گویی نیز افزایش می یافت. به آن ها پیشنهاد کردم که روی کاغذ یا مقوا ستاره هایی درست کنند و در منزل با اعضای خانواده بازی کنند تا خوب جدول ضرب را یاد بگیرند. بچه ها با خوش حالی می گفتند که تا آخر شب با پدر و مادر خود بازی می کردیم و می خندیدیم. پدر و مادرمان گفته اند: «چه بازی خوبی معلم به شما یاد داده است!» هم ضرب یاد گرفتیم و هم سرگرم شدیم!»

نتیجه این که یادگیری یک مبحث مهم در ریاضی سال سوم ابتدایی، از حالت خشک و بی روح به یک بازی شیرین و جذاب تبدیل می شود و ضمن تنوع در روش تدریس، دانش آموزان به یادگیری بیش تر ترغیب می شوند. به این ترتیب، عمق یادگیری و سرعت عمل دانش آموزان در این مبحث افزایش می یابد.

پرونده

آموزش ابتدایی
شماره ۱
دوره ۱۲
مهر ۸۸

۲۵

ابر و باد و مه و خورشید و فلک..

اشاره

همان‌طور که خوانندگان مجله به یاد دارند، در شش شماره‌ی دوره‌ی قبل، در سلسله مطالبی با عنوان «همراه با آموزگاران در توسعه‌ی سواد خواندن»، تجربه‌ی ۳۳ نفر از همکاران سراسر کشور در ارتباط با توسعه‌ی سواد خواندن، روش‌های مطالعه و آشنا ساختن دانش‌آموزان درخصوص تفکر درباره‌ی متونی که مطالعه می‌کنند، منتشر شد. به سبب تجربه‌های ناب و ارزشمندی که آموزگاران در این باره دارند، تصمیم گرفتیم در دوره‌ی جدید نیز این سلسله مطالب را با انتشار تجربه‌های همکاران دیگر ادامه دهیم. امیدواریم با این مجموعه مطالب و سایر نوشته‌هایی که در طول این دوره درباره‌ی سواد خواندن منتشر خواهیم کرد، یاری دهنده‌ی آموزگاران محترم در فعالیت‌های یاددهی - یادگیری باشیم.

صندوق چکیده‌ی مطالب

هر کس از این که از جایی پیغامی به دستش برسد، خوش حال می‌شود. به همین منظور، به دانش‌آموزانم یاد می‌دهم، با استفاده از کاغذ رنگی، قوطی مقوایی خواروبار یا جعبه‌ی شیرینی و هر نوع وسیله‌ی دور ریختنی دیگر، جعبه‌ای درست کنند که به راحتی قابل نصب در کنار میز خودشان باشد. درست کردن این جعبه، به عنوان یک فعالیت در درس هنر مورد توجه قرار می‌گیرد و به این ترتیب، همه‌ی

دانش‌آموزان کاردستی درست می‌کنند. ولی این صندوق استفاده‌ی دیگری هم دارد. از بچه‌ها می‌خواهم، نکات اساسی هر درس را روی کاغذ بنویسند و داخل صندوق مقوایی خود بیندازند. در واقع از آن‌ها می‌خواهم، به جای تمرین و تکرار طوطی‌وار، نکات مهم درس را خلاصه‌برداری کنند. البته خلاصه‌نویسی و یادداشت‌برداری را هم با توجه به سن و نیازشان به آن‌ها یاد می‌دهم.

علاوه بر این، خودم یا بعضی از بچه‌ها، هدف‌های مهم درس‌ها، و برخی کلمات و نکات مهم را می‌نویسیم و در صندوق‌های کاغذی می‌اندازیم. به این ترتیب، همه‌ی بچه‌ها صندوقی دارند پر از چکیده‌ی مطالب درس‌های گوناگون. در فرصت‌های مقتضی، اوقات فراغت و یا هرگاه ضرورت ایجاد می‌کند، از بچه‌ها می‌خواهم برگه یا برگه‌هایی را از صندوق خود بیرون بکشند، آن را با صدای بلند بخوانند و درباره‌اش برای کلاس توضیح دهند. این کار ضمن آن‌که باعث نشاط دانش‌آموزان می‌شود، در توسعه‌ی سواد خواندن نیز مؤثر است.

بهشته صفرپور

آموزگار دبستان شاهد، ناحیه‌ی یک اردبیل

قصه‌ی فردا

از دانش‌آموزانم می‌خواهم شخصیتی با اسم خود خلق

پرونده

شماره ۱
دوره ۱۲
۲۶ مهر

کنند و هر شب قبل از خواب، داستان روز بعدشان را بنویسند. در این داستان، تمام کارهایی را که باید در طی روز انجام دهند، از جمله رفتن به مدرسه، خواندن درسی خاص، تفریح کردن، مهمانی رفتن و امتحان دادن می‌نویسند و روز بعد به آن‌ها عمل می‌کنند. هم‌چنین، از آن‌ها می‌خواهم شب بعد، قبل از نوشتن قصه‌ی فردا، فعالیت روز خود را به‌طور صادقانه داوری کنند و به خود امتیاز دهند.

با اجرای این روش، دانش‌آموز به‌طور غیرمستقیم برنامه‌ریزی و اجرای آن را یاد می‌گیرد. علاوه بر این، مهارت نوشتن و داستان‌نویسی نیز به شکلی پویا تقویت می‌شود.

حورالعین سلیم‌زاده

آموزگار دبستان یادگار امام (ره)، ناحیه ۳ کرج

کدام درباره‌ی آن یک جمله بگویند؛ طوری که بین جمله‌ی خود و دوستانشان ارتباط برقرار کنند. گفته‌های آن‌ها را گوشه‌ی تخته یادداشت می‌کنم و یادآور می‌شوم که می‌توان از همین گفته‌های ساده جمله ساخت و حتی آن‌ها را توسعه داد تا در نهایت متنی زیبا و معنی‌دار به دست آید.

سپس از دانش‌آموزانم می‌خواهم، برای جلسه‌ی بعدی، عکس کوچکی را انتخاب کنند، در دفترشان بچسبانند و مانند شیوه‌ای که در کلاس تمرین کردیم، چند جمله برای آن بنویسند. تکرار این فعالیت باعث می‌شود که دانش‌آموزان، دیگر نگران نوشتن چند جمله در مورد یک تصویر (و در سطح بالاتر یک سوژه یا موضوع انشا) نباشند و جملات زیبایی بیافرینند.

مهین شیران

آموزگار دبستان عصمت، ناحیه ۵ اصفهان

تهیه‌ی مجله در هفت گام

افزایش سواد خواندن در دانش‌آموزان ابتدایی، مستلزم به کار بردن روش‌های متنوع و نوینی است که تهیه‌ی مجله می‌تواند یکی از آن‌ها باشد. این کار طی مراحل به شرح زیر انجام می‌شود:

□ دانش‌آموزان گروه‌بندی می‌شوند.

هدف: ایجاد حس همکاری و تبعیت از گروه در بین دانش‌آموزان.

□ دانش‌آموزان مطالب جالب و خواندنی را به صورت بریده‌هایی از روزنامه‌ها و مجلات گردآوری می‌کنند.

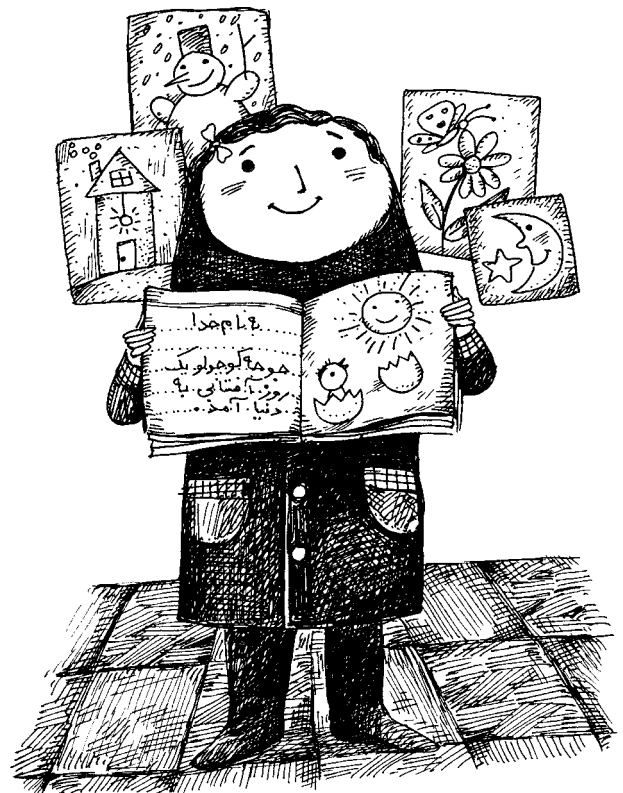
هدف: مشتاق کردن دانش‌آموزان به مطالعه، جست‌وجو و پذیرش مسئولیت.

□ دانش‌آموزان مطالب جمع‌آوری شده را در کلاس برای معلم می‌خوانند.

هدف: بالا بردن گنجینه‌ی لغات دانش‌آموزان، افزودن مهارت درک مطلب، تقویت مهارت‌های صحبت کردن و گوش دادن.

□ پس از تأیید مطالب، هر گروه با راهنمایی معلم، آن‌ها را طبقه‌بندی می‌کند؛ مثال: «داستانی، علمی، سرگرمی، مذهبی، ورزشی و...»

هدف: آماده کردن مطالب برای تهیه‌ی مجله.

تصویرخوانی

تصویرخوانی، شیوه‌ای مناسب برای توسعه‌ی مهارت‌های گفتاری - شنیداری دانش‌آموزان است و بسیاری از آن‌ها در این‌باره مشکل دارند. تصویر بزرگی را جلوی تخته‌ی کلاس آویزان می‌کنم. از چند دانش‌آموز می‌خواهم جلو بیایند و هر

بازی با کلمه ها

نرجس مرتضوی
آموزگار پایه ی دوم، بابلسر

هدف از املا چیست؟ آیا املا یک درس است؟ اگر درس نیست، پس چیست؟

اساساً املا درس نیست، بلکه بخشی از مجموعه درس های ادبیات و نوشتن است. دانش آموزان برای خوب املا نوشتن، باید در صحیح نویسی مهارت های لازم را کسب کنند. پس املا نوعی آزمون درست نویسی است و بسیار ضرورت دارد که قبل از نوشتن هر املایی، آموزش مناسب و خوبی ارائه شود؛ همانند درس های دیگر. هرگاه آموزش براساس نیاز دانش آموزان پایه ریزی شود و دانش و مهارت جدیدی برای آنان مطرح سازد، دانش آموزان با میل و رغبت بیش تری مطالب را فرامی گیرند. بنابراین، آموزگار باید فعالیت هایی را در نظر بگیرد تا دانش آموزان را در مسیری مناسب قرار دهد و با طرح روش های ابتکاری، فضای آموزشی را لذت بخش سازد و لحظات نشاط آوری را برای آنان فراهم کند.

در این جا برای آموزش املا دو روش کارساز و دوست داشتنی و البته بسیار مؤثر ذکر می شود که هر روش، عملاً امتحانش را به خوبی پس داده است. این روش ها بیش تر برای پایه های دوم و سوم ابتدایی کاربرد دارد. البته در پایه های بالاتر نیز می توان به نوعی از آن ها بهره برد.

□ برای تهیه ی زمینه ی اصلی کار که قرار است بریده ها روی آن چسبانده شود، یک برگه ی A۳ را روی صفحه ی روزنامه می چسبانیم.

هدف: دوام بیشتر برگه های مجله.

□ گروه ها با راهنمایی معلم، بریده ها را روی صفحه ی سفید می چسبانند.

□ در انتهای مجله، دو صفحه ی سفید می گذاریم؛ اولی با عنوان «آنچه می دانی برای دیگران بنویس» و دیگری با عنوان «هر پرسشی داری بنویس».

هدف: نگارش به طریقه ی روزنامه نگاران و طرح پرسش ذهنی برای هر دانش آموز.

اینک که کار تهیه ی مجله به پایان رسید، می توانیم گام های زیر را نیز برداریم:

□ بعد از آماده شدن مجله، هر دانش آموز به مدت سه روز آن را به منزل می برد.

هدف: مطالعه ی دقیق مجله توسط دانش آموزان گروه.

□ مجله های خوانده شده ی هر گروه، در اختیار گروه های دیگر قرار می گیرد.

هدف: مطالعه ی دقیق مجله توسط گروه های دیگر.

□ پس از اتمام این دوره، از دانش آموزان می خواهیم از پرسش های مطرح شده در مجلات استفاده و درباره ی آن ها تحقیق و جست و جو کنند تا در مجله ی جدید به آن ها جواب دهند.

هدف: پاسخ گویی به پرسش های مطرح شده، در مجله ی جدید.

هما اردیشی

آموزگار دبستان رسالت

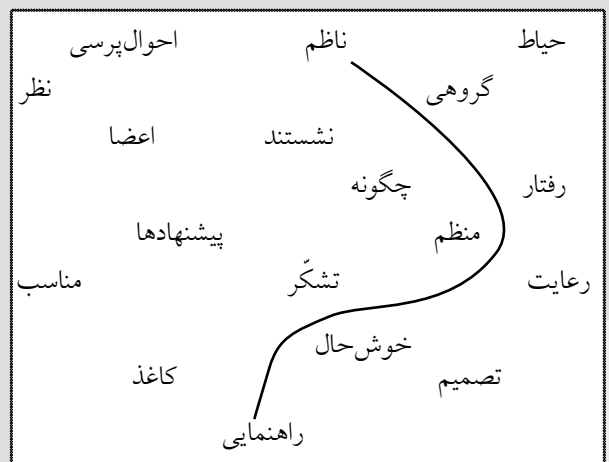
منطقه ی ۸ تهران

پرونده

آموزش ابتدایی
دوره ی ۱۲
شماره ی ۱
مهر ۸۸

۱. بازی وصل کن، ولی تصادف نکن

شرح بازی: این بازی دو نفره است. روی یک صفحه، تعدادی از کلمات مهم و جدید درس را به طور پراکنده می نویسیم (تعداد کلمات باید زوج باشد). نفر اول می گوید: از کلمه‌ی... به کلمه‌ی... وصل کن. (دو کلمه را نام می برد، بدون آن که آن‌ها را نشان دهد). نفر دوم باید خوب به صفحه نگاه کند، کلمات را بباید و آن‌ها را با یک خط به هم وصل کند.

حال نوبت نفر بعدی است. نفر دوم می گوید: از کلمه‌ی... به کلمه‌ی... وصل کن. نفر اول باید کلمه‌ها را بباید و بدون این که با کلمه‌های دیگر و خط‌های کشیده شده‌ی قبلی برخورد کند، کلمه‌های مورد نظر را به یکدیگر وصل کند. بازی به همین ترتیب تا آخرین گروه کلمات ادامه می یابد. برای هیجان انگیز شدن بازی، می توان از بچه‌ها خواست مسیر پریپچ و خمی را بپیمایند تا نفر بعدی نتواند مسیر خود را به راحتی طی کند.

بازی را می توان در ساعت آموزش املا روی ورقه یا روی تخته‌ی کلاس انجام داد. در این صورت، هربار یکی از دانش آموزان به جلوی کلاس می آید و دیگری کلمات را می گوید. با این کار همه درگیر می شوند و در کلاس شور و هیجان بیشتری خواهیم داشت. معلم می تواند شرایط خاصی بگذارد تا به هیجان بازی بیفزاید؛ مثلاً به هرکس که بدون برخورد یا تصادف، کلمات را به هم وصل کند، یک امتیاز اختصاص دهد.

۲. جدول کلمات

شرح بازی: جدولی ۱۰ در ۱۰ خانه می کشیم و حروف کلمات مهم درس را از راست به چپ، بالا به پایین و برعکس، در آن می نویسیم. کلمات مهم را یک بار در زیر جدول نیز می نویسیم تا دانش آموزان بدانند باید کدام کلمات را ببایند و روی آن‌ها را در جدول خط بکشند. حال جدول را به تعداد دانش آموزان تکثیر می کنیم و در اختیارشان قرار می دهیم و می خواهیم در وقت مشخصی، مثلاً ۳۰ دقیقه یا کمتر، حل جدول را تمام کنند.

نمونه‌ای از جدول کلمات

اعضا، انتخاب، ایستاده، کلاس، وارد، احوال پرسی، سلام، صف، ناظم، منظم، حیاط، گروهی، نظر، کاغذ، پیشنهاد، رعایت، کمک، تصمیم، امسال، خیلی، تشکر، زنگ، رضا، دوم.

ل	ا	ع	ض	ا	ش	ک	م	ک	پ
ا	ن	ک	ا	غ	ذ	و	ن	ج	ی
س	ت	ش	ک	ر	ن	ا	ظ	م	ش
م	خ	ی	ل	ی	س	ر	م	ا	ن
ا	ا	ی	س	ت	ا	د	ه	گ	ه
ز	ب	د	ث	س	ل	ا	م	ر	ا
چ	ف	و	ح	ص	ک	ن	ی	و	د
ت	ص	م	ی	م	ق	ظ	ب	ه	ا
ا	ح	و	ا	ل	پ	ر	س	ی	ض
ز	ن	گ	ط	ر	ع	ا	ی	ت	ر

از تجربه‌های سبز آموزگاران جهان یاد بگیریم

راه برای آموزش اثربخش در ۳ هفته‌ی اول سال تحصیلی

ترجمه و تدوین: مهتاب خسروشاهی

اشاره

شروع همیشه سخت و البته مهم است. شاید تفاوتی هم نداشته باشد که مدیریت کلاسی پرجمعیت یا چندنفره را به‌عهده بگیریم. درواقع مقرر فرماندهی شاید چندان مهم نباشد، تسلط بر اوضاع به‌ویژه در نقطه‌ی شروع مهم است. بررسی‌های پژوهشگران نشان می‌دهد که تدریس، کنترل کلاس و برقراری ارتباط مناسب با دانش‌آموزان در سه هفته‌ی نخست شروع سال تحصیلی، سخت‌تر و مهم‌تر از هر زمان دیگری است. این شرایط در دوره‌ی ابتدایی به مراتب سخت‌تر و پیچیده‌تر است؛ چرا که دانش‌آموزان بخشی از آموخته‌های سال گذشته را هم فراموش کرده‌اند و همین موضوع، در هفته‌های نخست شروع سال تحصیلی جدید، وارد شدن به فضای آموزش را به مراتب سخت‌تر می‌کند.

اما برای شکستن این فضا، مرکز آموزش و تدریس دانشگاه لینکولن نبراسکای شمالی، با بهره‌گیری از تجربه‌های معلمان آن دیار، ۱۰۱ راه کلیدی را برای شروع آموزشی موفق در سه هفته‌ی نخست شروع سال تحصیلی پیشنهاد می‌کند. با بعضی از این نکات آشنا می‌شویم. البته پژوهشگران این دانشگاه معتقدند، اجرای موفق این راه‌ها، به شش پیش شرط اساسی نیاز دارد.

– همکاری مناسب دانش‌آموزان برای ورود به فضای درس و مدرسه پس از گذر از فضای طولانی مدت تابستان و ورود به فضای جدید؛
– آگاهی دانش‌آموزان به ضرورت فراگیری مفاهیم درسی در ساعت‌های حضور در کلاس درس؛

– ادبیات کلامی آموزگار؛
– حمایت از دانش‌آموزان سال‌های نخست هر دوره‌ی تحصیلی، به‌ویژه ابتدایی، برای ورود به فضای آموزش؛
– تشویق دانش‌آموزان برای درگیر شدن با فضای آموزش و پرورش؛
– ایجاد فضای مشارکت و هم‌پاری در کلاس.

۱. در اولین روز شروع سال تحصیلی، فضای کلاس را با آشنایی دانش‌آموزان با یکدیگر و سپس بازی و سرگرمی شروع کنیم.
۲. بازی‌هایی را انتخاب کنیم که همه‌ی بچه‌ها در آن‌ها مشارکت داشته باشند.

۳. بازی‌های پایه‌های دوم و سوم ابتدایی را با هدف یادآوری مفاهیم درسی سال گذشته انتخاب کنیم.

۴. از وسایل کمک‌آموزشی مانند کارت‌های بازی و یا هر وسیله‌ی کمک‌آموزشی که کاربرد بازی هم داشته باشد، استفاده کنیم.

۵. خودمان را کامل معرفی کنیم و کمی هم درباره‌ی خانواده‌مان برای آن‌ها صحبت کنیم. مثلاً این که چند فرزند دارم و سن آن‌ها چه قدر است.

۶. تلاش کنیم با گفتار ساده و صمیمی به بچه‌ها نزدیک شویم.

۷. با مطرح کردن موضوعی که احساس می‌کنیم به آن علاقه دارند، ذهنشان را درگیر کنیم تا زودتر وارد فضای درس و مدرسه شوند.

۸. در مقابل پاسخ‌های آن‌ها جبهه نگیریم و بگذاریم راحت اظهار نظر کنند؛ حتی اگر اظهار نظرشان درست به نظر نیاید.

۹. سعی کنیم در این پرسش و پاسخ‌ها، خجالت و کم‌رویی احتمالی‌شان برطرف شود.

۱۰. دانش‌آموزان کم‌حرف و ساکت را با پرسیدن سؤال، وارد بحث کنیم

۱۱. تشویق کلید موفقیت است. برای هر حرکت مثبت، آن‌ها را تشویق کنیم.

۱۲. با انجام فعالیت‌های عملی آموزش را شروع کنیم.

۱۳. برنامه‌ها یا فعالیت‌های مشارکتی، بیش از فعالیت‌های فردی

پرونده

آموزش ابتدایی
دوره‌ی ۱۲
شماره‌ی ۷
فروردین ۸۸

۳۰

اثر بخش هستند. بهتر است برنامه‌های درسی یا هر فعالیت دیگری را به صورت گروهی برنامه‌ریزی کنیم.

۱۴. هر چه زودتر با شرایط تحصیلی و سطح فراگیری دانش‌آموزان آشنا شویم، سریع‌تر می‌توانیم الگوی مناسب آموزشی-پرورشی را انتخاب کنیم

۱۵. ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان را بشناسیم.

۱۶. نحوه‌ی برقراری ارتباط روانی و کلامی با دانش‌آموزان را شناسایی کنیم

۱۷. زمان‌بندی را به دانش‌آموزان بیاموزیم.

۱۸. آشنایی با کتاب‌خانه‌ی مدرسه، نخستین و مهم‌ترین گام برای آشنا کردن دانش‌آموزان با کتاب و کتاب‌خوانی است.

۱۹. آن‌ها را با منابع معتبر علمی مانند دایره‌المعارف‌ها آشنا کنیم.

۲۰. اینترنت و رایانه و طرز استفاده‌ی صحیح از آن‌ها را به تدریج و با برنامه‌ریزی به دانش‌آموزان بیاموزیم؛ حتی اگر این آموزش به صورت تئوری باشد.

۲۱. آن‌چه را از آن‌ها می‌خواهیم، به دقت برایشان شرح دهیم؛ انضباط در کلاس، نظم در انجام تکالیف، حضور مستمر و...

۲۲. شیوه‌ی برگزاری آزمون‌ها، چه کلاسی و چه آزمون‌های ترم را برایشان توضیح بدهیم.

۲۳. هر چند دیگر مثل گذشته، نمره تنها ملاک سنجش دانش‌آموزان نیست، اما در این باره هم با آن‌ها صحبت کنیم. این‌که چه سهمی از تلاش آن‌ها با استفاده از عبارت‌های گوناگون و چه سهمی از طریق نمره ارزش‌گذاری می‌شود؟

۲۴. منعطف باشیم؛ با وجودی که باید به اصول و مقررات تعیین‌شده پای‌بند باشیم تا دانش‌آموزان هم به تعهداتشان به خوبی عمل کنند، اما در بعضی شرایط باید انعطاف‌پذیر باشیم.

۲۵. در کلاس‌های پرجمعیت خود دانش‌آموزان و عملکرد آن‌ها بسیار مؤثر است. بنابراین تا حد امکان زمینه را برای فعالیت تک‌تک آن‌ها فراهم کنیم

۲۶. قبل از برگزاری آزمون‌ها، چه کلاسی و چه امتحانات ترم، با ارائه‌ی نمونه سؤال، آن‌ها را با فضای امتحان و نحوه‌ی برگزاری و نوع سؤال‌ها آشنا کنیم.

۲۷. در اولین آزمون‌ها، برگه‌ها را همراه خود دانش‌آموزان تصحیح کنیم تا ترس از امتحان برطرف شود.

۲۸. تفاوت بین همکاری و یا انجام تکالیف به جای دوستان و هم‌کلاسی‌ها را برای آن‌ها شرح بدهیم.

۲۹. با وضعیت تحصیلی و خانوادگی دانش‌آموزان آشنا شویم.

۳۰. بعضی از بچه‌ها برای همراهی با والدین، بخشی از وظایف آن‌ها

مثل نگهداری از خواهرها و برادرهای کوچک‌تر را به عهده می‌گیرند. درباره‌ی این مسائل آگاه باشیم و از این نظر هم وضعیت بچه‌ها را بررسی کنیم

۳۱. بخش مهمی از موفقیت فرایند آموزش و پرورش، به تمرکز دانش‌آموزان روی فعالیت‌های فردی بستگی دارد. تلاش کنیم تا دانش‌آموزان با برنامه‌ریزی به فعالیت‌های فردی بپردازند.

۳۲. کلاس درس را با نشاط آغاز کنیم. خواندن یک سرود دسته‌جمعی، چند حرکت ساده‌ی تردستی در کلاس و کارهای دیگری از این دست، باعث ایجاد نشاط در دانش‌آموزان می‌شود.

۳۳. کلاس درس را سروقت آغاز کنیم تا در عمل بچه‌ها را به نظم عادت دهیم.

۳۴. نظم کلاس را حین تدریس حفظ کنیم. این نکته به‌ویژه درباره‌ی کلاس‌های پرجمعیت بسیار مهم است.

۳۵. هر روز در پایان تدریس، چند پرسش شفاهی مطرح کنیم تا به این ترتیب ارزیابی بهتری از میزان فراگیری دانش‌آموزان داشته باشیم.

۳۶. برای شروع تدریس، از تصویر، طرح، معما، چند پرسش خاص و یا هر شیوه‌ی دیگری که ذهن بچه‌ها را درگیر می‌کند، استفاده کنیم (توفان ذهن برای فراگیری بهتر مفاهیم).

۳۷. پیش از شروع مبحث جدید، پرسش‌های دانش‌آموزان از مبحث قبلی را روی تخته‌سیاه بنویسیم و بکوشیم با مشارکت بچه‌ها، پاسخ و پرسش‌ها را بیاییم.

۳۸. تا پیش از رفع اشکالات دانش‌آموزان، مبحث جدیدی را آغاز نکنیم.

۳۹. هر جلسه از بچه‌ها بخواهیم درس جلسه‌ی آینده را مطالعه کنند و نکاتی را که به نظرشان مبهم می‌رسد، روی برگه‌ای بنویسند و به شما بدهند. با این کار، هم شما با نکات مورد توجه بچه‌ها آشنا می‌شوید و هم بچه‌ها به مطالعه‌ی مباحث درسی پیش از تدریس، عادت می‌کنند.

۴۰. از بچه‌ها بخواهیم هر جلسه یک خبر مهم از روزنامه یا مجله‌ی ویژه‌ی سنشان را بنویسند و همراه خود سرکلاس بیاورند. روی خبر مورد نظر بحث کنیم و هر جلسه را به بحث روی یکی از موضوع‌ها اختصاص دهیم.

۴۱. از دانش‌آموزان بخواهیم برنامه‌ها و آرزوهای خود را روی برگه‌ای بنویسند و یک کپی از آن را پیش خودشان نگه دارند و اصل برگه را به شما بدهند. به این ترتیب، شما از اهداف آن‌ها آگاه می‌شوید و آن‌ها هم اهدافشان را از یاد نمی‌برند.

۴۲. با اجرای برنامه‌هایی مثل برگزاری جلسه‌های بحث و گفت‌وگو، ارائه‌ی مباحث درسی در کلاس و... آن‌ها را برای حضور در جمع آماده کنیم

۴۳. برنامه‌های پرورشی مانند بازدیدها، برنامه‌های فرهنگی و... را از همان روزهای نخست شروع سال تحصیلی آغاز کنیم.

۴۴. اجرای برنامه‌های ورزشی از دیگر نیازهای دانش‌آموزان هستند. برگزاری بازی‌ها و برنامه‌های ورزشی آن‌ها را از نظر جسمی و روانی آماده می‌کند.

۴۵. درباره‌ی فلسفه و هدف آموزش و پرورش با بچه‌ها صحبت کنیم تا همکاری و همراهی بیشتری با ما داشته باشند.

۴۶. راه‌های جایگزین را به آن‌ها بیاموزیم.

۴۷. با همکاری دانش‌آموزان در فضای کلاس، تغییراتی ایجاد کنیم تا فضا برای آن‌ها دوست‌داشتنی‌تر شود.

۴۸. آموزگار دموکراتی باشیم. هرچند رعایت نظم ضروری است، اما در پایه‌ی اول و دوم ابتدایی باید کمی آزادانه‌تر عمل کرد.

۴۹. پژوهش و تحقیق و شیوه‌ی آن را به دانش‌آموزان سوم ابتدایی به بعد بیاموزیم و کمک کنیم تا برای پژوهش‌هایشان از منابع تحقیقاتی استفاده کنند. این کار از شروع سال تحصیلی جدید، برای بچه‌ها به عادت تبدیل می‌شود.

۵۰. برای فراگیری (آموزش) مفاهیم درسی هیجان ایجاد کنیم. برای این کار کافی است در کنار تدریس، همان مفهوم درسی، فعالیت علمی، بازدید یا یک کار آزمایشگاهی ترتیب دهیم.

۵۱. شماره تلفن محل کار والدین دانش‌آموزان را داشته باشیم.

۵۲. دلیل غیبت‌های آن‌ها را جویا شویم. برخی از غیبت‌ها به‌ویژه در نخستین روزهای شروع سال تحصیلی، ممکن است به دلیل ترس از مدرسه باشد.

۵۳. تشویق نیازی انکارناپذیر برای پیشرفت تحصیلی است. این تشویق می‌تواند زبانی، با اهدای جایزه و یا هر شکل دیگری باشد. روزهای نخست شروع سال تحصیلی نیاز دانش‌آموزان بیش‌تر از هر زمان دیگری است.

۵۴. دانش‌آموزان باید واکنش‌های مثبت و منفی ما را ببینند. اما این واکنش‌ها، به‌ویژه واکنش‌های منفی، باید تنها با تغییر لحن کلام یا چهره، بدون هرگونه توهین صورت گیرد. در روزهای نخست سال تحصیلی، بچه‌های بیش از هر زمان دیگری نسبت به رفتار آموزگار حساس هستند.

۵۵. با گروه‌بندی دانش‌آموزان، فعالیت‌های آن‌ها را منسجم کنیم.

۵۶. به دانش‌آموزانی که از نظر درسی ضعیف‌اند، مسئولیت‌های آموزشی محول کنیم.

۵۷. به دانش‌آموزان فرصت بدهیم تا در همین روزهای نخست سال تحصیلی، مهارت‌هایشان را نشان بدهند. برای این کار به آن‌ها فرصت فعالیت بدهیم.

۵۸. با والدین جلسات خصوصی برگزار کنیم. تأثیر این جلسات بیش

از جلسه‌های چندین نفره‌ی اولیا و مربیان است.

۵۹. از همین روزهای نخست شروع سال تحصیلی، بچه‌ها را به نوشتن عادت بدهیم. برای این کار از آن‌ها بخواهیم هر روز حداکثر در دو تاسه خط، درباره‌ی موضوعی که دوست دارند، مطلبی بنویسند.

۶۰. مجله یا کتابی مناسب با سن دانش‌آموزان انتخاب کنیم و با قسمت‌بندی آن، هر روز بخشی از آن را همراه دانش‌آموزان در کلاس بخوانیم. این کار مهارت خواندن را در آن‌ها تقویت می‌کند و باعث آشنا شدن با لغت‌های جدید می‌شود.

۶۱. بازی‌های فکری به‌ویژه آن‌هایی که به‌صورت پرسش و پاسخ هستند، شروع خوبی برای تقویت حافظه‌ی دانش‌آموزان محسوب می‌شوند.

۶۲. از بچه‌ها بخواهیم هر کدام عکسی از خودشان بیاورند. عکس‌ها را روی مقوا بچسبانیم و مشخصات مختصری از بچه‌ها را زیر آن‌ها بنویسیم. این تابلو را در کلاس نصب کنیم تا دانش‌آموزان با یکدیگر بیش‌تر آشنا شوند.

۶۳. گروه‌ها، اعم از کار گروه‌ها و یا گروه‌های ورزشی و... می‌توانند برای خود سرگروه انتخاب و کارت عضویت صادر کنند. این کار فعالیت آن‌ها را منسجم‌تر و ارتباط آن‌ها را بیش‌تر می‌کند. به‌عنوان آموزگار، به این برنامه‌ریزی‌ها هویت ببخشیم و آن‌ها را هدایت کنیم.

۶۴. در صورت نیاز به تکمیل آموزش برخی مفاهیم، می‌توانیم سرعت آموزش را کند کنیم.

۶۵. تکلیف شب، مکمل آموزش‌های مدرسه است، به‌شرطی که میزان آن به حدی باشد که مانع از تفریح و بازی بچه‌ها نشود.

۶۶. از بچه‌ها بخواهیم دفترچه‌ای تهیه کنند. در هر صفحه، کارهایی که دوست دارند در طول یک روز انجام بدهند بنویسند و روبه‌روی آن‌هایی که انجام داده‌اند، علامت بزنند. این کار زمان‌بندی را به آن‌ها می‌آموزد.

۶۷. هر روز از یک دانش‌آموز بخواهیم پیش از شروع کلاس یا در پایان ساعت کلاس، داستان کوتاهی را تعریف کند. این کار کم‌رویی روزهای اول مدرسه را برطرف می‌کند.

۶۸. خلاصه‌نویسی، یکی دیگر از برنامه‌هایی است که می‌تواند در همین روزهای شروع سال تحصیلی، بچه‌ها را با نوشتن و کوتاه نوشتن آشنا کند. برای این کار در پایان هر جلسه و یا هر یک جلسه در میان، از بچه‌ها بخواهیم چند خط درباره‌ی مطالبی که یاد گرفته‌اند، بنویسند.

۶۹. هنگام تدریس درس‌هایی مثل ریاضیات یا علوم به بچه‌ها اجازه بدهیم راه‌حل‌های مختلف، حتی راه‌حل‌های اشتباهشان را با جرئت بگویند. پس از آن، همراه همه‌ی بچه‌ها، روی راه مورد نظر بحث کنیم.

۷۰. اگر دانش‌آموزان در پایه‌ی قبل نیز در همین مدرسه بوده‌اند، با آموزگار سال گذشته‌ی آن‌ها گفت‌وگویی داشته باشیم تا از هر نظر بهتر و زودتر با شرایط آن‌ها آشنا شویم.

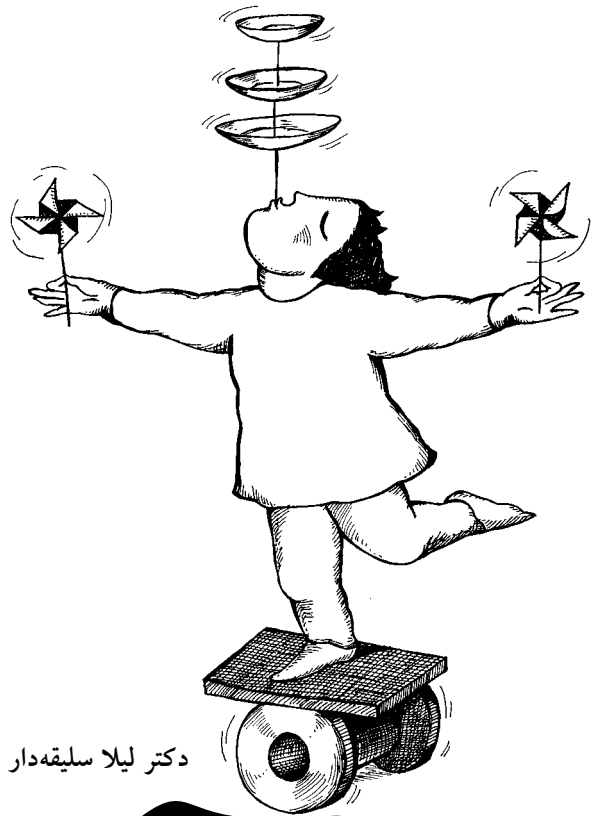
برخوردار است. از این روی، در این مجموعه مقالات تلاش شده است، ضمن توجه به تعاریف و انواع مهارت‌های زندگی، مصادیق عینی و عملی هر یک از مهارت‌ها به بحث گذاشته شود. این سلسله مطالب، در هشت شماره از مجله به استحضار خوانندگان محترم خواهد رسید.

«کلاس درس شروع شد. مثل همیشه به میان بچه‌ها رفتم و کارم را آغاز کردم. برای یادگیری بیش‌تر بچه‌ها، آن‌ها را گروه‌بندی کردم. صدای اعتراض گاه‌به‌گاه مرا به این فکر انداخت که چه ایرادی در کار وجود دارد. یکی می‌گفت: «خانم اجازه، بچه‌ها به حرفم گوش نمی‌دهند!» دیگری با گریه می‌گفت: «من می‌خواهم تنهایی کار کنم.» در گروه دیگر، بیش از آن‌که مطالب درسی و مورد انتظار من بین اعضا مطرح شود، بحث‌های ناشی از قبول نداشتن یکدیگر، به ناراحتی و گاه قهر آن‌ها از هم منجر می‌شد. بین این همه اعتراض، توجهم به گروهی جلب شد که با سرعت زیادی در حال انجام کار بودند. وقتی بیش‌تر دقت کردم، متوجه شدم آن‌ها با این انگیزه که از سایرین جلو بیفتند، این‌طور سریع، مشغول انجام فعالیت هستند. هرطور بود مثل روزهای دیگر، کار بچه‌ها را جمع‌وجور کردم تا بالاخره ساعت کلاس تمام شد.

آن روز به مناسبتی، میان معلمان مسابقه‌ای برگزار می‌شد. وارد دفتر شدم. شور و حال خاصی بین همکارانم وجود داشت. موضوع مسابقه در مورد تعاریف و انواع مهارت‌های زندگی بود. ما از قبل جزوهای در این باره دریافت کرده بودیم و حالا سؤالات مسابقه از مطالب همان جزوه طرح شده بود. اما تقریباً هیچ کدام از ما فرصتی برای مطالعه‌ی جزوه پیدا نکرده بودیم. به همین علت تصمیم گرفتند که پاسخ دادن به سؤالات، به‌صورت گروهی انجام شود. انتخاب هم گروه، تعویض مداوم اعضای گروه، نرسیدن به نتیجه‌ی مشترک توسط اعضای گروه و از طرف دیگر، انفرادی کار کردن برخی از همکاران، بسیار با شرایط کلاس من شباهت داشت. به همین خاطر، سؤالی که در کلاس به ذهنم رسیده بود، بیش‌تر قوت گرفت:

ایراد کار کجاست؟ چه راه‌حلی برای این مشکل وجود دارد؟

شرحی که گذشت، دغدغه‌ای است که از زبان یک معلم بیان شده است. امکان دارد شما هم با این صحنه و یا اتفاقات مشابه آن روبه‌رو شده باشید. این رفتارها به نوعی نشان‌دهنده‌ی ضرورت یادگیری و به‌کارگیری مهارت‌های زندگی هستند. هرچند گستره‌ی مهارت‌های زندگی بسیار وسیع است و حیطه‌ی آن از زندگی مشارکتی تا ارتباط و بودن با خود را دربرمی‌گیرد، اما آن‌چه در آموزش و پرورش، ضرورت یادگیری و به‌کارگیری این مهارت‌ها را دوچندان می‌کند، تأثیر آن بر میزان و چگونگی تحقیق سایر اهداف

دکتر لیلا سلیقه‌دار

مهارت برای زندگی یا زندگی برای کسب مهارت؟

بخش نخست:
مهارت‌های زندگی در کلاس درس

اشاره

امروزه مقوله‌ی مهارت‌های زندگی به‌عنوانی آشنا تبدیل شده است که در اغلب محافل و مجالس آموزشی از آن سخن به میان می‌آید. این حضور، با میزان احساس اهمیت زندگی آغاز می‌شود. از آن‌جا که این مهارت‌ها با زندگی واقعی افراد نسبت درجه یک دارند، لذا سخن از آن‌ها، در واقع سخن از زندگی است. در آموزش و پرورش نیز مانند سایر نهادها و سازمان‌ها، آموزش مهارت‌های زندگی ضروری به‌نظر می‌رسد. اما این ضرورت، بنا به رسالت کار تعلیم و تربیت، تا اندازه‌ای متفاوت و از ظرافت بیش‌تری

تعلیم و تربیت است.

در کلاس درس، رابطه‌ای دوسویه حکم فرماست؛ رابطه‌ی دانش‌آموزان با معلم و برعکس. هرگونه یادگیری از طریق ایجاد ارتباط میان معلم و فراگیرندگان و یا فراگیرندگان باهم صورت می‌گیرد. مهم این است که در تمام ارتباط‌های ایجاد شده در کلاس، معلم جزء جدایی‌ناپذیر است. در چنین حالتی، بدیهی است که مقوله‌ی مهارت‌های زندگی و آموزش آن، پارا از یک کتاب آموزشی فراتر می‌گذارد و معلمی را می‌طلبد که تنها به دانش و آگاهی مربوط به موضوع مجهز نباشد. چرا که علم او، در قالب رفتار اوست که جریان پیدا می‌کند و به یادگیری و فراگیری مهارت‌ها منجر می‌شود. برای توضیح بیش‌تر، بهتر است به مفهوم واژه‌ی «مهارت» و شرایط لازم برای آموزش آن توجه کنیم. برای مثال، چگونه ممکن است مربی، مهارت تعمیر اتومبیل را به فراگیرندگان خود آموزش دهد، در حالی که تا پیش از آن، خودش چنین توانایی را کسب نکرده باشد؟! مهارت‌های زندگی نیز به نحوه‌ی عمل و رفتار مربوط هستند و از این رو باید به‌طور عملی آموخته شوند.

علاوه بر این، آموزش مهارت‌های زندگی به سطح دیگری نیز نیاز دارد. این سطح شامل باورها و نگرش افراد است. به این معنا که در کنار ایجاد شناخت مهارت‌های زندگی و حتی کسب توانایی در این زمینه، زمانی آموخته‌ها به مرحله‌ی اجرا و کاربرد می‌رسند که نگرش استفاده و به‌کارگیری مهارت‌های زندگی در تمامی مراحل و جوانب، در فرد به‌وجود آمده باشد. این پیچیدگی در آموزش مهارت‌های زندگی، در کنار مقوله‌ی تأثیرگذاری رفتاری معلم بر دانش‌آموزان (و نه صرفاً گفتاری وی)، موجب می‌شود که آموزش مهارت‌های زندگی در آموزش و پرورش بیش از سایر موارد، ضروری و با اهمیت جلوه کند و در عمل سخت‌تر انجام شود. با این همه، آموزش و پرورش در پیشینه‌ی خود، صاحب تجربیات متعددی است که هر یک نمایانگر موفقیت در انجام و تحقق اهداف مربوط به کارهای سخت بوده است. آموزش مهارت‌های زندگی نیز از این مقوله مستثنا نیست. با این دید، لازم است پیش از هر چیز به تعاریف مهارت‌های زندگی بپردازیم.

مهارت‌های زندگی چیستند؟

در متون و منابع، تعابیر متفاوتی از مهارت‌های زندگی آمده است. نگاهی به آنچه که در این باره مطرح شده است، می‌تواند گستره و مفاهیم موردنظر در بحث مهارت‌های زندگی را نشان دهد.

✓ مهارت‌های زندگی، مجموعه‌ی توانایی‌هایی هستند که فرد را قادر می‌سازند در طول زندگی در مسیر ارتباط با خدا و رسیدن به کمال و ارتقای سازگاری با خود، دیگران و محیط، گام بردارد؛ به نحوی که به بهبود کیفیت زندگی او بینجامد.

✓ مهارت‌های زندگی، توانایی‌های روانی اجتماعی برای رفتار

انطباقی و مؤثر هستند که افراد را قادر می‌سازند به‌طور مؤثرتری با مقتضیات و چالش‌های زندگی روزمره مقابله کنند.

✓ سازمان جهانی بهداشت نیز در سال ۱۹۹۴، داشتن مهارت‌های زندگی را چنین تعریف کرده است: «توانایی انجام رفتار سازگاران و مثبت، به گونه‌ای که فرد بتواند با چالش‌ها و ضروریات زندگی روزمره‌ی خود کنار بیاید.

با توجه به آنچه مطرح شد، می‌توان مهارت‌های زندگی را چنین تعریف کرد: «مجموعه‌ای از توانایی‌هایی که زمینه‌ی سازگاری و رفتار مثبت و مفید را فراهم می‌آورند. این توانایی‌ها فرد را قادر می‌سازند مسئولیت‌های نقش اجتماعی خود را بپذیرد و بدون لطمه زدن به خود و دیگران، با خواست‌ها، انتظارات و مشکلات روزانه به‌ویژه در روابط بین‌فردی، به شکل مؤثری روبه‌رو شود.»

از این‌روست که می‌توان نتیجه گرفت، مهارت‌های زندگی، مهارت‌هایی هستند که همگی به آن‌ها نیازمندیم و در زندگی روزانه‌ی خویش از آن‌ها بهره می‌جویم. به‌کارگیری این مهارت‌ها باعث می‌شود که در زندگی، فردی شاد، موفق و مؤثر باشیم.

آموزش مهارت‌های زندگی، از تولد تا امروز

داشتن زندگی شاد، موفق و مؤثر، آرمانی است که در هر زندگی می‌توان به دنبال کسب آن بود. تحقق این آرمان زمانی میسر است که زمینه برای آموزش و به‌کارگیری مهارت‌های زندگی آماده شود. این همان انگیزه‌ای بود که در سال ۱۹۷۹ دکتر گیلبرت بوتوین^۱ را به انجام اقداماتی در زمینه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی واداشت. وی در آن سال، مجموعه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی را برای دانش‌آموزان کلاس هفتم تا نهم تدوین کرد که با استقبال فراوان متخصصان بهداشت روان مواجه شد.

برنامه‌ی آموزشی بوتوین به نوجوانان یاد می‌داد که چگونه با استفاده از مهارت‌های رفتار جرئت‌مندانه، تصمیم‌گیری، و تفکر نقاد، در مقابل وسوسه یا پیشنهاد سوء مصرف مواد از سوی هم‌سالان، مقاومت کنند. هدف او طراحی نوعی برنامه‌ی واحد پیشگیری اولیه بود. مطالعات بعدی نشان داد که این برنامه در پیشگیری اولیه چندین نوع مواد مخدر از جمله سیگار، موفق بوده است. هم‌چنین آموزش مهارت‌های زندگی در صورتی به نتایج موردنظر ختم می‌شود که همه‌ی مهارت‌ها به فرد آموخته شوند.

این تجربه‌ی موفق سرآغاز تحولی در رابطه با آموزش مهارت‌های زندگی در دنیا شد. در این اقدامات، ارتقای سازگاری فرد ابتدا با خویش، و سپس با دیگران و محیطی که در آن زندگی می‌کند، تعقیب شده است. هم‌چنین، این مهارت‌ها به فرد می‌آموزند که در طول زندگی، به‌ویژه در موقعیت‌های پرخطر، چگونه عاقلانه و صحیح رفتار کند.

در ایران نیز آموزش مهارت‌های زندگی در قالب طرح‌های پژوهشی و مطالعات گوناگون، مطرح شده است. در اغلب این

مطالعات و آموزش‌ها، نوجوانان بیش از سایر افراد در رده‌های گوناگون مورد توجه قرار گرفته‌اند. حال آن‌که تجربه‌های کشورهای دیگر نشان می‌دهد، بهترین سن برای آموزش، ۶ تا ۱۶ سالگی است؛ به‌طوری که آموزش جهانی مهارت‌های زندگی، قبل از دوران دبستان شروع و به تدریج کامل‌تر می‌شود و سعی بر این است تا به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که با شرایط فرهنگی و اجتماعی هر جامعه هماهنگ باشد.

اما آنچه در هر یک از دوره‌ها و مطالعات انجام شده غیرقابل انکار است، ضرورت توجه همه‌جانبه به مهارت‌های زندگی، مشمول کردن همه‌ی افراد در این آموزش و نیز استمرار آن است. از سوی دیگر، جدا کردن مقوله‌ای به نام مهارت‌های زندگی از سایر محتوای آموزشی، اقدامی است که به کاهش تحقق اهداف موردنظر در این رابطه و نیز عدم استمرار در به‌کارگیری آن توسط مخاطبان می‌انجامد. از این‌رو، لزوم توجه ویژه و جدید به آموزش و فراگیری مهارت‌های زندگی در مدرسه‌ها احساس می‌شود. اولین قدم در این راستا، شناسایی و آگاهی یافتن از انواع مهارت‌های مربوط به این آموزش است.

مهارت‌های زندگی و انواع آن‌ها

یکی از مؤثرترین راه‌های شناخت هر پدیده، دسته‌بندی و طبقه‌بندی علمی آن است. مهارت‌های زندگی نیز از جنبه‌های گوناگونی قابل تقسیم‌بندی هستند. برای مثال، در زندگی این مجموعه مهارت‌ها را می‌توان مشاهده کرد: ۱. مهارت‌های اخلاقی؛ ۲. مهارت‌های عملی یا فیزیکی؛ ۳. مهارت‌های ذهنی؛ ۴. مهارت‌های اجتماعی؛ ۵. مهارت‌های فردی؛ ۶. مهارت‌های عاطفی؛ ۷. مهارت‌های ارتباطی؛ ۸. مهارت‌های رفتاری؛ ۹. مهارت‌های شناختی. هر یک از انواع ذکر شده مصادیقی دارد که گاه تعیین مرز و جدا کردن آن‌ها از یکدیگر کاری سخت است؛ مانند مهارت‌های رفتاری، اخلاقی و اجتماعی که مرزهای بسیار نزدیکی دارند. با این همه، کارشناسان مهارت‌های زندگی را در چندین سطح دسته‌بندی می‌کنند:

سطح اول: مهارت‌های این سطح، مهارت‌های پایه‌ای و اساسی روان‌شناختی و اجتماعی، و به شدت متأثر از فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی هستند؛ نظیر خودآگاهی و همدلی.

سطح دوم: مهارت‌هایی هستند که تنها در شرایط خاص مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ نظیر مذاکره، رفتار جرئتمندانه و حل تعارض.

سطح سوم: مهارت‌های سطح سوم، مهارت‌های کاربردی زندگی هستند؛ نظیر امتناع از سوء مصرف مواد. در این میان، سازمان بهداشت جهانی مهارت‌های زندگی را با عناوین ده‌گانه‌ی زیر مشخص کرده است:

- مهارت‌های خودآگاهی
- مهارت همدلی
- مهارت روابط بین‌فردی
- مهارت ارتباط مؤثر
- مهارت مقابله با استرس
- مهارت مدیریت بر هیجان
- مهارت حل مسئله
- مهارت تصمیم‌گیری
- مهارت تفکر خلاق
- مهارت تفکر نقادانه.

گستره‌ی هر یک از این مهارت‌ها به اندازه‌ای است که می‌توان هر یک از آن‌ها را به ده‌ها مهارت دیگر تبدیل کرد. در حالت کلی باید اذعان داشت که همه‌ی مهارت‌ها در هر شکل از طبقه‌بندی، با یکدیگر ارتباط دارند و فراگیری هر یک از آن‌ها به هم وابسته است. اما به منظور ایجاد شناخت و تسلط مخاطبان بر آن‌ها، معرفی تفکیک‌شده‌ی آن‌ها گریزناپذیر است. از این‌رو، در شماره‌های آینده به هر یک از مهارت‌های یادشده می‌پردازیم و نمونه‌هایی عینی از آن‌ها را با توجه به محیط یادگیری موجود در مدرسه ارائه خواهیم کرد.

زیرنویس

1. Gilbert Botvin

منابع

۱. سازمان جهانی بهداشت (۱۳۷۹). برنامه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی. ترجمه‌ی ربیبه نوری قاسم‌آبادی و پروانه محمدخانی. سازمان بهزیستی کشور، معاونت امور فرهنگی و پیشگیری. تهران.
۲. کلنیکه.ال. کریس (۱۳۸۱). مهارت‌های زندگی. ترجمه‌ی شهرام محمدخانی. اسپندهنر. تهران.
۳. ناصری، حسین و نیک‌پور، ریحانه (۱۳۸۳). بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر بهداشت روانی دانشجویان. دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان.
4. Choquet, M., Kovess, V. and Poutignat, N. (1993). Suicidal thoughts among adolescents: an intercultural approach. *Adolescence*, 28.
5. Dukes, R.L. and Lorch, B.D. (1989). Concept of self, Mediating factors and adolescent deviance. *Sociological Spectrum*, 9.
6. Keddle, A.M. (1992). Psychosocial factors associated with teenage pregnancy in Jamaica. *Adolescence*, 27.
7. Mac Donald L., Bradish, D.C., Billingham, S., Dibble, N. and Rice, C. (1991). Families and schools together: An innovative Substance abuse prevention program. *Social work in Education*, 2.
8. Singh, h., Mustapha, N. (1994). Some factors associated with Substance abuse among Secondary school Students in Trinidad and Tobago. *Journal of drug Education*, 24.
9. Smith, E.A. (2004). Evaluation of life Skills training and Infused-life Skills Training in a rural setting: outcomes at two years. *Journal of Alcohol & Drug Education*.
10. Smith, T.A. Genry, L.S., Ketting, S.A. (2005). Evaluating a youth Leadership life skills Development program. *Journal of Extensive*. 43.

آرامگاه پیشینیان نمایه‌ای از میراث کشورمان

حمید دهقان

اشاره

آرامگاه وی ساخت و حوضی بزرگ در آن تعبیه کرد که آب آن از رکن آباد جاری می‌شد، به مرور زمان فرسوده شد. **شاه عباس کبیر** و **نادرشاه افشار** به تعمیر بنا همت گماردند. در زمان حکومت **کریم‌خان زند**، ساختمان اصلی مزار، به سبک بناهای زیبای زندیه، با تالاری دارای چهار ستون سنگی و سنگ مرمری که دو غزل حافظ با خط نستعلیق روی آن حک شده بود، آراسته شد تا این که در سال ۱۳۱۴ شمسی، آندره گدار، معمار و باستان‌شناس معروف فرانسوی، نقشه‌ای به سبک بناهای کریم‌خانی تهیه کرد و این مکان را در سال ۱۳۱۷ به بنایی باشکوه و دلگشا تبدیل ساخت.

سعدی

هنگامی که سعدی شاعر شیرین‌سخن شیراز درگذشت، او را در خانقاه خودش، در شمال شرقی شهر شیراز، در دامنه‌ی کوهی به نام «پهنه» به خاک سپردند.

آرامگاه سعدی در زمان کریم‌خان به‌طور اساسی تعمیر شد و بنای ساختمان جدید،

آرامگاه، با الهام از کاخ چهل ستون اصفهان، به سبک معماری جدید، از سال ۱۳۲۷ شروع شد و در سال ۱۳۳۱ پایان یافت.

ایوانی با ستون‌های چهارضلعی بلند بتونی، با روکار سنگ، تزئینات کاشیکاری جلوی آرامگاه و گنبد کاشی فیروزه‌ای فراز آرامگاه، نظر هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کند. در ورودی باغ آرامگاه با این بیت سعدی مزین شده است:

ز خاک سعدی شیراز بوی عشق آید
هزار سال پس از مرگ او گرش بویی

همان‌طور که خوانندگان عزیز استحضار دارند، سرفصل «میراث ما»، از دوره‌ی قبل راه‌اندازی شده است. در این سرفصل، به دنبال آن هستیم که میراث به‌جای مانده از فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی کشورمان را معرفی کنیم. در این سلسله مطالب، صرفاً به دنبال درج نوشته‌های مرتبط با گردشگری و میراث فرهنگی نیستیم، بلکه قصد داریم این میراث را به مثابه‌ی منبعی لایزال برای به‌کارگیری در فرایند یاددهی-یادگیری معلمان، به مخاطبانمان معرفی کنیم. هر چند

گشت‌وگذار در میراث فرهنگی ایران، برای هر ایرانی، از جمله آموزگاران نیز لذت‌بخش و صفا بخش است.

هم‌زمان با ماه مهر (۲۰ مهرماه، روز بزرگداشت حافظ)، در نخستین شماره از این سلسله مطالب، برخی از آرامگاه‌های اهالی ادب و عرفان و بزرگان این سرزمین، از جمله آرامگاه حافظ را معرفی کرده‌ایم.

حافظ تو این سخن ز که آموختی که یار
تعویذ کرد شعر تو را و به برگرفت

بهار شیراز فصل عطر و گل است. من هروقت سعادت می‌داشتم و از ۱۵ فروردین تا پایان اردیبهشت، چند روزی در شیراز بودم، هر بامداد به آرامگاه حافظ و سعدی می‌رفتم. گاهی هم‌زمان با باز شدن در ورودی، هنگامی که قدم به باغ می‌گذاشتم، بوی گل‌های

باغچه‌ها چنان سرمست و مسحورم می‌ساخت که لحظاتی غرق در لذت و سرور می‌شدم.

عمارت گنبدی شکلی که استاد شمس‌الدین محمد یغمایی در سال ۸۵۶ هجری قمری و پس از ۶۵ سال از درگذشت حافظ، بر فراز

باباکوهی و خواجوی کرمانی در شیراز

آرامگاه خواجوی کرمانی، عارف قرن هشتم و از مشاهیر ادب پارسی، در غرب دروازه قرآن شهر شیراز، در دامنه‌ی کوه باصفا و آرامگاه باباکوهی، عارف و شاعر معروف شیراز، از مکان‌های دیدنی شیراز به‌شمار می‌آید.

کوروش

پاسارگاد مکان مقدسی است که زمانی «مشهد مادر سلیمان»

نامیده می‌شد و به‌عنوان

آرامگاه کوروش بزرگ

شناسایی شده است.

ساخت پاسارگاد را به

حضرت سلیمان نسبت

داده‌اند. این بنای عظیم

سنگی، به دستور او و

توسط نیروهای سخت‌کوش در خدمت وی، احداث شده است.

در سال‌های اخیر، احداث سد در مجاورت پاسارگاد، به

علت احتمال آسیب رسیدن به آرامگاه کوروش، مورد اعتراض

علاقه‌مندان به حفظ آثار تاریخی قرار گرفت.

فردوسی

تماشای نقش برجسته‌های سنگی پیکار رستم و اشکبوس،

جنگ ایرانیان و تورانیان، نبرد رستم و سهراب، داریوش،

پناه‌آوردن پادشاه هند به دربار ساسانی، رفتن رستم به نزد

کیکاووس، جنگ رستم با پیلتن مازندران، افتادن رخس به کمند

رستم، جنگ رستم با اژدها و دیو سفید، با صدای رسای راهنمای

مجبوری که وقایع شاهنامه را برای حاضران در آرامگاه شرح

می‌دهد، همه‌ی ماجراها مانند پرده‌ی سینما در برابر چشمان هر

بیننده‌ای به نمایش درمی‌آید.

روزی که راهنما از بزرگواری و عظمت فردوسی سخن

می‌راند، در میان سکوت جمعیت انبوه حاضر در آرامگاه، مردی

درحالی‌که اشک از چشمانش جاری می‌شد، با صدای بلند فریاد

زد: اگر چنین است که می‌گویید، پس چرا مسئولان به راه و

جاده‌ی تربت این ایرانی پاک نهاد توجه ندارند؟! چرا باید حریم

آرامگاه فردوسی، در محاصره‌ی تیرهای بلند برق باشد!

آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی، زنده‌کننده‌ی زبان

فارسی، مانند نگینی ارزشمند، در دشت توس، در حومه‌ی

شهر مشهد، می‌درخشد.

طرح ساختمان فعلی آرامگاه فردوسی، از جمله کارهای مهندس **سیحون**، معمار و مهندس عالی‌قدر ایرانی است. نماهای بیرونی بنا با الهام از معماری هخامنشیان، مانند آرامگاه کوروش در پاسارگاد ساخته شده است و فضای داخلی، از معماری دوره‌های اشکانی و ساسانی حکایت می‌کند.

فردوسی در سال ۳۲۹ هجری قمری، در قریه‌ی پاژ در ناحیه‌ی توس خراسان به دنیا آمد، با افتخار زندگی کرد و یادگاری ماندگار برای ایرانیان به جا گذاشت و در سال ۴۱۱ یا ۴۱۶ هجری درگذشت.

نادرشاه

آرامگاه نادرشاه افشار در کنار باغ شاهی مشهد، از طرح‌های زیبای مهندس سیحون است. **ابوالحسن صدیقی**، مجسمه‌ساز نامی نیز مجسمه‌ای مفرغی از سواری بر اسب برای این بنا ساخته که ارتفاع آن ۶۵ متر است.

آرامگاه‌های **شیخ بهایی** و **خواجه ربیع**، از جمله آرامگاه‌های شناخته شده‌ی بزرگان علم و ادب در شهر مشهد به‌شمار می‌آیند.

ابوعلی سینا

در شهر همدان، در

میدانی به نام **ابوعلی سینا**،

آرامگاه دانشمندی قرار دارد که در زمان خود، از مشاهیر پزشکان، ریاضی‌دانان و فیلسوفان به‌شمار می‌آمد.

ابوعلی سینا در سال ۳۷۳ هجری قمری به دنیا آمد و در سال

۴۲۸ هجری در نزدیکی شهر همدان چشم از جهان بست. کتاب‌های

شفا، قانون و اشارات، از آثار مهم ابن سینا محسوب می‌شوند.

باباطاهر

آرامگاه باباطاهر عریان شاعر معروف قرن پنجم هجری،

آرامگاه **استرو** که براساس روایتی مشهور، دختری یهودی بوده

که **اردشیر** پسر **خشایارشا** با او ازدواج کرده است. آرامگاه

عمومی وی به نام **مردخای** و آرامگاه **حقوق‌نپی**، در قلعه‌ای

در ملایر، واقع هستند و از آرامگاه‌های استان همدان به‌شمار

می‌آیند. **حقوق‌نپی** یکی از انبیای بنی‌اسرائیل، از نسل حضرت

موسی به‌شمار می‌رود که با **دانیال نبی** معاصر بوده است.

رشد برای همه ی دانش آموزان

شکوه تقدیسیان

اشاره

رشد آموزش ابتدایی، نشریه‌ای است که دفتر انتشارات کمک‌آموزشی، برای آموزگاران دوره‌ی ابتدایی منتشر می‌کند. دانش آموزان همین آموزگاران نیز مخاطب نشریاتی هستند که همین دفتر برای آن‌ها به چاپ می‌رساند. برخی از آموزگاران از چند و چون و هدف‌های خاص مجله‌های دانش‌آموزی رشد یعنی رشد کودک، رشد نوآموز و رشد دانش‌آموز اطلاع کاملی ندارند. در دوره‌ی جدید مجله، در این سرفصل به دنبال ایجاد ارتباط جدی میان این دو گروه مخاطبان و نشریه‌های آن‌ها هستیم. از آموزگاران گرامی درخواست می‌کنیم، چنان‌چه در ارتباط با بهره‌گیری از مجلات رشد در کار آموزش و نیز تربیت دانش‌آموزان، صاحب تجربه‌های مفید و درخوری هستند، مطالب خود را به نشانی دفتر مجله ارسال کنند.

زمانی‌که موعده توزیع مجلات دانش‌آموزی رشد فرا می‌رسد و مجله‌ها روی میز آموزگار هر کلاس قرار می‌گیرند، بچه‌ها کنجکاو و مشتاق دریافت مجله هستند. آن‌ها که از قبل مشترک مجله بوده‌اند، سهم خود را می‌گیرند که در بیشتر کلاس‌های درس، شامل اکثر دانش‌آموزان می‌شود. اما در

شهریار با ۴۰۰ شاعر

مقبره الشعرا بنای یادبود باشکوهی است که بر فراز گورستان سرخاب شهر تبریز برپا شده است. در زمان‌های گذشته، بیش از ۴۰۰ شاعر و شخصیت فرهنگی و عرفانی که مایه‌ی افتخار کشور بودند، در این مکان دفن شده‌اند. از میان آن‌ها خاقانی شیروانی، قطران تبریزی، اسدی توسی، لسانی شیرازی، مانی شیرازی، شمس‌الدین سجاسی، ظهیرالدین فاریابی و مجیرالدین بیلقانی معروف و مشهورند.

هنگامی‌که شاعر و غزل‌سرای بزرگ معاصر ایران، استاد شهریار، درگذشت، وی را در همین مکان به خاک سپردند. این اتفاق حال و هوای عرفانی و روحانی خاصی به مقبره‌الشعرا داده است.

شیخ شهاب‌الدین اهری

آرامگاه شیخ شهاب‌الدین اهری، عارف و دانشمند بزرگ ایرانی، در شهرستان اهر در ۹۰ کیلومتری تبریز قرار دارد. وی در سال ۵۸۰ هجری قمری در شهر اهر به دنیا آمد و پس از ۸۵ سال زندگی پربرکت درگذشت و در همین شهر دفن شد.

شمس تبریزی

از زمانی‌که شمس‌الدین محمد بن علی بن ملک داد تبریزی معروف به شمس تبریزی، قونیه را ترک کرد و مولانا را در فراق خویش پریشان‌خاطر ساخت، محل دفن این عارف بزرگ و مراد مولانا، همواره برای مشتاقان و ارادتمندان وی و مولانا ناشناخته مانده بود.

مرحوم دکتر محمد امین ریاحی، محقق و دانشمند فرزانه، با تلاش گسترده و طولانی و با تحقیق در اسناد و مدارک فراوان ثابت کرد که تربت شمس تبریزی، در سه کیلومتری شهرستان خوی و در مکانی واقع است که مناری ۱۵ متری مشهور به منار شمس تبریز قرار دارد.

با بررسی‌های فراوان مقامات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان میراث فرهنگی، نتیجه‌ی تحقیق استاد دکتر ریاحی مورد تأیید قرار گرفت و پس از آن، با اختصاص بودجه‌ای، به توسعه‌ی این مکان اقدام شد.

اکنون علاوه بر گردشگران داخلی، بسیاری از اتباع کشورهای خارجی که به زیارت مرقد مولانا در قونیه می‌روند، برای ادای احترام به مراد وی، به شهر خوی سفر می‌کنند.

امید است در فرصت دیگری، آرامگاه‌های دیگر شخصیت‌های علم و ادب کشورمان نیز معرفی شود.

محروم از مطالعه‌ی مجله را در خواندن مجله شرکت دهد و این یعنی مهیا ساختن عدالت آموزشی. برای رسیدن به این هدف، راه‌های متعددی وجود دارند؛ از جمله:

- ❑ کمک گرفتن از بودجه‌ی سرانه‌ی دانش‌آموزان (در صورت امکان).
- ❑ کمک گرفتن از بودجه‌ی انجمن اولیا و مربیان مدرسه.
- ❑ کمک گرفتن از خیرینی که برای کمک آماده هستند.
- ❑ خرید یک مجله برای دو یا چهار دانش‌آموز (البته در کلاس‌هایی که امکان خرید مجله و یا اختصاص سهمیه‌ی مجانی وجود ندارد).

مدیران مدارس که رهبران آموزشی و تربیتی هستند، بهترین راهنما برای حل این مشکل هستند و می‌توانند در جهت حل آن با معلم کلاس همکاری کنند. در مدرسی که از شیوه‌ی چهارم استفاده می‌شود، هر دانش‌آموز چند روزی بنا به تشخیص آموزگار، مجله را در اختیار می‌گیرد و مطالعه می‌کند. جدول‌ها را هم با مداد حل می‌کند تا برای نفر بعدی فرصت حل جدول باقی بماند. در نهایت هم می‌کوشد، مجله را تمیز و مرتب در اختیار مخاطب بعدی قرار دهد. در بعضی از کلاس‌ها، معلم این روش را به اجرا درآورده و بازده خوبی هم داشته است.

راه‌های دیگر هم هر کدام به نوعی به دانش‌آموزان محروم از مطالعه‌ی مجله کمک می‌کنند تا به نشریه‌ی مخصوص خودشان دسترسی داشته باشند. به این ترتیب، مطالب متنوع و مفید مجله، در نهایت پایه‌های اولیه‌ی مطالعه و کتاب‌خوانی را در کودکان پی‌ریزی می‌کند. «رشد آموزش ابتدایی» آماده است تا نمونه‌ی طرح‌های ابتکاری معلمان و مناطق را در ارتباط با کاربری مجلات رشد دانش‌آموزی، در اختیار همکاران قرار دهد.

از شماره‌های بعد، مطالب مجلات دانش‌آموزی رشد در دوره‌ی ابتدایی (کودک، نوآموز و دانش‌آموز) را نیز مرور خواهیم کرد. هدف از این کار آن است که آموزگاران همه‌ی پایه‌ها، با هدف‌ها و دلایل درج مطالب گوناگون در مجلات دانش‌آموزی آشنا شوند و از روش‌های استفاده از این مطالب در فرایند یاددهی - یادگیری آگاهی یابند.

بعضی کلاس‌ها، عده‌ای بنا به تشخیص اولیایشان، متقاضی اشتراک مجله نبوده‌اند. با این فرض که این اولیا و حتی برخی آموزگاران با کاربری‌های آموزشی مجله رشد آشنا نیستند، در سال تحصیلی جاری و در رشد آموزش ابتدایی، صفحه‌ای مخصوص مجلات دانش‌آموزی رشد، با هدف توصیف کاربری‌های موردی آن‌ها منظور شده است.

مسئولان مجلات دانش‌آموزی، مدت‌هاست که شاهد استفاده‌های موردی و جمعی از مجلات در مدرسه‌ها و کلاس‌ها و حتی در بعضی مناطق آموزشی بوده‌اند. البته بارها نیز از سردبیران خواسته‌اند، الگوهایی برای استفاده‌ی بهینه از مجلات دانش‌آموزی، در کنار فعالیت‌های یاددهی - یادگیری تربیتی، آموزشی و هنری ارائه دهند. از این‌رو، این سلسله مطالب مجالی خواهد بود برای تعامل و هم‌فکری بیشتر مجلات و مربیان در جهت نیل به اهداف آموزشی و تربیتی، و توجه به خواسته‌های علاقه‌مندان. مسلماً اگر فعالیت‌ها سمت‌وسوی تربیتی و آموزشی و هنری داشته باشند، برای رشد مهارت‌هایی مانند خواندن، فهمیدن، نوشتن، خلق کردن، تفکر، نقد کردن، تحلیل کردن، انتخاب کردن و در نهایت روبه‌رو شدن با هدیه‌ای ارزشمند به نام زندگی که خداوند به مخلوق خود عنایت کرده‌است هم، ثمربخش خواهند بود.

دبستان سرآغاز ورود کودکان به جامعه‌ای است که در آن رشد می‌کنند و به تکامل می‌رسند. کلاس درس تجربه‌ای ناب و صمیمی و به یاد ماندنی برای کودک است و معلم تأثیرگذارترین مصاحبی که در طی دوران زندگی خود خواهد دید. مجلات دانش‌آموزی رشد، می‌تواند تأثیرات مثبتی بر رشد علمی، مهارتی، نگرشی بچه‌ها داشته باشند.

البته علاقه‌مندی و نگرش مثبت آموزگاران فرهیخته‌ی ما، در پیشبرد این گونه هدف‌ها، شرط اول موفقیت است. در این راه، نخستین قدم، توزیع عادلانه‌ی مجلات رشد بین دانش‌آموزان است. همان‌گونه که در ابتدای نوشته گفته شد، در بعضی کلاس‌ها، همه‌ی بچه‌ها سهم خود را از مجله می‌گیرند. اما در بعضی کلاس‌ها، این گونه نیست و تعدادی از گرفتن مجله محروم هستند. درایت و هشیاری معلم حکم می‌کند که در چنین شرایطی، بچه‌های

بلوغ

در ۱۰ سالگی با ۴ فعالیت ویژه

براساس آمارهای موجود، تاکنون فهرست توصیفی ۲۱۶۰ عنوان کتاب آموزشی مناسب و برگزیده که در فاصله‌ی سال‌های ۶۷ تا ۱۳۷۷ و نیز ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۶ برای دانش‌آموزان و آموزگاران دوره‌ی ابتدایی منتشر شده است، در کتاب‌نامه‌های دوره‌ی ابتدایی موجود است.

هم‌چنین فهرست توصیفی ۲۱۷۳ کتاب آموزشی مناسب و برگزیده‌ی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی که در فاصله‌ی سال‌های ۷۴ تا ۱۳۷۸ و نیز از ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۶ به چاپ رسیده است، در کتاب‌نامه‌های رشد این دوره آمده است. شناخت این کتاب‌ها می‌تواند در آشفته‌بازار کتاب‌های آموزشی یاور دانش‌آموزان، معلم‌ها و مدیران مدرسه‌های دوره‌ی راهنمایی تحصیلی باشد.

علاوه بر این‌ها، تاکنون فهرست توصیفی ۳۳۱ کتاب که در فاصله‌ی سال‌های ۷۶ تا ۱۳۸۵ به چاپ رسیده‌اند، برای دانش‌آموزان دوره‌های آموزش متوسطه‌ی فنی و حرفه‌ای، و کاردانش در کتاب‌نامه‌های رشد این دوره‌ها موجود است. البته عدد کم کتاب‌های معرفی شده، نشانگر این است که به رغم آثار فراوانی که برای دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه منتشر می‌شود، یا کتاب‌های کمتری معرفی شده است یا اساساً کتاب خوب در این بخش کمتر به چاپ می‌رسد.

اگرچه متن کتاب‌نامه‌های رشد در وبگاه سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی قابل دسترسی است، ولی به خاطر این است که هر کتاب‌نامه در شمارگانی معادل ده هزار نسخه در سطح کشور توزیع شده است، دسترسی به آن‌ها در کتاب‌خانه‌های مرکزی ادارات و سازمان‌های آموزش و پرورش نیز امکان‌پذیر است.

طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی رشد با راهبری دفتر انتشارات کمک‌آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، در آستانه‌ی ورود به ده‌سالگی خود، در پی سامان دادن به وضعیت کتاب‌های آموزشی در کشور است.

به گزارش خبرنگار رشد آموزش ابتدایی، به نقل از محبت‌الله هم‌تی، معاون کتاب دفتر انتشارات کمک‌آموزشی، تاکنون در طول ده سال گذشته، در این ارتباط به‌طور مشخص چهار فعالیت اساسی صورت پذیرفته است:

❑ بررسی ۲۵ هزار جلد کتاب، انتخاب ۶ هزار عنوان مناسب و انتشار ۲۹ فهرست با عنوان کتاب‌نامه‌ی رشد.

❑ برگزاری هفت دوره جشنواره‌ی کتاب‌های آموزشی رشد به‌منظور تشویق نویسندگان و ناشران.

❑ تهیه و تدوین مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی در ۲۸ عنوان که به منزله‌ی تدوین استانداردهای تولید کتاب‌های آموزشی است.

❑ راه‌اندازی وبگاه سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی به نشانی:

<http://samanketab.roshdmag.ir>

به اعتقاد کارشناسان، «کتاب‌نامه‌های رشد»، مرجعی مطمئن برای تهیه‌ی کتاب‌های آموزشی محسوب می‌شوند و دانش‌آموزان، معلم‌ها و خانواده‌ها می‌توانند از آن‌ها سود ببرند. کتاب‌نامه‌ها براساس دوره‌های تحصیلی نظام آموزشی ایران، چهار دسته‌اند:

- ✓ دوره‌ی آموزش ابتدایی.
- ✓ دوره‌ی آموزش راهنمایی.
- ✓ دوره‌ی آموزش متوسطه‌ی نظری.
- ✓ دوره‌ی آموزش متوسطه‌ی فنی و حرفه‌ای، کاردانش.

صداقت

الناز، دختر آرام کلاس، هر زنگی دو سه بار برای رفتن به دست‌شویی اجازه می‌گرفت. یک روز وقتی از بیرون برگشت، یکرست سر میزم آمد و گفت: «خانم اجازه! من بروم آب بخورم؟» با تعجب گفتم: «تو که الان بیرون بودی! دوباره می‌خواهی کجا بروی؟»

با صداقت تمام گفتم: «آخه خانم، اون دفعه من فقط اجازه گرفته بودم بروم دست‌شویی، برای آب خوردن که اجازه نگرفته بودم.»

ربابه حجتی نجف‌آبادی

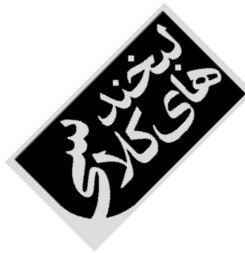
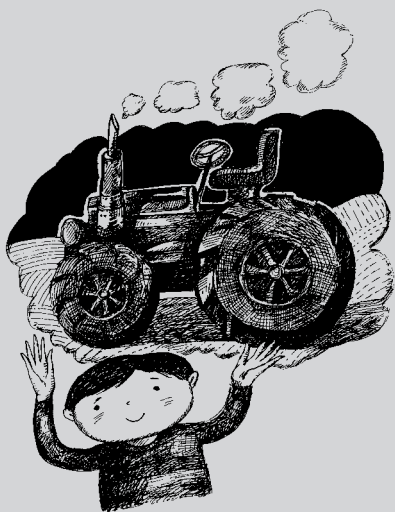
آموزگار پایه‌ی اول دبستان پیام انقلاب هویه، فلاورجان

تراکتور

به احمد گفتم، وسیله‌ای را نام ببر که انرژی حرکتی را به انرژی صوتی تبدیل می‌کند. احمد گفت: «آقا اجازه! تراکتور؛ چون وقتی حرکت می‌کند، خیلی صدا می‌دهد.»

ناصر اعلانی

آموزگار دبستان شریعتی، روستای گل‌آز اشنویه

رنگین کمان

برای تدریس درس «رنگین کمان» در کتاب «بخوانیم»، از تعدادی از دانش‌آموزان خواستم، لباس‌ها و کلاه‌هایی به رنگ‌های رنگین کمان تهیه کنند. هر رنگ را به تن یک نفر پوشاندم و داستان درس را به شیوه‌ی نمایشی تدریس و رنگ‌های هفتگانه‌ی رنگین کمان را به آن‌ها معرفی کردم.

در پایان کلاس و هنگام ارزش‌یابی تشخیصی، از دانش‌آموزی خواستم رنگ‌های رنگین کمان را به ترتیب بگوید. با اعتمادبه‌نفس بالایی گفت: «سجاد خرم، حسین روح‌وندی، علی امینی و...»

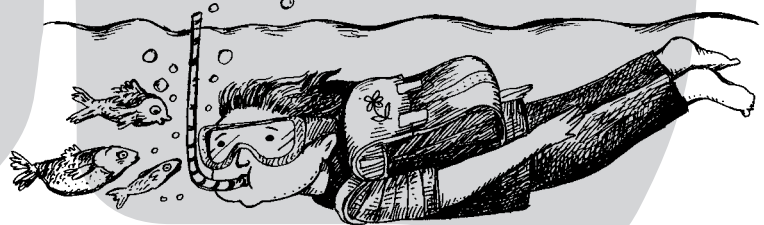
علی رفت زیر آب!

یکی از دانش‌آموزانم به نام علی، به دلایلی به «زیراب»، یکی از شهرهای استان مازندران منتقل شد. روز بعد از انتقال، مرتضی که دانش‌آموز مؤدب و آرامی بود و همیشه کنار علی می‌نشست، با صدایی آرام و ناراحت پرسید: «خانم اجازه! علی چرا امروز نیامده؟!»

و من که برای تدریس عجله داشتم، بدون هیچ توضیحی گفتم: «علی رفت زیراب!» ولی بعد که تعجب و حیرت آن‌ها را دیدم و حتی سؤال یکی از آن‌ها را که با ناراحتی می‌پرسید: «اجازه! علی رفت زیر آب و غرق شد؟» شنیدم، لبخند زدم و گفتم: «زیراب، یکی از شهرهای استان ماست!»

سیمین یونسی‌زاده

آموزگار دبستان شهید احتشامی، ناحیه‌ی ۲ ساری

منابعی برای به‌روزآوری دانش، توانش و بینش آموزشکاران

فاطمه قائمی

اشاره

در صفحه‌ی کتاب‌خانه‌ی مدرسه، مانند سال‌های قبل، در صددم آثار و کتاب‌های مناسب و جدید مورد نیاز آموزگاران و دانش‌آموزان را معرفی کنیم. کتاب‌های مورد تأیید طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی و جشنواره‌ی کتاب رشد و نیز کتاب‌های ناشران، نویسندگان و مترجمان معتبر، در این صفحه جایگاه ویژه‌ای دارند. البته، به‌خاطر تعدد کتاب‌های کمک‌درسی موجود در حوزه‌ی آموزش ابتدایی، از معرفی آن‌ها در این صفحه معذوریم، مگر آن‌که جزو آثار پذیرفته شده‌ی طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی باشند. از همراهانی که تمایل دارند کتاب‌های مورد نظر آنان در کتاب‌خانه‌ی مدرسه معرفی شود، درخواست می‌کنیم دو نسخه از کتاب‌ها را به نشانی پستی دفتر مجله ارسال دارند. کتاب‌های چاپ ۸۸، در اولویت قرار دارند.

▼ شکل‌پذیری شخصیت در کودک (کودکی امروز، زندگی فردا)

- نوشته‌ی دکتر علی رؤوف، نشر آیش تهران، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۹۶ صفحه، وزیری، ۲۵۰۰۰ ریال.

این کتاب، مجموعه‌ای از سخنرانی‌های رادیویی و نوشته‌های مؤلف است که پیش از این و در موضوع مشترک زندگی موفق کودکان امروز در جامعه‌ای بالنده ایراد شده و یا به رشته‌ی تحریر درآمده است. هر شش گفتار بر شیوه‌هایی مبتنی است که یادگیری کودکان را شکل می‌دهد. نمونه‌های اجرایی و کاربردی هر گفتار، بر عملی بودن محتوا تأکید می‌کند و صرفاً جنبه‌ی «الگو» یا

«راهنما» دارد و در هر شرایط زمانی و مکانی، انعطاف‌پذیر و تطبیق‌دانی با حال و هوای موجود زندگی در خانواده‌ها و مراکزهای آموزشی پایه است. علاوه بر شش گفتار اصلی، کتاب چهار پیوست نیز دارد که آشنایی‌های افزون‌تری را با حقوق کودکان (رشد اجتماعی، حق حرف زدن، ادبیات و...) ارائه می‌دهد.

تدوین کتاب به‌ویژه با نماهایی که در پایان هر گفتار پیوست ارائه شده، متن را خواندنی کرده است.

▼ مدرسه‌ی بدون رقابت

- نوشته‌ی ابراهیم اصلانی، نشر دوران تهران، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۶۲ صفحه، رقعی، ۲۸۰۰۰ ریال.

در مورد رقابت، در کتاب‌های روان‌شناسی تربیتی، روان‌شناسی رشد و سایر زمینه‌های مرتبط، نکته‌ها و مطالب به‌نسبت زیادی وجود دارد، اما تاکنون کتاب مستقلی با موضوع رقابت در حوزه‌ی علوم تربیتی در ایران چاپ نشده بود. به عبارت دیگر، این کتاب نخستین اثر در نوع خود به‌شمار می‌رود. حجم مناسبی دارد و گروه‌های متنوعی از مخاطبان (معلمان، مربیان پرورشی، مدیران و...) می‌توانند از آن استفاده کنند. مفهوم‌شناسی رقابت، تفکیک رقابت و مسابقه، و نقد مبانی رقابت، از مباحثی هستند که در سه فصل این کتاب بررسی شده‌اند. از نکات قابل‌توجه کتاب، ذکر پرسش‌هایی در پایان هر فصل است که استفاده‌ی تأملی و آموزشی از آن را مناسب‌تر ساخته است. مؤلف این کتاب، با هر نوع کاربرد رقابت به‌عنوان ابزار انگیزشی مورد استفاده در مدرسه، مخالف است.

▼ آموزش ریاضی پایه

- به روش یادگیری فعال (از راه سرگرمی)، ویژه‌ی نوآموزان و معلمان پیش‌دبستان و دبستان.
- نوشته‌ی رزی سی‌من، ترجمه‌ی حسن نصیرنیا، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۸۰ صفحه، قطع بزرگ، ۱۸۰۰۰ ریال.

▼ ما و سلامت ما

- آموزش علوم از راه سرگرمی (به روش مکاشفه‌ای)، ویژه‌ی کودکان، معلمان، اولیا و مربیان.
- نوشته‌ی رزی سی‌من، ترجمه‌ی حسن نصیرنیا، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۶۰ صفحه، قطع بزرگ، ۱۲۰۰۰ ریال.

▼ ما و اهداف ما

- آموزش علوم از راه سرگرمی (به روش مکاشفه‌ای)، ویژه‌ی کودکان، معلمان، اولیا و مربیان.
- نوشته‌ی رزی سی‌من، ترجمه‌ی حسن نصیرنیا، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۶۰ صفحه، قطع بزرگ، ۱۲۰۰۰ ریال.

▼ هفت گام اصلی در تحقیق علمی با تأکید بر تحقیق کاربردی نوع مسئله‌محور

- کتابی برای دانش‌آموزان و سایر علاقه‌مندان به تحقیق در تمام رشته‌ها.
- نوشته‌ی ملیحه سادات رضوی، انتشارات سخن گستر مشهد، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۸۴ صفحه، رقی، ۱۵۰۰۰ ریال.

▼ روان‌شناسی تربیتی

- نوشته‌ی جان دبلیو. سانتراک، ترجمه‌ی شاهده سعیدی، مهشید عراقچی و حسین دانش‌فر، نشر مؤسسه‌ی خدمات فرهنگی رسا تهران، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۶۲۴ صفحه، قطع بزرگ، مصور، ۱۵۰۰۰ تومان.

مجموعه‌ی روان‌شناسی سانتراک، گنجینه‌ای پربار و منحصربه‌فرد است که بهره‌گیری نویسنده از نوآوری در تهیه‌ی مطالب و شیوه‌ی ویژه‌ی تدوین آن، موجب افزایش جذابیت و بهره‌وری آن شده است.

ویژگی‌های یاد شده، به علاوه‌ی شهرت و معروفیت نویسنده و ناشر نام‌آور خارجی آن (مک‌گرومیل)، هم‌چنین کارآزمودگی و تبحر

مترجمان در ترجمه‌ی آثار آموزشی، اثری فراهم آورده است که می‌تواند مورد استفاده‌ی تمامی آموزشکاران در تمامی سطوح واقع شود. رعایت تنوع در بحث روی مفاهیم و دوری از حاشیه‌روی و اطاله‌ی کلام و نیز

وجود توصیه‌های کوتاه آموزشی که برای هر معلمی قابل استفاده است، از ویژگی‌های اصلی این کتاب است. هم‌چنین، استفاده از تجربه‌های آموزشی معلمان کارآزموده و ذکر نمونه‌هایی از اظهارنظرهای دانش‌آموزان درباره‌ی کلاس و معلم خود و نیز پیشنهاد فعالیت‌های جدید و جالب به منظور ارزش‌یابی آموخته‌ها، مزیت‌های دیگر روان‌شناسی سانتراک است. مؤلف علاوه بر این، اصلاحات و اسامی معرفی شده در هر موضوع را کنار صفحه‌ی مربوط به آن به‌طور مختصر تعریف و پایگاه‌های اینترنتی متعددی را برای پی‌گیری موضوع معرفی کرده است. استفاده از طنز و کاریکاتورهای آموزشی هم از دیگر مزیت‌های کتاب است.

هرچند بالا بودن قیمت، خرید کتاب را برای همه‌ی معلمان قدری سخت می‌کند، ولی وجود یک نسخه از آن در کتاب‌خانه‌ی هر آموزشگاهی، اقدامی شدنی است.

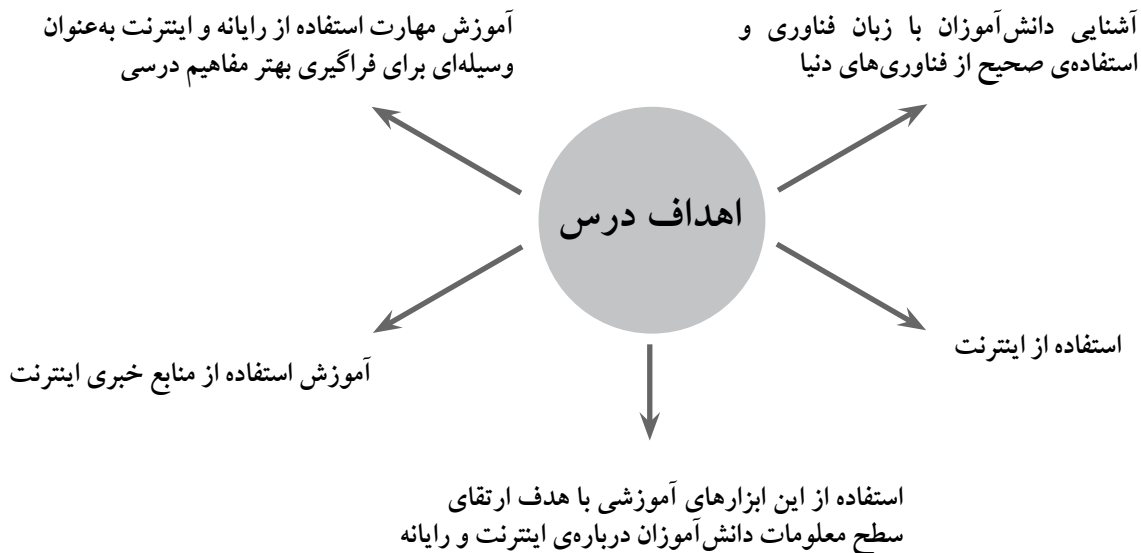
بازی با رایانه و موش بازیگوش

یک طرح درس ساده درباره‌ی آشنایی با رایانه، اینترنت و نحوه‌ی استفاده از آنها

ترجمه و تألیف: سها دادمند

اشاره

آشنایی و استفاده از فناوری‌های جدید، از نیازهای ضروری دانش‌آموزان از پایه‌های آغازین تحصیلی است. این نیاز باید با آموزش صحیح آغاز و به تدریج با بالا رفتن دوره‌ی تحصیلی کامل شود. طرح درس آموزش استفاده از رایانه و اینترنت، ویژه‌ی پایه‌های دوم و سوم ابتدایی و با هدف آشنا کردن دانش‌آموزان این پایه‌های تحصیلی برای استفاده از فناوری روز دنیاست.

ابزار مورد نیاز

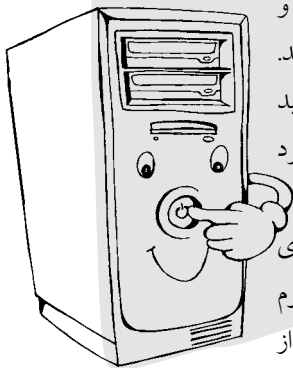
مداد رنگی	قلم	کاغذ و مقوا	رایانه

گام‌های چهارگانه‌ی اجرای طرح درس

گام دوم

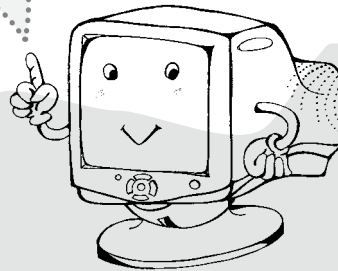
مرحله‌ی دوم، استفاده از رایانه و اینترنت در مدرسه است. در این مرحله، فقط بگذارید دانش‌آموزان با رایانه‌ها بازی کنند و استفاده از آن را در حد خاموش و روشن کردن و استفاده از موس یاد بگیرند. بعد از آن، آشنایی با صفحه کلید (keyboard)، کلیده‌ای اساسی و کاربرد آن‌ها صورت می‌گیرد.

ورود به اینترنت و بعضی سایت‌های مجاز، آشنا کردن دانش‌آموزان با مفهوم سایت، جست‌وجو و... مرحله‌ی دیگری از آموزش است که آموزگار انجام می‌دهد.

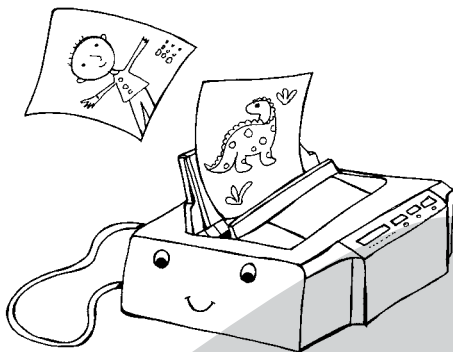
گام نخست

برای آشنا کردن دانش‌آموزان با مفهوم رایانه، اینترنت و ساختار آن، از آن‌ها بخواهید با کمک و همراهی والدینشان وارد اینترنت شوند و با قسمت‌های متنوع رایانه و اینترنت تاحدی آشنا شوند. جلسه‌ی بعد درباره‌ی آن‌چه از رایانه و اینترنت آموخته‌اند، صحبت کنند. بهتر است یک یا دو روز قبل از شروع اجرای این طرح، مرحله‌ی آشنایی با رایانه و اینترنت اجرا شود.

گام سوم

- از بچه‌ها بخواهید با استفاده از مقوا و مداد رنگی، یک دستگاه رایانه شامل صفحه نمایش، صفحه کلید و موس را درست کنند و آن‌چه را آموخته‌اند، روی این رایانه بنویسند و جلسه‌ی بعد سر کلاس بیاورند.
- با استفاده از رایانه‌ی مقوایی، درس‌های آموخته شده را در کلاس مرور کنید.
- اشتباهات دانش‌آموزان را برطرف کنید و اگر احساس کردید بچه‌ها به فراگیری بیش‌تر علاقه دارند، چند نکته مثل نحوه‌ی جست‌وجو در اینترنت و نگهداری مطالب در رایانه را هم به آن‌ها بیاموزید.

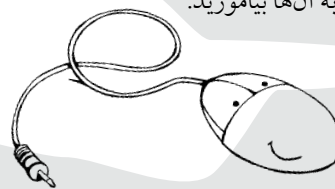
دستاوردها

دانش‌آموزان، پس از اجرای طرح می‌توانند به این مهارت‌ها مسلط شوند:

- تعریف دقیقی از اینترنت و رایانه ارائه دهند.
- رایانه را روشن و خاموش کنند و با همکاری والدین یا آموزگار، از اینترنت استفاده کنند.
- رایانه و اینترنت را به‌عنوان ابزاری برای جست‌وجو و یافتن پاسخ پرسش‌هایشان به‌کار برند.
- قسمت‌های اصلی رایانه مثل صفحه کلید، موس و... را به‌خوبی بشناسند.
- درباره‌ی کاربرد اینترنت، نحوه‌ی جست‌وجو در اینترنت و نگهداری مطالب مهم در رایانه، اطلاعاتی در حد سن و معلوماتشان ارائه دهند.

گام چهارم

- دوباره به سایت مدرسه بروید و این‌بار بگذارید بچه‌ها آن‌چه را فرا گرفته‌اند، اجرا کنند.
- همراه آن‌ها در اینترنت جست‌وجو کنید و مطالبی را در رایانه ذخیره کنید.
- از روی مطالب ذخیره شده پرینت بگیرید و آن‌ها را به دانش‌آموزان بدهید. بهتر است آن‌چه ذخیره می‌کنید تصویر یا مطلبی مرتبط با مباحث درسی بچه‌ها باشد تا بتوانند از آن استفاده کنند.
- در پایان، از بچه‌ها بخواهید خلاصه‌ای از آن‌چه آموخته‌اند را بنویسند و به شما بدهند.

اشاره

«با همراهان»، بخشی است که از چهار سال پیش و برای ارتباط با مخاطبان رشد آموزش ابتدایی گشایش یافته است. در این بخش، از نامه‌ها، نوشته‌ها و آثار ارسالی خوانندگان به دفتر مجله سخن می‌گوییم و مواردی را عنوان می‌کنیم که لازم است با شما در میان بگذاریم. امسال هم این بخش را خواهیم داشت. شما هم می‌توانید، پیام‌ها، نوشته‌ها، درخواست‌ها و سخنان خود را از راه‌های پنج‌گانه‌ای (صندوق پستی، تلفن، نمابر، پست الکترونیکی و تلفن پیام‌گیر) که در شناسنامه‌ی مجله ذکر شده‌اند، با مسئولان مجله در میان بگذارید.

«با همراهان» این شماره، به دلیل زیاد شدن فاصله‌ی انتشار شماره‌ی آخر دوره‌ی قبل با این شماره، قدری پروپیمان است و مجبور شده‌ایم ارتباطات فصل تابستان را هم در این شماره منعکس کنیم.

مقاله‌ها و نوشته‌های دوستانی را که نام آن‌ها در پی می‌آید، دریافت کردیم. متأسفانه به دلیل حجم بالای آثار دریافتی از همکاران و صفحات محدود مجله، چاپ این آثار در رشد آموزش ابتدایی میسر نخواهد شد. با پوزش از این همکاران گرامی، منتظر آثار دیگر آن‌ها هستیم (فهرست صرفاً به تفکیک الفبایی نام استان‌ها تنظیم شده است، ولی اسامی هر استان الفبایی نیست).

آذربایجان شرقی: صدیقه بخت‌آور (آموزگار دبستان شهید صدوقی، اهر)، رحیم بخت‌آور (آموزگار دبستان شهید زارع حصار، اهر) رقیه چشمه‌وزانی (آموزگار دبستان، ناحیه‌ی ۵ تبریز)، هاجر نظری (آموزگار دبستان ۱۲ بهمن آنا خاتون، ناحیه‌ی ۵ تبریز)، فریناز یوسفی (آموزگار دبستان شهید سبحانی، تبریز) و پروین پور نعمت (آموزگار دبستان نواب صفوی، ناحیه‌ی ۵ تبریز).

آذربایجان غربی: لیلا دلخون (معاون دبستان ارشاد، پیرانشهر)،

صدیقه باغبانی (آموزگار دبستان صداقت، شوط) و کبری شهابی (آموزگار دبستان ارشاد، پیرانشهر).

اصفهان: گلناز سیفی (معاون دبستان شهید پرخاش، شاهین شهر)، عزت شریفی جشقانی (آموزگار دبستان ناشنوایان شفق، اصفهان)، مرضیه قدکی (آموزگار دبستان رودکی، منطقه‌ی جی)، مریم شریفی (مدیر آموزگار، بن‌رود اصفهان)، عفت تفضلی مفرد آرانی (شاغل در آموزش و پرورش آران و بیدگل)، اکبر احمدیان باغبادرانی (مدیر دبستان عدل دانشگاه، ناحیه‌ی ۳ اصفهان)، مهری آقایی (آموزگار دبستان سمیه رضوان شهر، تیران)، عفت فرقانیان (آموزگار دبستان شهید رضوان، نجف‌آباد)، مریم نصیری (آموزگار دبستان انقلاب اسلامی جی شیر، اصفهان)، مهین شیران (آموزگار دبستان عصمت، ناحیه‌ی ۵، بدرالزمان بهروتی (دفتردار دبستان شهید ثانی، ناحیه‌ی یک اصفهان)، زهره فنایی (آموزگار دبستان شهید نادری، نجف‌آباد)، فاطمه زارع (آموزگار دبستان نیک‌بخت، ناحیه‌ی ۳ اصفهان)، سید مصطفی بابایی‌زاده (مدیر آموزگار دبستان طاهری باریک‌رسف، کاشان)، اکرم مالکی‌پور (آموزگار دبستان شهدای وطن، خمینی شهر) و فاطمه احمدی (آموزگار دبستان مسلم، ناحیه ۵ اصفهان).

بوشهر: حسین کشاورز (مربی کانون شهید نامدار، بردخون). **تهران و شهرستان‌های تهران:** زهرا شایسته‌خو (منطقه‌ی ۷)، مریم دباغیان (مدیر دبستان صدیقه گیوه‌چیان)، بتول خویینی‌ها (آموزگار دبستان پیک انقلاب، منطقه‌ی ۱۶)، زهره یوسفی‌نژاد (آموزگار پایه‌ی پنجم، منطقه‌ی ۵ تهران)، مدیر، معاون و مربی پرورشی (دبستان شهید خواجه نوری، منطقه‌ی یک)، فاطمه عرفانی (آموزگار دبستان شهید معصومی، منطقه‌ی یک)، شهلا عسگری (آموزگار دبستان نوبری آشتیانی، منطقه‌ی ۴)، گیتا بهری (آموزگار دبستان گلشن، منطقه‌ی ۱۴)، آذر کیانی (معاون پرورشی دبستان طالقانی، منطقه‌ی ۱۴)، سهیلا زمردی (آموزگار دبستان

شاهد حضرت خدیجه، منطقه‌ی ۱۸)، **لیلا قنبری** (آموزگار دبستان علی، منطقه‌ی ۱۸)، **زینت صادقی** (آموزگار دبستان امام سجاد(ع)، اسلام شهر)، **فریبا صفرپور** (کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، شهر ری)، **سعید عبداللہی** (مدیر دبستان شهید پیرنیا، رباط کریم)، **فاطمه احمدی خاوه** (آموزگار دبستان فرهنگ، پیشوا ورامین) و **مہناز عباسیان** (آموزگار دبستان، منطقه‌ی ۱۸ تهران).
چهارمحال و بختیاری: **پریوش برجیان** (آموزگار روستای نقه، بروجن).

خراسان (رضوی، شمالی، جنوبی): **مرضیه علی آبادی** (آموزگار دبستان ساجده، خوشاب سبزوار)، **حجت‌اله مهدیفر** (آموزگار منطقه‌ی ششم سبزوار)، **محمد حسین صمدی** (آموزگار دبستان شهید جوادی، فردوس)، **مرضیه نجف‌زاده** (آموزگار دبستان ۲۲ بہمن، ناحیہ ۵ مشهد)، **فہیمہ حبیبی** (آموزگار دبستان ۲۲ بہمن، ناحیہ ۵ مشهد)، **صدیقہ اصغری** (آموزگار دبستان امام باقر (ع)، بشرویه) و **حسن رحمتی** (آموزگار دبستان شهید غفوری، بجستان).
خوزستان: **راضیہ شاکور** (معاون دبستان شفاعت، اندیشک)، **اردشیر خزان‌زادہ** (آموزگار دبستان امام صادق (ع)، اروند کنار) و **لیلا بزرگمہر** (مدیر دبستان حضرت صدیقہ کیبری (ع)، رامشیر).

زنجان: **سکینہ شوق جنانی** (آموزگار دبستان موحّد، زنجان)، **شہلا صدوری** (آموزگار پایہ پنجم، خرم‌درہ زنجان)، **نسرین جز حبیب مقدم** (آموزگار ناحیہ ۲ زنجان) و **فتح‌الله محمودی** (آموزگار دبستان روزیہ، شہر قیدار).

سمنان: **سعید علی نژاد** (آموزگار دبستان شهید طاهری، میامی شاهرود)، **فرشته ایزدی** (آموزگار دبستان راه دانش، شاهرود)، **رویا باجان** (آموزگار دبستان عصمت، شہمیرزاد) و **نرجس صباغان** (آموزگار دبستان طالقانی، شاهرود).

فارس: **مہوش بقری** (آموزگار چند پایہ دبستان زینبیہ غوری، نیریز)، **کبری حسینعلی‌پور** (آموزگار دبستان حافظ، اکبر آباد شیراز) و **علیرضا رنجبر** (آموزگار دبستان شهید علی‌بنده خدا، شیبکوه فسا).

کرمان: **عصمت ابراہیمی کوهبنانی** (آموزگار دبستان، کوهبنان).
کردستان: **ظریفہ شمس** (آموزگار دبستان مردوخ، سقز) و **سید امیر کهنه‌پوش** (آموزگار دبستان اقبال لاهوری، مریوان).

گلستان: **رعنا خواجہ** (آموزگار دبستان ۲۲ بہمن، آزادشہر)، **لیلا پزشکی** (آموزگار دبستان ہاجر، علی آباد کتول)، **آزیتا قرنجیگ** (آموزگار دبستان، آق‌قلا) و **سیدہ زہرا نصرتی** (آموزگار دبستان قدس، علی آباد کتول).

گیلان: **طاہرہ بشری‌راد** (آموزگار دبستان شهید محمد پورطاعتی، فومن) و **زہرا عبادت‌طلب** (آموزگار پایہ سوم، رودسر).

لرستان: **رضا پورابراہیمی** (کارشناس زبان و ادبیات فارسی، آموزگار دبستان، بروجرد)، **سیدہ نیرہ آہو قلندری** (آموزگار دبستان دانشمند، ناحیہ یک خرم‌آباد) و **مہین مقدسی** (آموزگار دبستان سعادت، ناحیہ یک خرم‌آباد).

مازندران: **حسین عزیزی کاردگر** (آموزگار دبستان آزادگان، بندپی غربی، بابل)، **انسہ اسکندری خانقاهی** (آموزگار دبستان شهید فہمیدہ، قائم‌شہر)، **اسعد فیض** (مدیر دبستان شهید دارابی، کلاردشت مازندران)، **زہرا پارسا** (آموزگار دبستان شاهد، ناحیہ یک ساری) و **احمد صادقی جویباری** (معلم راهنما، جویبار).

هرمزگان: **موسی روشی** (آموزگار ابتدایی شہرستان رودان) و **فریبا شادمانی** (آموزگار دبستان کوثر، کیش).
ہمدان: **مجید مال میر** (آموزگار دبستان پویا، احمدآباد قلرود).
یزد: **زہرا رضوانی** (آموزگار دبستان، بہاباد).

سپاس‌گزاریم

□ از آقای **مہدی مسعودی مقدم**، معاون آموزشی دبستان شاهد ابن‌سینا در منطقه ۴ تهران و همکاران ایشان، برای ایجاد سامانہ‌ای در مدرسہ‌ی خود بہ منظور استفادہ‌ی مطلوب از مجلات دانش‌آموزی رشد.

□ از خانم **صغری رحیمی**، آموزگار مرکز ویژہ اختلالات یادگیری نوشہر، بہ جہت تذکری کہ بہ یک غلط چاپی راہ یافتہ در صفحہ ۲۵ شمارہ ۹۷ (دی‌ماہ ۱۳۸۷) دادہ‌اند (حیات خلوت‌خانہ بہ جای حیاط خلوت‌خانہ).

□ از خانم **مہری شریعتی**، آموزگار دبستان شیخ زاهد لیالستان، برای عکس‌هایی کہ بہ نشانی پستی دفتر مجلہ ارسال کردہ‌اند (عکس‌ها کیفیت خوبی دارند، ولی برش جنبی مناسبی نخورده و فاقد مطلوبیت برای چاپ شدہ‌اند).

□ از خانم **زہرا لک‌زایی**، آموزگار دبستان موج و مرجان چابہار، برای پیشنہادی در ارتباط با اختصاص درسی در کتاب تاریخ چہارم یا پنجم بہ نام خلیج فارس (پیشہاد شما بہ دفتر برنامہ‌ریزی و تألیف کتب درسی ارسال شد).

□ از آقای **ہرمز علی‌زادہ**، آموزگار دبستان شیرودی آبدانان، برای ارسال نسخہ‌ای از کتاب خود با عنوان «آموزش و تمرین ریاضی پنجم دبستان».

□ از خانم **مریم رئیس**، آموزگار دبستان شاهد سبزوار، برای ارسال نسخہ‌ای از کتاب خود با عنوان «ب پ ... آغاز».

□ از خانم **صغری حق‌دوست**، مدیر دبستان شهید خیرزادہ، ناحیہ ۵ مشهد، برای ارسال نسخہ‌ای از کتاب تألیفی خود با عنوان «کتاب کار ہدیہ‌های آسمان»، گزارشی درباره‌ی یکی از دانشگاه‌های آلمان و بازتابی بہ یکی از سرمقالہ‌های رشد آموزش ابتدایی.

برگزیدگان مسابقه‌ی تصویر و تفسیر

مربوط به دوره‌ی سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۷

حتماً خوانندگان عزیز به یاد دارند که در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ (دوره‌ی دوازدهم مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی)، مسابقه‌ی طراحی کردیم به نام «تصویر و تفسیر» که در هر هشت شماره، در صفحه‌ی دوم جلد مجله به چاپ می‌رسید. در این سلسله مسابقه‌ها، خوانندگان مجله، برداشت‌های آموزشی، تربیتی، فرهنگی و احساس خود را از عکس‌های هر مسابقه، به نشانی پستی رشد آموزش ابتدایی ارسال می‌کردند. تعداد آثار رسیده و پاسخ‌های همکاران به مسابقه‌های هشت‌گانه‌ی سال گذشته، چنان فراوان بود که در موعد مقرر و پس از پایان دوره‌ی دوازدهم در اردیبهشت ۸۸، نتوانستیم اسامی برگزیدگان را اعلام کنیم و این مهم را در همین شماره انجام می‌دهیم. اسامی برگزیدگان هشت مسابقه را به تفکیک و به شرح مندرج در همین صفحه ملاحظه می‌کنید که پس از داوری کلیه‌ی آثار دریافتی، برگزیده شده‌اند. جایزه و تقدیرنامه‌ی این افراد، حداکثر تا پایان مهرماه ۸۸ به نشانی‌های اعلام شده از سوی آنان ارسال خواهد شد. اگر برگزیدگان تا آن تاریخ جایزه و تقدیرنامه‌ی خود را دریافت نکردند، به دفتر مجله اطلاع دهند.

هم‌چنین، در پاسخ به درخواست برخی از خوانندگان مجله مبنی بر چاپ تفسیرهای برگزیده، باید به اطلاع برسانیم، هر تفسیر، نوعی نگاه ذوقی و واگرا درباره‌ی هر تصویر است و ممکن است مورد قبول همه‌ی خوانندگان مجله نیز قرار نگیرد. درست از همین روست که کار داوری آثار رسیده نیز نوعی ارزش‌یابی نسبی و مبتنی برهم رأیی داوران با دیدگاه‌های ذکر شده در تفسیرهاست و حتی امکان دارد با

تعویض داوران، برگزیدگان نیز تغییر یابند. به اعتقاد ما، نفس شرکت همکاران در این مسابقه و به اشتراک گذاشتن دیدگاه‌های آن‌ها، مهم‌تر از برگزیده شدن تعدادی از مخاطبان مجله است و از این بابت، از همه‌ی شرکت‌کنندگان مسابقه سپاسگزاری می‌کنیم.

مسابقه‌ی ۱، مهر ۱۳۸۷

۱. فاطمه خسروی نجف‌آبادی، فلاورجان
۲. علی شمس‌الدین دهنوی، زرنند
۳. فریدون مطلبی گوگانی، گوگان
۴. فروغ‌السادات باقری، ناحیه‌ی یک رشت
۵. زهرا عبدی علی‌آباد، پاکدشت

مسابقه‌ی ۲، آبان ۱۳۸۷

۱. فراست احمدی - فراست مرادی، ناحیه‌ی یک سنندج
۲. ربابه فروهر، کاشان
۳. بهروز دانش مهر، ناحیه‌ی ۴ تبریز
۴. محمدتقی احمدیان، قائم‌شهر
۵. مژگان زلیخاپور، سنندج

مسابقه‌ی ۳، آذر ۱۳۸۷

۱. کاظم شیردل، روستای قوژد کاشمر
۲. فرشته رحیمی بیدمشکی، منطقه‌ی ۴ تهران
۳. اختر شیخ‌زاده، بوشهر
۴. علیرضا سودمند، بیجار کردستان
۵. عباس بختیاری، تویسرکان

مسابقه‌ی ۴، دی ماه ۱۳۸۷

۱. ام‌کلثوم صفرپور، خدابنده‌ی زنجان

۲. زهرا فتحی، کرمانشاه

۳. معصومه یوسف‌زاده، شفت گیلان

۴. منصوره یوسفی، بندر انزلی

۵. محمد میرزایی، نهاوند

مسابقه‌ی ۵، بهمن ماه ۱۳۸۷

۱. محمدعلی سقایی، قم
۲. ابوالفضل طاهری، خمین
۳. صغری قاسمی‌نژاد، هلستان نوشهر
۴. زیبا شاوردی، منطقه‌ی ۱۲ تهران
۵. مرجان بیگلرلو، بوستان و گلستان رباط‌کریم

مسابقه‌ی ۶، اسفندماه ۱۳۸۷

۱. بلقیس کوکیان نظری، نطنز اصفهان
۲. طاهره غلامی، قم
۳. مرضیه زینل‌زاده، لارستان فارس
۴. رمضان سعیدیان، اسلام‌آباد غرب
۵. شهین صادقی، آبادان

مسابقه‌ی ۷، فروردین ۱۳۸۸

۱. عبدالله ایکدری، گنبد کاووس
۲. مینا محمدی، شهرکرد
۳. محمدتقی احمدی الیله، گرمی اردبیل
۴. محمدحسین مجیدی، بجنستان
۵. منیژه هاشم‌پور، سعدآباد بوشهر

مسابقه‌ی ۸، اردیبهشت ۱۳۸۸

۱. حاجیعلی کریم‌آبادی، کنگاور
۲. زهرا فتحی، کرمانشاه
۳. مهرنوش فلاح، منطقه‌ی ۱۵ تهران
۴. عزیز جعفری زارع، اردبیل
۵. سکینه سهرابی، چایپاره آذربایجان غربی